

Szolgatórs

Baptista folyóirat
nem csak lekipásztoroknak

2018. XXVII. évfolyam, 1. szám

Vigyázz, mert van rá okod!

A kezdő igehirdetők hét rossz szokása

Korszellem, korunk hatásai

A magyarországi baptista igehirdetésről
a kezdetektől a rendszerváltásig (1873–1990)

Mózes, az ember

A boldog házasság

Tartalomjegyzék

KORTÁRS IGEHIRDETŐK

- Szimon Gergő: Vigyázz, mert van rá okod! – Igehirdetés 1Pt 5,6–9 alapján 3
Derencsényi István: 82. zsoltár 7

HOMILETIKA

- Dave Harvey: A kezdő igehirdetők hét rossz szokása 11
Kovács Géza: Az igehirdetésről 15
Győri Kornél: A magyarországi baptista igehirdetésről
a kezdetektől a rendszerváltásig (1873–1990) 19

BIBLIATANULMÁNY

- Kovács Géza: Mózes, az ember 25

DOGMATIKA

- Békefi Soma: Hit vagy tudomány? Vagy talán hit és tudomány?
– Gondolatok Francis S. Collins *The Language of God* című könyve kapcsán 39
Tóth Sándor: Korszellem, korunk hatásai. 43
Hošťánszki Péter: A boldog házasság – Gondolatok az Ef 5,21–33 alapján 53

EGYHÁZTÖRTÉNET

- Bereczki Lajos: „Az én legfényesebb diadalom” 56

KÖNYVAJÁNLÓ

- Billy Grahamre emlékezve 62

A Szolgatárs folyóirat a **Magyarországi Baptista Egyház** kiadványa.

Felelős szerkesztő: Sinka Csaba
Felelős kiadó: Papp János egyházelnök
Tördelőszerkesztő: Sinka Csaba

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
1068 Budapest, Benczúr u. 31.
Telefon: 20-886-0410

E-mail: info@szolgotars.hu
www.szolgotars.hu
ISSN 1218-425X

Ára: 800 Ft. Előfizethető a kiadóhivatalnál.

Szimon Gergő

Vigyázz, mert van rá okod!

Igehirdetés 1Pt 5,6–9 alapján

Ezeknek az igeverseknek a sorai között a kereszténységben jól ismert információk hangoznak el. Azt írja Péter, hogy ellenségünk, a sátán mint ordító oroszlán szertejár és keresi, hogy kit nyeljen el. Eltűnődtem azon, hogy mekkora súlya van a sátán ilyenfajta jellemzésének. Nem egy békés oroszlán képét látjuk, aki a jóllakottság állapotában húzza a csendest, hanem egy ordító oroszlánt, aki tevékenységet folytat: keres! Egy éhes, vadászó fenevad! Nem szívesen lennék egy ilyen állat szeme előtt!

A sátán szeme előtt

Pedig ott vagyok! Keresztényként valamit meg kell értenünk: a sátán szeme előtt vagyunk! Ma a kegyelem dömpingjét éljük, sokszor és szívesen beszélünk lelket simogató, kegyes frázisokról. Azzal vagyunk elfoglalva, hogy túl hangos a zene, túl hosszú a prédikáció, túl kevés a látogató. Azon botránkozunk meg, hogy a szomszéd padsorban ülő hölgy miért jött nadrágban, vagy azért morgunk, mert az istentiszteleti program nem kedvünkre való.

Fiatalkoromban versenyszerűen cselgáncsoztam. Heti három nagyon komoly és megterhelő edzéssel készültünk fel a hétvégi versenyekre, ahol aztán minden erőnket és tudásunkat összeszedve igyekeztünk a győzelemre. Egy-egy ilyen küzdelem alatt annyira koncentráltam az ellenfélre, hogy teljesen kizártam, amit kintről kiabáltak be az edzők. Szegények, torkuk szakadtából ordítottak, túlharogva a körülöttünk lévő tömeget, de én még sem hallottam, annyira koncentráltam. Vigyáztam, hogy az ellenfél minden mozdulatát időben észleljem, és tudjak megfelelően reagálni. Sajnos voltak olyan esetek is, amikor nem sikerült koncentrálni. Talán épp egy edzőre figyeltem, talán valamelyik sporttársam tanácsait hallgattam, vagy lehet, hogy épp a pontozótáblát néztem, mindegy, a lényeg, hogy nem vigyáztam, nem koncentráltam az ellenfélre, és ennek többnyire meglett a következménye. Mivel sokat edzettünk, így általában győztesként kerültem ki a küzdelemből, de ilyen koncentrációhiányos állapotban előfordult, hogy bár sokkal felkészültebb voltam, és minden adott volt a győzelemhez, mégis veszítettem. Fogalmazhatnék úgy is, hogy evidens lett volna a győzelem, ám mégis vereség lett belőle.

A lelki harc küzdőterén is hasonló a helyzet. A győzelmünk evidens lenne, hisz Krisztus vére tisztára mosott minket és beemelt a győztes oldalra, ám a „vigyázás” hiányában az ordító oroszlán felfal minket.

Miért nem vesszük komolyan ezeket az ígéket? Miért nem figyelünk jobban az oroszlán vérszomjas támadására? Attól, mert keresztény vagy, még téged is keres! Sőt, téged keres igazán! Te vagy a finom falat, igazi ínycséség. A te hited, családod, házasságod, békességed, szolgálataid az, amit ő akar!

A Jel 12,17 azt írja, hogy a sátán elmegy hadakozni azokkal, akiknél megvan Jézus bizonyágtétele, és akik megőrzik Isten parancsát! Keresztény emberként sem vagy kívülálló, te is célpont vagy!

Igen, ezt tudod, hallottad már, de arra kérek, hogy ez a tudás most ne csak egy bibliavers legyen számodra, hanem Isten ígéjének a felszólítása. Légy cselekvője az ígének, és ne csak hallgatója, megcsalva magad (Jak 10,22).

Ne foglalkozz azokkal a téves tanításokkal, melyek szerint nekünk, keresztényeknek nem kell óvakodnunk a sátántól, mert Jézus vére megvéd! Hisz Péter is hívőknek ír, és felhívja a figyelmüket arra, hogy vigyázzanak! Ébredj fel te, aki alszol, szellemi háború van, és nem tündérmesében élsz!

A sátán munkája

Teológiai alapismeretek című könyvében Ryrie a sátán öt tevékenységét írja le:

- Mindenképpen előtűnik a Gonosz Krisztus elleni munkája. Ezt már Mózes első könyvében látjuk (3,15), az úgynevezett protoevangéliumban, ahol az Úr megjövendölte az asszony utódja és a sátán közötti harcot. Ne gondoljuk, hogy ennek vége. A Gonosz a mai életben is Krisztus ellen dolgozik.
- A Biblia bizonyágot tesz a sátán istenellenes munkájáról is. A sátán fő módszere Istennek és tervének általános támadása a hamisság felajánlásával. Gondoljunk csak Krisztus megkísértésére.
- A nemzetek elleni munkája. Fő feladata ezen a területen a nemzetek becsapása (2Kor 11,15). Elhiteti a nemzetekkel, hogy Isten nélkül is tudnak élni.
- A hitetlenek elvakítása is fontos munkája. Megvakítja az embereket, hogy ne tudják fogadni az evangéliumot (2Kor 4,4). Ezt legtöbbször azzal éri el, hogy elhiteti velünk, hogy a mennybe sokféleképpen be lehet jutni. A sátánnal hatalmasabb erő képes elvenni a vakságot.
- Mindenképpen említésre méltó a hívők elleni munkája. Csak felsorolás szintjén a három legfontosabb, ami a sátán munkájához tartozik: kísértés, vádlás, ámtás.

A sátán elszántsága

Mindezen feladatok elvégzését e világ jelenlegi ura nem veszi félvállról.

Dzsúdóküzdemeim alatt két dolog motivált mindig: az egyik, hogy tudtam, mit akarok. Ez pedig nem volt más, mint hogy az ellenfél két vállát álló helyzetből a földhöz érintsem. Ha nem sikerült egy úgynevezett dobásból, akkor földharcban szerettem volna ezt elérni. A másik, amit tudtam, hogy az előbb említett céloim eléréséhez rövid időm van. A stopper könyörtelenül pörgött. Nem volt idő arra, hogy elszaladjak a mosdóba, vagy megegyek egy Sport szeletet, küzdeni kellett.

Pontosan ez az a két tényező, ami számodra veszélyessé teszi a Gonoszt!

- Tudja, mit akar!
 - Tudja, hogy célja eléréséhez kevés, korlátozott ideje van.
- A Jel 12,12 szerint az ördög nagy haraggal szállt le, és tudja, hogy kevés ideje van!

Tehát adott egy ordító oroszlán, aki keresi azt, hogy kit tud szétépíteni, azt is tudja, hogy kevés erre az idő, ami

a rendelkezésére áll! Biztos lehetsz abban, hogy minden percet ki fog használni, nem fog megpihenni, nem fog mosdóba menni vagy Sport szeletet enni. Mindent belead, hogy pusztítson, amíg lehet! Téged!

Tehát Péter azt írja, hogy vigyázzatok! De mire vigyázzunk? Arra, hogy ne nyeljen el a sátán!

A Gonosz olyan, mint egy árvíz, mely éppen áttörte a gátat, és söpör mindent, ami az útjába kerül. Riasztó ütemben nyeli el a férfiakat és nőket. Az „elnyelni” szó ugyanaz, mint amit az egyiptomi katonák elszenvedtek a héberek nyomában a Vörös-tengernél, a kivonuláskor. Azoknak a katonáknak utána már nem volt szabadságuk, meghaltak.

Amikor a sátán elnyel téged, az azt jelenti, hogy működése befolyásol téged. Nem vagy szabad!

Hogyan lehetek védett? – Ha józan maradok

A 8. vers az alapigében azzal a felhívással kezdődik, hogy legyünk józanok. Természetesen Péter itt nem az alkoholt akarja tiltani, de mégis jó illusztrációt ad annak tudatmódosító hatása. Egy ittas ember még csak menni sem tud egyenesen. Beszélni sem képes normálisan. Viselkedése sem az igazi. Talán olyan dolgokat tesz vagy mond, melyeket később megbán és sokáig szégyenkezik miattuk. Egy részeg ember szabad prédája lehet a rá vadászóknak, például egy tolvajnak. Ha egy ittas embert valaki ki akar rabolni, akkor könnyű dolga van, hiszen az nem tud ellenállni.

Kedves keresztény barátom, te józan vagy lelkileg? Ha lelki józanságod nem az igazi, akkor védtelen prédája vagy a Pusztítónak! A kérdés tehát az, hogy miként maradhatok józan, illetve miként józanodhatok ki?

Az első védelem: alázd meg magadat Isten hatalmas keze alatt! (1Pt 5,6)

Közvetlenül a szóban forgó rész előtt Péter az alázatosságra

buzdít. Az a keresztény ember, aki nem alázatban éli életét, szabad prédája az ordító oroszlánnak. Ha azt látom magamban, hogy okosabb vagyok mint Isten, biztos lehetek abban, hogy áldozat vagyok! Az ellenség pont azt akarja elérni, hogy azt gondold, nincs szükséged Istenre. Nyugodtan irányítsd a Teremtődöt! Bátran követelőzz, lázadj, okoskodj! Miért ne mondanád meg neki a „frankót”?

Alázatosnak lenni azt jelenti, hogy még akkor is hiszek és bízom Istenben, amikor nem értem, mit és miért csinál. Példa erre a beteg néni, aki évek óta nem tud kikelni az ágyból, de mégis áldja Istent, és azt mondja: „Ha te így akarod, örömmel elfogadom!”

Fontos látni azt is, hogy Isten előtt kell megaláznunk magunkat. Annyira szomorú, ahogy ezt az evidensnek tűnő intést a sátán elhomályosította. Ahelyett, hogy Isten előtt térdelnénk és tőle várnánk a vezetést, az ő igéjébe mélyülnénk bele, mindenféle alternatív dologhoz nyúlunk.

Minél kevésbé kopott a térdeden a bőr az imádságtól, és minél többet van csukva a Bibliád, annál, biztosabb lehetsz benne, hogy nem aláztad meg magadat Isten hatalmas keze alatt. Ebben az esetben viszont áldozat vagy, tehát nem szabad ember! A szabadsághoz vezető út az alázat. Olyan vagy, mint egy kalitkába zárt madárka, aki talán élvezi az életet, valamiféle szabadsága van. Repkedhet egy kicsit, csicsereghet, nézelődhet. Ez az állapot még csak nem is hasonlítható a szabad madaréhoz! Aki kirepült a kalitka ajtaján, az megalázza magát Isten előtt, mert ez a szabadság. Aki nem áldja, imádja a Teremtőt, az kalitkában éli az életét. Talán évek óta szolgál, talán minden vasárnap ott van a gyülekezetben, talán még imádkozik és olvas Bibliát is, de ha nem alázza meg magát az ember Isten előtt, akkor baj van. Az alázat hiányának másik jele az, hogy az ígét halljuk, de nem cselekedünk meg. Azt gondoljuk, hogy vasárnapként meghallgatjuk az ígét, és minden rendben van a hitünkkel, hisz istentiszteletre járunk! Eközben olvassuk az ígében, hogy az igazi istentisztelet az, ha meglátogatjuk az árvákat és az özvegyeket, ha enni adunk a szegényeknek – de valamiért mégsem ehhez mérjük istentiszteletünket. Miért nem? Mert nem Isten előtt aláztuk meg magunkat, hanem a kultúra előtt? Mert nem az a lényeg, hogy Isten mit gondol rólam, hanem az, hogy a kedves gyülekezet előtt tündököljek?

Tehát ha az ordító, kereső, kegyetlenül éhes oroszlán ellen védelmet szeretnél, szaladj Isten jelenlétébe. Alázd meg magad!

A második védelem az, hogy minden gondunkat vessük Istenre!

Természetesen ez összefügg az alázattal, hiszen ha nem aláztuk meg magunkat Isten előtt, akkor nem fogjuk a

gondunkat sem órá vetni. Onnan tudhatom, hogy ki vagy mi a tekintély az életemben, hogy minek rendelem alá magam, ha megnézem, hova viszem a gondjaimat. Ahonnan a megoldást várod, az élvezi az alázatodat! Ami az alázatodat élvezi, az a bálványod! Ami a bálványod, az az istened!

Itt ismét szeretném felhívni a figyelmet egy veszélyre: a Biblia lapjain a bálványimádás egy rendkívül súlyos és veszélyes bűn. Nemcsak Isten gerjed haragra, nemcsak büntetést hoz maga után, hanem kaput nyit az alvilág felé! Ha az Ószövetséget olvassuk, nyíltan látszik, hogy a bálványimádás különös dolgokat eredményez. Az embereket annyira megrészegeti, hogy akár még a saját gyermeküket is készek megölni.

Ennek tudatában szólnom kell arról is, hogy amittől a vezetettést várod, ami élvezi az alázatodat Istenen kívül, az rendkívül veszélyes lehet, mert lelki részzeget okoz. Eltompítja a lelkiismeretet, elválaszt Istentől. És ha továbbra is bálványimádásként beszélünk róla, akkor a következőket is sorolhatom: dührohamokat, súlyos lelki zavarokat, ingerlékenységet, komorságot, üldözési mániát, hinni nem tudást okozhat, hiszen tulajdonképpen a bálványimádás valamilyen formában része az okkultizmusnak, annak pedig mindenképpen következményei a felsoroltak (is). Sajnos sokan a mai kereszténység képviselői közül nincsenek is olyan messze az okkultizmustól, mint gondolnánk. Látszólag ártatlannak tűnő alternatív vezetettéssel próbálkoznak, nem is sejtve,

hogy mekkora veszélybe sodorják magukat. Gondoljunk például a horoszkópra, melyet „hívók” tömegei olvasnak nap mint nap. De említhetném az ezotériát, a csillagok figyelését, az asztrológiát, az ingát, a jógát (minden változatát), a különböző meditációs praktikákat. Szólok a filmekről és a zenékről is. Ne gondoljuk, hogy a horrorfilmek és a metálzenék ártalmatlanok, hisz még csak véletlenül sem Isten dicsőségét hirdetik. Felhozhatjuk a „keresztény” szentek tiszteletét, a Mária-kultuszt vagy a magyarság és a Szent Korona tiszteletét is. Bármilyen vezetettést, segítséget várunk Istenen kívül, az bálványimádás. Még a saját családunkat, férjünket és feleségünket is imádjuk istenként, ha tőle várjuk azt, amit csak Isten tud adni. Ez mind a sátán csapdája, az ordító, kereső oroszláné, aki ránk, keresztényekre vadászik! A Gonosz bölcsebb és ravaszabb annál, hogy egyértelműen, mindig mindenben érezhessük a jelenlétét. Nem ront be az életedbe, nem rúgja rád az ajtót, hanem lassan, okosan bekúszik azon a kicsi résen, melyet nyitva hagytál neki azzal, hogy nem Istenre vetted a gondodat, hanem máshonnan várod a segítséget.

Ha a sátán megköztözöttségéről beszélünk, általában démoni megszállottságra gondolunk, pedig a Gonosznak ez a nyilvánvaló jelenléte sokkal ritkábban van jelen, mint a burkolt „beosonás”.

Tehát ahhoz, hogy az ordító oroszlán ne tudjon elnyelni, lelkileg józanoknak kell lennünk! Ezt pedig akkor érhetjük el, ha megalázzuk magunkat Isten előtt, és minden gondunkat őrá vetjük.

Legyen bátorságunk ehhez, ne a láthatókban keressük a megoldást, hiszen Péter leírja, hogy Istennek gondja van ránk!

Szimon Gergő 1989. március 5-én született Budapesten egy nem keresztény családba. Hatéves volt, amikor édesanyja megtalálta a Megváltót. Ettől kezdve minden vasárnap kezdtek gyülekezetbe járni, és így egyre jobban megismerték Istent. Gergő 12 éves korában tért meg, majd pár évvel később érzett elhívást a szolgálatra. Részt vett a Nyergesújfalui Baptista Gyülekezet plántálásában, majd a Nagysápi Baptista Missziót vezette éveken keresztül. Az esztergomi gyülekezetben szolgált a fiatalok felé, később segédlelkészként tevékenykedett a közösségben. Ezen szolgálatokból sokat tanulva, felkészülve vette át a Tatai Baptista Gyülekezet pásztori szolgálatát tavaly márciusban. Feleségével és két gyermekével Tatára költöztek, igyekeznek Isten nevét hirdetni hívők és hitetlenek között egyaránt.

Derencsényi István

82. zsoltár

Az alábbiakban Derencsényi Istvánnak, a Tiszántúli Református Egyházkerület főjegyzőjének, a Debrecen – Kossuth Utcai Református Egyházközség lelkipásztorának igehirdetését ismerhetjük meg, amely a debreceni baptista imaházban hangzott el 2018. január 26-án az egyetemes imahét keretében.

Szeretett testvéreim! A kiadott vezérfonal szerint a ma esti alkalmunk központi témája így hangzik: „A másik hasznára tekintsünk.” Tehát ennek kell ma esti elmélke-

désünk fókuszában lennie.

Ehhez a vezérfonal négy bibliai helyet is ajánl olvasásra, melyek közül a 82. zsoltárt választottam és hozom ide a kedves testvérek elé.

A vezérfonal a zsoltárból külön kiemel egy mondatot, és azt teszi most számunkra különösen is hangsúlyossá: „Védellemezték a nincstelennek és az árvának a jogát.”

Ez a kiemelt mondat jogvédelemre szólít fel: az árva és a nincstelen jogának védelmére. Ez a megfogalmazás beleillik abba a situációba, amelyben elhangzik. Ez a situ-

áció pedig beleágyazódik egy prófétai látomásba, amely át- meg át van szöve mitologikus elemekkel.

És ha a mitológiai beágyazódástól eltekintünk, akkor egyszerű szavakkal annyit mondhatunk, hogy Isten ítéletet tart e világ ítélettartói felett: hatalmát kijelenti az e világi hatalmaskodókkal szemben: mint mindenható Isten lép fel e világ istenkedőivel szemben, és mint Királyok Királya vonja felelősségre e világ kis- és nagy királyait: akik visszaélnék helyzetükkel, akik megfélemlenek arról, hogy kiváltságos helyzetük és tisztségük mire is kötelezi őket.

Az Isten „ott áll és ítéletet tart” – mondja a zsoldáros. Isten nem huny szemet a hatalommal való visszaélés fölött, nem tűri el a jogfosztást, a joggal való visszaélést. Isten ítéletet tart a látható, nyilvánvaló hatalmaskodók és jogtiprók fölött éppúgy, mint a láthatatlan, meg nem nevezett háttérhatalmak fölött, akik tömegeket fosztanak ki, lehetetlenítenek el, miközben istentelen sorshatalmasságokat játszanak.

Az Isten ott áll és ítéletet tart. Igen, az Isten ott áll, az Isten állja a szavát: az Isten megáll mindenféle embertelenséggel és istentelenséggel szemben, és az Isten kiáll a jogosságért.

Ma este éppen arról kell elmélnünk, hogy Isten ki áll a szegények, a nincstelenek, a kiszolgáltatottak érdekében: és erre kötelezi a benne hívőket is, vagyis bennünket.

„Az egyház csak akkor egyház, ha másokért van” – mondta ezt a telitalálatos mondatot *Dietrich Bonhoeffer*, ez a kiváló német mártír teológus, hitvalló keresztény. „Másokért lenni”, ez szervesen hozzátartozik az egyház szolgálatához, és meghatározó része a keresztény egzisztenciának.

Ha az egyház csak magával foglalkozik, és csak önmagára záruló életet él, megszűnt egyháznak lenni.

Aki közömbös magatartást tanúsít embertársaival szemben, az voltaképpen nem tekinthető kereszténynek.

Hogy Isten mit is kíván, az egyértelműen kitűnik a 82. zsoltárból: az árva és nincstelen jogvédelmét: a nyomorult és a szűkölködő számára igazságszolgáltatást.

Isten nem egy kis együttérzést kíván, nem kedves szavakat, hanem jogosságot és igazságosságot vár.

Jogot, mely megvéd a vak önzéstől, amely nem akarja vagy nem is tudja meglátni mások szükségét, azt, hogy körülötte emberek élnek emberhez méltatlan körülmények között.

Gyakori kérdés eközben az, hogy „hát mi is az igazság?!”. „Hol van a jogosság?” Hát nincs jogunk ahhoz, amit megszereztünk, amit szeretnénk élvezni!?

Hát nem úgy van az, hogy mindenki mást ért igazság alatt?! Igen, az igazságról sokat lehet diskurálni: az igazságságról elméleteket lehet felállítani.

A bibliai igazság azonban más: a bibliai igazság cél, mégpedig az a cél, az a törekvés, hogy megfeleljünk Isten akaratának.

Isten akaratát pedig az, hogy ne vegyük szenttelenül tudomásul a szegénység és a jogtiprás tényét, és ne tekintsük ezt személytelen problémának, hanem lássuk meg ezeknek a megszemélyesülését, vegyük észre ezeknek az áldozatait, úgy, hogy számunkra konkrét nevet kap a szegény, a nyomorult, a joggalanságot szenvedő, mint ahogy erre maga Jézus is tanít az irgalmas samaritánusról szóló példázatával: ki tehát a szolidaritás, a könyörületesség gyakorlásának célszemélye? Az, aki az adott pillanatban segítségre szorul.

„Ismeritek városotok, gyülekezetetek szegényeit?” – tette fel a kérdést annak idején kalkuttai Teréz anya. És ez a kérdés azóta sem vesztett semmit az aktualitásából.

A szegénységnek ugyanis arca és neve van. Amíg számunkra a szegénység absztrakt fogalom, amit lehet így is meg úgy is magyarázni, addig mit sem tudunk kezdeni Isten parancsával: „Védelmetek a nincstelenek és az árvának a jogát!”.

A szegénységre, a jogtiprásra különféleképp lehet reagálni. Némelyek várnak a „soha napjára”, karjukat összefonják és várják, hogy minden majd magától megoldódik, mások nem foglalkoznak a problémával, mondván, ez nem énám tartozik. Vannak, akik másoktól kívánnak még több segítséget és áldozatot. De van szépen hangzó

egyházias vigasztalás is, ami csak arra jó, hogy eljelen-téktelenítse, bagatellizálja a valójában súlyos és válságos helyzetet.

Isten egyértelműen értésére adja övéinek, hogy tőlük milyen reakciót vár: „Védellezzétek őket, szálljatok síkra az érdekükben, tevőlegesen segítsetek.”

És hogy itt mennyire konkrét, tevőleges cselekvésről, és nem holmi közhelyszerű biztatgatásról van szó, azt egy történettel kívánom illusztrálni, ami egykor Assisi Ferencel és társaival esett meg.

Az egyik napon egy koldusszegény asszony érkezett hozzájuk. Azonban akkor nekik nem volt sem kenyerük, sem más ételmük. Az egyetlen, amit adhattak, egy kézzel írott, értékes Biblia, amit mindennap a közös imádkozásaiikkor olvastak. Ferenc ekkor azt mondta: „Adjátok oda neki a Bibliát, hogy azt eladhassa, és az árán a nyomorán hadd enyhíthessen. Az ugyanis jobban tetszik Istennek, ha mi azt tesszük, ami abban írva van, mint ha csak egyszerűen olvassuk, olvasgatjuk a benne leírtakat.”

Így ajándékozták el – ahogy ez a történet elmondja – a ferences rendiek első Bibliáját.

És hogy ez mennyire nem szentségtelen cselekedet volt, azt Jézus szavai igazolják vissza: „Amikor megtettétek ezeket akár csak egygel is a legkisebb atyámfiái közül, velem tettétek meg.”

Szeretett testvéreim! Isten szívügye: az emberi nyomorúság. Isten amikor világot teremtett, akkor egy szép, jó, működőképes, gazdagon fölszerelt, bőségben élő világot alkotott.

És Isten az embert sem úgy indította el, hogy koldustarisznyát akasztott a vállára, hanem elhelyezte az embert az Édenben, a paradicsomban. A szegénység, a nyomor, a jogtiprás, az igazságtalanság az önmagát Istenről leválasztó, az Istentől elidegenedett ember létének lett a kísérője, sötét, ijesztő, nyomasztó árnyéka. Ha Isten kimarad az emberi számításokból, akkor nem is következhet más, csak fonák világnézet és helytelen magatartás, önzés, erőszak, igazságtalanság.

Akik kihagyják Istent számításaikból, azok számára elvesz az ember értéke is, és egyúttal elvesz az érzékenység is az emberi szükséggel, nyomorral és igazságtalansággal szemben is. És mivel Isten számára szívügy az emberügy, szívügy az emberhez méltatlan állapot, ezért is mondja az Istennel közösségben lévőknek: „Védellezzétek, mentsetek meg a szegényt, a nyomorultat, a kiszolgáltatottat!”

Isten aktivizál, határozott cselekvésre szólít fel. Nemcsak annyit kér, hogy „a magatok részéről szíveskedjete már egy kicsit humánusabban, emberségesebben, segítőkészebben eljárni, ha egyáltalán helyzetbe kerültök”, hanem azt, hogy „védellezzétek a szegények, a szükségben lévők jogát”.

Ugyanis nem úgy van, hogy csak a gazdagoknak, az előkelőknek, a befolyásosoknak, a nagy tekintélyűeknek vannak jogaik, a szegényeknek, elesetteknek, kifosztottnak, a társadalom perifériájára sodródottaknak pedig csak kötelességeik vannak.

A szegényeknek, a nyomorultaknak igenis joguk van az élethez és mindahhoz, ami az életben maradáshoz és a minőségi, emberhez méltó életet biztosítja.

Isten minden ember jogává tette az élethez való jogot, és minden ember kötelességévé tette azt, hogy lehetősége szerint mindenki mindent megtegyen azért, hogy az élet élni tudjon.

Szeretett testvéreim! Amikor Isten azt mondja, hogy „védellezzétek a szegények, az árvák jogát”, akkor többről beszél, mint némi alamizsnálkodásról.

Mára az emberiség egy olyan történelmi pillanathoz érkezett el, amikor nem kell hosszan érvelni ahhoz, hogy minden ép értelmű ember belássa, a földünk, az életünk, a természeti környezetünk már erősen feszegeti az ökológiai terhelhetőség határait.

Itt tehát a szegénység, a nyomor leküzdése, felszámolása nem lehetséges többlettermeléssel, hanem csakis a gazdagság korlátozásával képzelhető el.

Ha eddig nem értettük volna, hogy mit jelent igénk üzenete, Isten felhívása: „Védellezzétek a szegény jogát!” – akkor napjaink tapasztalatának rá kell kényszerítenie a belátásra.

Itt már nem nyílhat tovább az olló a gazdag és a szegény között, mert azt már maga a föld, az életterünk nem viselné el.

Itt már csak a szegény jogainak védelme és a mértéktelen gazdagság, mohóság korlátozása maradt meg mintegy végső lehetőségként.

Szeretett testvéreim! Isten ezt már az ószövetségi időben elrendelte az úgynevezett „elengedés évének” parancsba adásával. Ez arra szolgált, hogy az eladósodás, az elszegényedés ne járhasson egzisztenciális összeomlással. Ennek a célja Mózes 5. könyve szerint az volt, hogy „ne legyen többé szegény közöttetek”.

Az emberi bűn, az emberi önzés következtében azonban mindig is voltak, vannak és Jézus reális szavai szerint „szegények mindig is lesznek” – azonban velük szemben mindig érvényes és soha el nem feledhető a felszólítás: „Védelmetek a szegények jogát!”

És ismétlem, ez a jogvédelem több, mint egy kis jótékonykodás.

Erre a többre érzett rá már mintegy 80 évvel ezelőtt *Bertolt Brecht* is, aki azt írta: „Ahelyett, hogy jótékonykodtok, teremtsetek olyan állapotot, amely lehetővé teszi a jótékonykodságot – vagy még jobban szólva, feleslegessé teszi azt.”

Szeretett testvéreim! Hogy a ma esti témánk, a „védel-

mezzétek a nincstelének jogát” mennyire fontos témája a Bibliának, azt azzal tudom érzékeltetni, hogy *Jim Wallis* lelkész és könyvszerző vette magának az időt és a fáradságot, és a Bibliából kiemelte azokat a verseket, amelyek a szegénységgel, gazdagsággal és szociális igazságosság kérdésével foglalkoznak.

Több mint 2000 verset gyűjtött ki, vagyis körülbelül minden 14. verset. Vagyis a szegénységről sokkal több szó esik a Szentírásban, mint más egyéb témáról. Lehetne szóvá tenni, hogy nem mindenütt anyagi szegénységről van szó, hanem lelki szegénységről is. Természetesen ez is igaz, de túlnyomórészt mégis anyagi és sok esetben koldusszegénységről.

És ha most valaki magában szóvá tette volna, hogy miért kellett egész este a szegénységről beszélni: hát azért, mert ezt a témát maga a Biblia sem hallgatja el szégyenlősen, és egyértelműen leszögezi, hogy Isten együttérez a nyomorúságban lévőkkel, és a benne hívőket ugyanerre kötelezi.

Szeretett testvéreim! Rá kell nehezülnie ezen az estén lelkiismeretünkre Isten kérésének: „Védelmetek a nincstelének és az árvának a jogát!” És ez pedig több, mint egy kis alamizsnázkodás, illetve jótékonykodás, amit egyébként sohasem szabad elfelejtenünk.

Dave Harvey

A kezdő igehirdetők hét rossz szokása

Dave Harvey a Sojourn Network elnöke, a Fort-Myers/Naples-Floridai Summit Church vezető pásztor, és az AmICalled.com alapítója. Számos könyv szerzője, köztük a *When sinners say I do: Discovering the power of the gospel for marriage* (Shepherd's Press, 2007) és a *Letting go: Rugged love for wayward souls* (Zondervan, 2016) társszerzője Paul Gilberttel.

A bátyámnak van egy olyan szokása, hogy bal kézzel üti a labdát a baseballban. Ez azért különös, mert minden más

jobb kézzel csinál – ír, dob, kártyát húz, integet stb.

Megkértem a testvéremet, magyarázza el nekem ennek a balkezességnek az okát. „Egyszerű a történet – hangzott a válasz –, így tanultam meg, és aztán megmaradtam ezen a szinten.”

Erről mindjárt eszembe jutottak a kezdő igehirdetők. Különösen az új prédikátorok, akik a korai szószéki tapasztalataikat úgy szerzik, hogy gyülekezetplántálás közben próbálgatják az iskolapadban tanultakat, így élesítik az elméjüket. Talán a tisztelt Olvasó is közéjük tartozik

vagy valamikor közjük tartozott. Ha ez így van, talán nem bánják, hogy a bátyám példáján keresztül leírok néhány fontos tanulságot: ne ingázzanak az ütésnél a helytelen lábón. De ha mégis, akkor a legjobb, ha nem állnak meg ezen a szinten!

Több mint három évtizednyi szolgálatom alatt hallottam már néhány prédikációt, melyeket újra kellett volna tervezni. Sajnos, ezek közül sok az én ajkamról hangzott el. A bátyámhoz hasonlóan én is rosszul startoltam a bázis körül, amíg a kilengő szószékemet helyre nem billentette egy-egy jótanács vagy maguk a rossz következmények. Igaz, elkövettem néhányat a kezdő igehirdetők rossz szokásai közül, de hálás vagyok azért, hogy némelyiket sikerült elkerülnöm.

Íme a hét leggyakoribb rossz szokás. Ez a lista segítheti a kezdő igehirdetők jó indulását és lendületük megtartását.

1. Körülményes témafelvetés

Egy jó témafelvetés kettős célja: 1. felébreszteni a hallgatók érdeklődését, és 2. rávezetni őket az aktuális üzenet, illetve igeszakasz mondanivalójára. Hacsak nem személyesen *Matt Chandlerről* van szó, mindnyájunknak szükségünk van egy jó témafelvetésre. A kulcskifejezés az „egy”. Sok kezdő igehirdető elárasztja a hallgatóságát történetekkel, aktuális hírekkel, de csak kerülgeti a témát ahelyett, hogy megállapodna valahol. Ne tegyük ezt! Ehelyett koncentráljunk arra a kérdésre, hogy „Mi az, ami lenyűgözött engem ebben a szakaszban?”, és azután hagyjuk, hogy megszólaljon az ige. És még valami, próbáljuk címszavakba foglalni a témafelvetésünket: rövid idézettel, kérdéssel, szövegmagyarázattal, gondoljuk át alaposan, hogyan lehet frappáns és érdekes, tömör és rövid.

2. Unalmas illusztrációk

A jó illusztrációk a hallgatók elméjébe vésik a Biblia kijelentéseit, miközben Isten igéjét a való világra alkalmazzák. Ezért érdemes figyelmet fordítani rájuk. Az egyik szemünket mindig rajtuk kell tartanunk, rendszerbe kell foglalnunk, hogy a kellő időben előhozzuk vagy készenlétben tartjuk, ügyesen bevezessük és aktualizáljuk az

előre elkészített szempontjaink szerint. A példáink unalmassá válnak, ha sablonos és kiszámítható módon ismételtetjük őket. Sajnos a kezdő igehirdetők túl gyakran merítnek a sekély vízből, vagyis a sport, a filmek, a politika és – ez most fájni fog – a saját családjuk történeteiből. Az illusztrációk arzenáljában a családi történetek olyanok lehetnek, mint a fáról lecsüngő érett gyümölcsök: könnyen elérhetők és megszerezhetők. A fiatal igehirdetőkkel megesik, hogy nem képesek szabadjárá engedni a képzeletőrejük, és nem jutnak tovább az otthonuk falain kívül, hogy a természetből, az egyháztörténelemből, a kulturális szokásokból és ami a legfontosabb, magából a Bibliából hozzanak példákat. Lényegében a felhasznált hasonlatok és a szentírási igeszakaszok összefűzése kettős lasszóként tereli a gyülekezetet a biblikus gondolkodás felé.

3. Hős szerep

Miközben a saját történetünket vagy a gyülekezetünkkel kapcsolatos tapasztalatainkat meséljük el, gondoltunk-e már arra, hogy ki a történet főszereplője? Vajon Isten? És benne van az evangélium feltartóztathatatlan ereje? Ezek a történetek időnként trójai falovak, melyekkel a saját énünket csempésszük be a prédikációba, ami aztán hegyként magasodik fölénk.

Sokszor elég egy frázis vagy hangsúly ugyanahhoz az eredményhez: az emberek úgy távoznak az istentisztelet-ről, hogy az üzenet helyett az igehirdetőre gondolnak. Ha a fő téma mindig a prédikátor családja, a szolgálatával elért sikerei, a kapott kritikákra adott válaszai, miközben a szóhasználata inkább műveltséget, mint egyszerűséget sugároz, érthető, ha az emberek jobban bíznak Isten szolgájában, mint Isten ígéreteiben.

Bryan Chapell írja: „Miközben a hallgatóknak a beszélővel való azonosulását leginkább a személyes történetek segítik elő, ügyelnünk kell a finom egyensúlyra egyéb források felhasználásával, hogy mentesek legyünk a saját személyünkkel szembeni elfogultság vádjától.”

Az emberek szemében való megbecsülésünk helyett mutassuk be Krisztust a hős személyében.

4. „Elcsépel” evangélium

A fiatal igehirdetőkre jellemző, hogy túl gyakran említik az evangélium szót. Ez talán különösen vagy szórszálhasogatóan hangzik, de hadd fejtsem ki bővebben. Az evangélium szó szabados használata semmivel sem teszi evangélium-központúbbá a prédikációt, mint ahogy az amerikai megnevezés sem tesz senkit amerikai állampolgárrá. Egy hétköznapi értelemben használt szó jelentés-tartalma számtalan dolgot foglalhat magában.

Évekkel ezelőtt egy kedves, igei gondolkodású előljáró azt javasolta nekem, hogy sokat lendítene a prédikáción, ha más módon tenném evangélium-központúvá a mondanivalómat, mint az „evangélium” szó emlegetésével... Először nehezemre esett megérteni, mire is célzott az előljáró testvér. Elgondolkodtam rajta, vajon jól értette-e, amiről prédikáltam. Végül rájöttem, hogy nagyon is jól értette. Hűséges szolgatársam ugyanis nem arra célzott, hogy szinonimákat kellene keresnem az „evangélium” szó helyett. Az igazság az, hogy több száz módon is megpróbálhatjuk kifejezni, szemléltetni azt a csodálatos örömhírt, hogy a minket szerető Megváltó feláldozta magát a bűnösök megmentéséért.

5. Célt tévesztett témakifejtés

Mindnyájan hallottunk már ilyet. Kinyitottuk a Bibliát, néhány ünnepélyes gondolat kíséretében elhangzott a textus, aztán elkezdődött egy hosszas, gondolatbeli utazás akörül, ami „az én gondom”, „az én ötletem”, illetve „az érdekesség, ami erről a témáról az eszembe jutott”.

A téma kifejtéséről akkor beszélhetünk, ha a prédikáció kormánylapátja maga az igeszakasz. Ilyenkor a szöveg kormányozza a prédikációt a kikötőből a nyílt tengerre, amikor a hallgatóság és a szöveggörnyezet között, a mondanivaló aktualizálásával halad előre. Az üzenet így a megszabott irányba mozog, és a lapátok összehangolt működése következtében eljut a címzettekhez. Ha az igehirdető nem követi a szöveg felépítését, kormány nélküli hajóvá válik, amely a nyílt tengeren vesztegel, és nem

tudja, melyik irányba induljon el, vagy még azt sem, hová szeretne eljutni.

Saját megfigyelésem az igehirdetőkről: minél intelligensebb valaki, annál nagyobb a kísértése arra, hogy célt tévesszen a téma kifejtésénél. Más szavakkal, minél termékenyebb az elméd, és minél több ötlet születik meg benne, annál komolyabb versenytársa lesz az adott igeszakasznak a készülés és az üzenet átadása közben. Különösen így volt ezzel Spurgeon, akinek a prédikációi szövegheűek, igeközpontúak és lenyűgözően átadottak, mégsem szolgálnak jó példaként a témakifejtős prédikációkhoz, noha az ő igehirdetései olyan koronaékszerek, amilyenekkel egyikünk sem büszkélkedhet.

Szóval ragadjuk meg a kormánylapátot, és ne álljunk fel mellőle, míg el nem jutott üzenetünk a rendeltetési helyére.

6. Szellemes megjegyzések

A szellemes megjegyzések azok az ötletszerű felvetések, melyek függetlenek a témától, a szereplőktől és az eseményektől. Főleg olyankor kerülnek elő, amikor szeretnénk megcsillogtatni a tehetségünket, de minden egyéb módszerünk hiábavalónak bizonyult. Ha már kifogytunk az észérvekből, megpróbáljuk nevetéssel oldani a feszültséget. Ez gyakran van így, ha a prédikációra való készülést a saját elménk csiszolásának gondoljuk.

„A nevetetés – *John Piper* úgy véli – sokak prédikációjában céllá vált, és ezzel a megtérésre hívás helyét foglalta el.” Ne essünk ebbe a hibába: ez egy veszélyes irányvonal, ami különösen a kezdő igehirdetőket fenyegeti.

A fiatal prédikátorok sokszor olyan „prédikálómester” stílusát utánozzák, akit konferenciákról, könyvekből vagy egy másik gyülekezetből jól ismernek. Ez egy jó módszer kezdőknek, amíg az ambiciózus jelölt öntudatosan alkalmazza. De oda kell rá figyelni, mert mások humorának a lemásolása könnyen mesterkéltnek tűnhet.

Kevés dologgal járathatja le magát jobban az igehirdető, mint amikor látszik, hogy nem önmagát adja. A színpasszág egyúttal őszintétlenséget is sugall. Ez persze nem azt jelenti, hogy egyáltalán nincs helye a humornak a prédikációkban. Sőt ellenkezőleg, vannak olyan üzenetek, melyeknek a címzetthez való eljuttatásában nagy szükség van a humoros ábrázolásra. Emlékszem, hogy részt vettem olyan igehirdetésen, ahol magam is hangosan felnevettem, amikor a velőnkig elható sebészkes feltárta a szükséges részeket az elmémben. Azért, hogy nyomatékossítsa az utána elhangzó, meggyőző érveket. Az okosan és a helyén alkalmazott humor ajándék a gyülekezetnek.

Ha valaki szeretné megvizsgálni, hogy megkapta-e a humor ajándékát a gyülekezet számára, tegye fel önmagának ezeket a kérdéseket: Humoros személyiség vagyok a mindennapokban? Humorosnak tart valaki saját magamon kívül, például a feleségem vagy az édesanyám? A prédikációban alkalmazott humor legyen összhangban a hétköznapi személyiségünkkel. A humoros hangvétel segíti az üzenetem átadását, vagy inkább eltereli a hallgatóság figyelmét? A viccelődés fiatalossá tesz engem, vagy inkább rombolja a tekintélyemet?

7. Rettegés a bírálattól

A prédikálásban való növekedés kulcsa a bírálat. Egyrészt csodálom, hogy a kezdő igehirdetők milyen gyakran zárkóznak el a visszajelzések elől, amelyek segítenék a prédikálási módszerük fejlesztését. Másrészt pedig nem csodálom. Végül is ki hallaná szívesen azt, hogy a 12–20 óra felkészülési idő, amit az igehirdetésére fordított, hogy kiválassza a megfelelő szavakat és gondolatokat, és amibe beleadta szívét-lelkét, az üzenet átadásakor olyan semmitmondónak bizonyult, hogy senkit sem hatott meg?

A bírálat időnként fájdalmas lehet, de ez egy hasznos fájdalom – akárcsak az izomláz egy szokatlan edzés után. Kevés dolog képes olyan gyorsan fejleszteni az igehirdetés minőségét, mint egy jól képzett (laikus vagy hivatásos) csoport, akik őszinte értékelést adnak a prédikációkról. Ettől sose féljünk, inkább vállaljuk bátran. Az egyik sarkalatos téma a prédikációk hossza. Ne az határozza meg a prédikáció hosszát, hogy mi a gyülekezet szokása (pl. Mi karizmatikusok legalább egy óra hosszát prédikálunk!). Hagyatkozzunk saját tapasztalatunkra és a nekünk adott talentumokra a gyülekezet vezetőségének támogatása mellett. Ha a nagy átlaghoz tartozunk, akkor bizonyára úgy érezzük, elég rövid idő áll a rendelkezésünkre ahhoz képest, mint amennyit szeretnénk. Élünk hát vele! A bölcs prédikátor arra ösztönzi az embereket, hogy többet akarjanak hallani, és kevesebbet aludni.

Nem megfelelő a lendületünk?

A bátyám balkezes ütési szokásának oka a rossz kezdet volt, ami később állandósult. Ha ez az írás rávilágított a fejlesztést igénylő területekre, akkor itt az ideje a helyes lépések megtételének, hogy a helyes irányba lehessen startolni, a megfelelő lendülettel. Nem szabad elbátortalanodnunk. Ezek a rossz szokások igen gyakoriak a kezdő prédikátoroknál, és a legtehetségesebbek is beleestek jó néhányukba.

Isten hűséges és segítőkész mindenkihez, aki hirdetni akarja az evangéliumot, mert a prédikálás az ő akarata (1Kor 1,21). Az elhívásunk tőle van, aki minden gyengeségünket és erősségünket jól ismeri. Higgyük el, hogy aki elhívott minket, képessé tesz arra, hogy elérjük a kitűzött célt.

A Szolgatárs a Facebookon:
facebook.com/szolgotars

Kovács Géza

Az igehirdetésről

Az igehirdetés meghatározása

A keresztény gyülekezetek szolgálatának legfontosabb területe az ige, az evangélium hirdetése. Templomokban, házaknál vagy bárhol, nagy tömegben vagy kis csoportokban azért jönnek össze Istenben hívő vagy őt kereső emberek, hogy meghallgassák az igehirdetést. A templomi (imaházi) istentisztelet része az ima, az éneklés, a közösséggyakorlás is, de minden alkalom legfontosabb területe az igehirdetés. Hitünk forrása a Szentírás, az igehirdetés pedig a Szentírás szövegének, a benne megszólaló Isten üzentének, tanításának átadása, továbbítása, vagyis a hirdetése. Az ige üzenete szüli és támasztja a hitet és hit által a felülről való életet. Mert „A hit hallásból van, a hallás pedig a Krisztus beszéde által” – írja a Római levél (10,17).

Jézus Krisztus is azt mondja, hogy az Istentől való (örök) élet megnyerésének – a hitre jutásnak – a módja és forrása a hirdetett ige meghallása által valósul meg. A Jn 5,24–25. versei szemléletesen tárják elénk, ahogyan az ige meghallása a felülről való életet teremti az ígét hallgató, addig szellemben halálban lévő emberben. Jézus mondja: „Bizony, bizony, mondom nektek, aki hallja az én ígémet, és hisz abban, aki elküldött engem, annak örök élete van, sőt ítéletre sem megy, hanem az átment a halálból az életbe. Bizony, bizony, mondom nektek, hogy eljön az óra, és az most van, amikor a halottak hallják az Isten Fiának hangját, és akik meghallották, élnek.” E Jézus Krisztus ajkáról elhangzott szavak alapján a Szent Szellem ihletése által megszólaló ige végzi el az életre jutást. Amikor a hallgató

az ige világosságában (az ige hallgatása közben) felismeri, hogy ő a szellemi halál állapotában van, maga ez a felismerés azt igazolja, hogy immár nem halott, hanem átment a halálból az életbe, hiszen már hall: meghallotta az Isten szavát. Egy nagy élményt jelentő eseményre emlékezem ezzel kapcsolatosan. Elmondom, hogy szemléletessé vájon előttünk az ige életet teremtő hatalma. Hívó szülők gyermekei voltak együtt egy konferencián mintegy 120-an. Az újjászületésről tartottam előadást. Ezzel kapcsolatosan azt fejtegettem, hogy mi jellemzi azt az embert, aki ismeri a Bibliát, hiszen csecsemőkora óta tanították neki. Ezért tudja, hogy mi a rossz, a bűn, mi a jó, az Isten szerint helyes, mégis szellemileg még halott. Az jellemzi, hogy bár tudja, hogy bűnt tett, de nem érez fájdalmat (bűnbánatot), ha vétkezett. Inkább kajánul örül, ha sikerült eltitkolnia vagy „kibeszélnie” a bűnét. Nem jelent számára lelki örömet Isten közelsége vagy Jézus bűnbocsánata. Érzéketlen e lelki értékek iránt, hiszen a halottnak nem működnek az érzékszervei. Csodálkozva és értetlenül nézi, amikor hívő emberek a bűnbocsánat örömeiben ujjonganak. Vágyakozik is ilyenre, de elérhetetlennek tűnik számára. Az igehirdetésem közben szónoki kérdésként vettem fel: „Van-e itt ma valaki, aki most felismerte, hogy (bár ismeri a Bibliát) ő még lelkileg halott, még nem született újjá?” Nem kértem jelentkezést. Éppen ezért meglepetésként hatott, hogy egy 18 év körüli lány felállt, sőt könnyek is kicsordultak a szeméből. Nagy hatást gyakorolt ránk. Abbahagytam a beszédet, és a leány felé fordulva megkérdeztem: „Te most azt láttad meg, hogy szellemileg még halott állapotban vagy?” „Igen!” – mondta a könnyeivel küszködve. Nagy és mély csend ült a teremre. Érzékelhető volt a Szent Szellem jelenléte. Akkor egy belső készletésre feltettem a kérdést: „Van-e még valaki más is, aki ma ugyanezre a felismerésre jutott?” Hatalmas meglepetésemre 41-en álltak fel. Akkor a Szent Szellem eszembe juttatta a Jn 5,25. versét: „*Eljön az óra, és az most van, amikor a halottak hallják az Isten Fiának hangját, és akik meghallották, immár élnek.*” Azt kérdeztem az álló 41 fiattól: „Ti megláttátok és felismertétek ma, hogy szellemileg még halottak vagytok?” „Igen!” – volt a tömeges válasz. „Akkor most én – Isten ígéje alapján – hirdetem néktek, hogy immár éltek! Ennek a felülről való életnek az első jele éppen az, hogy felismertétek a halálban lévő állapototokat!”

Csodálatos, drámai és mennyei ihletésű pillanatok voltak azok akkor Jánoshalmán, ahol ez történt. Külön terembe vonultunk a 41 fiattal. Beszélgettünk és egyenként hálát adtunk a felülről való életért. Igazolódott a Szent Szellem által megszólaló ige hatalma. A Szent Szellem bűnbánatot, bűnbocsánatot és felülről való életet teremtett az ige által. Ez az igehirdetés feladata. Ugyanez történik akkor is, amikor talán nagy tömeg hallgatja az

igét, de csak egyetlen – ott ülő – embert érint személy szerint a hirdetett ige. Ez esetben talán nem válik nyilvánossá ott és azonnal az ige hatása, de annak az egy embernek a szívében elvégzi Isten a bűnt megítélő és a bűnt felszabadító munkáját. Ézsaiás próféta írja: „*Ilyen lesz az én ígém, amely a számból kijön: nem tér vissza hozzám üresen, hanem elvégzi, amit akarok, eléri célját, amiért küldtem.*” (Ézs 65,11)

Az igehirdetés tehát a Bibliában megörökített Isten szavának a Szent Szellem által történt megértése, üzenetének alkalmazása és ugyancsak a Szent Szellem által történő tanítása, magyarázata, hirdetése. Az ige olyan, mint a csíráképes mag. Száraz kis magocska, de bele van kódolva, hogy megfelelő körülmények között életre támad, és kinő belőle egy élő növény, amely gyümölcsöt is terem. Az ige is, ha halló fülekre és befogadásra kész szívre talál, életet teremt.

Az igehirdetés és Jézus Krisztus

Jézus Krisztus a bemenése és a megkísértetése után „*elhagyta Názáretet, elment és letelepedett a tengerparti Kapernaumban... Ettől fogva kezdte Jézus hirdetni: Térjetekek meg, mert elközelített a mennyek országa!*” (Mt 4,13-17) Három évig tartó programja volt ez Jézusnak. Márk írja le, hogy egy hajnali szürkületkor arra ébredtek a tanítványok, hogy Jézus eltűnt. Jézus ugyanis éjjel otthagyta őket, mert „*elment egy lakatlan helyre imádkozni.*” Amikor megtalálták, így szóltak hozzá: „*Mindenki téged keres!*” Ő így válaszolt: „*Menjünk máshova, a szomszédos helységekre, hogy ott is hirdessem az igét, mert azért jöttem!*” (Mk 1,35-38) Jézus messiási és mindennapi programja volt tehát az Isten országáról szóló evangélium hirdetése. Betegeket is gyógyított, ördögöket is kiűzött a megkötözött és megszállott emberekből, a fő tevékenysége azonban az Isten országának hirdetése volt. Minden más tevékenysége azt szolgálta, hogy az ő Isten voltát, a szeretetét és hatalmát hitelesítse, és így nagy tekintéllyel ruházza fel az általa hirdetett igét, és a hirdetett ige elfogadására készítse az embereket. Jézus legfőbb küldetésének az ige hirdetését

tekintette.

Jézus igehirdetésének jellemzője volt, hogy a Szent Szellem ereje és hatalma sugárzott a szavaiból. János apostol leírja, hogy a főpapok szolgálát küldtek azért, hogy fogják el Jézust. Amikor ezek a szolgálk üres kézzel tértek vissza, azt kérdezték a főpapok: *„Miért nem hoztátok ide? A szolgálk így feleltek: Ember még így soha nem beszélt, ahogyan ő.”* (Jn 7,45–46) A Jézus igehirdetéséből sugárzó szellemi erő meghátrálásra készítette még az ellenségeit is. Jézus Krisztus az Isten Fiához méltó teljes tudatossággal hirdette az Atya üzenetét. Ezt mondta: *„A Lélek az, aki életre kelt, a test nem használ semmit: azok a beszédek, amelyeket én mondtam nektek: Lélek és élet.”* (Jn 6,63) A mi hitben való bizonyosságunkat is erősíti Jézus Krisztusnak ez a határozott tudatossága. Nem bizonytalan véleményről vagy vitatható igazságról van szó, hanem Jézus élénk állva bemutatkozik: *„Én vagyok az élő kenyér, amely a menyeből szállt alá, ha valaki eszik ebből a kenyérből, élni fog örökké!”* (Jn 6,51) A kenyér pedig az ő teste, vére, amelyet az igében (és az úrvacsorában is) veszünk magunkhoz.

Jézus az igehallgatás fontosságáról és felelősségéről is szólt. Ezt mondta: *„Ha valaki hallja az én beszédeimet, és nem tartja meg azokat, én nem ítélem el azt, mert nem azért jöttem, hogy elítéljem a világot, hanem azért, hogy megmentsem. Aki elvet engem és nem fogadja el az én beszédeimet, annak van ítélő bírója: az az ige, amelyet szóltam, az ítéli el őt az utolsó napon.”* (Jn 12,47–48) Nagy jelentőségű kijelentés ez. A Szent Szellem által megszólaló ige vagy életet teremt a szívünk termékeny talajában, vagy – elutasítás esetén – vádoló hatalomként kell majd találkoznunk az elutasított igével.

Jézus a feltámadása után azt mondta tanítványainak: *„Ahogyan engem elküldött az Atya, én is elküldelek titeket.”* (Jn 20,21) *„Menjete el szerte az egész világba, hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek!”* (Mk 16,15) *„Menjete el tehát, tegyete tanítvánnyá minden népet, tanítva őket, hogy megtartsák mindazt, amit én parancsoltam néktek.”* (Mt 28,19–20) Az ige hirdetése tehát Jézus

legkiemeltebb parancsa és akarata a mindenkori tanítványai és követői számára.

Jézus Krisztust úgy mutatja be a Szentírás, hogy ő maga a testet öltött Ige. János apostol így tesz bizonyosságot erről: *„Az Ige testté lett, közöttünk lakott, és láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttjének dicsőségét, telve kegyelemmel és igazsággal.”* (Jn 1,14) Amikor tehát valaki hittel hallgatja és befogadja az igét, ezáltal Jézus Krisztust fogadja be, Jézus Krisztus ölt testet benne.

Az igehirdetés és Pál apostol

Az apostolok között a leggyőzelmesebb igehirdető Pál apostol volt. Isten kiválasztotta őt arra, hogy kijelentse számára, és meghirdesse általa a kegyelem evangéliumát, *„amely el volt rejtve öröktől fogva Istenben, mindenképpen te remtőjében”* (Ef 3,9). Pált, a konokul kemény farizeust választotta ki Isten arra, hogy megnyissa általa a kegyelem kapuját minden ember felé, áttörve a törvény és a zsidóság kiválasztottságának addig zárt korlátait. Pál a kegyelem evangéliumának győzelmes hirdetőjeként végezte, és a leveleiben kiemelkedő hangsúllyal erősítette az igehirdetés jelentőségét. A korinthusiaknak írja: *„Én erőtlenség, félelem és nagy rettegés között jelentem meg nálatok. Beszédek és igehirdetésem sem az emberi bölcsesség megejtő szavaival hangzott hozzátok, hanem a Lélek bizonyító erejével, hogy hitetek ne emberek bölcsességén, hanem Isten erején nyugodjék.”* (1Kor 2,3–5) A hang, a szavak embertől valók voltak, de az üzenet, a mondanivaló Istentől és Istenből valók voltak a Szent Szellem által. Ez a hatékony igehirdetés titka. Ember is tud szép és bölcs beszéddel hatni, jó szónoki képességgel, ügyes fogalmazással, okos mondanivalóval szórakoztatni, komoly sikereket és elismerést is elérni. Bűniseretre, bűnbánatra vezetni és Jézus Krisztus által új életet teremteni azonban csak a Szent Szellem által megszólaló ige képes. Amint az apostol írja: *„A világ a saját bölcsessége útján nem ismerte meg az Istent, tetszett az Istennek, hogy az igehirdetés bolondsága által üdvözítse a hívőket... A zsidók jelt kívánnak, a görögök pedig bölcsességet keresnek, mi a megfeszített Krisztust hirdetjük... [aki] maguknak az elhívottaknak – zsidóknak és görögöknek egyaránt – az Istennek ereje, és az Isten bölcsessége.”* (1Kor 1,21–24)

Pál apostol igénye és gyakorlata szerint az igehirdetés legfontosabb tartalma és elmaradhatatlan fő üzenete mindig a megfeszített Krisztus legyen és róla szóljon. Eszerint a Biblia bármely könyvből és szövegéből veszed az igehirdetésed alapigéjét, az igehirdetésben juss el az egyetlen jó és tökéletes megoldáshoz, a megfeszített Jézus Krisztushoz. És ezt ne a magad okos ügyessége szerint tedd, hanem a Szent Szellem bölcsessége vezessen, és az ő ereje által szóljon általad a Krisztusban megoldást nyújtó

evangélium.

Tanulságos, hogy mit ír Pál, amikor az utolsó levelét írja kedves lelki gyermekének és legkiválóbb munkatársának, Timóteusnak. Az igehirdetés mindennél fontosabb feladatára hívja fel a figyelmét: *„Kérve kérlek az Isten és a Krisztus színe előtt, aki ítélni fog élőket és holtakat, az ő eljövételére és országára kérlek: Hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő, ints, feddj, buzdíts teljes türelemmel és tanítással!”* Pál ebben a mondatban arra mutat rá, hogy az igehirdetés által Isten végzi az intés, a feddés, a buzdítás, a tanítás szolgálatát. Az igehirdetés bűnbánatot gerjeszt, aztán a bocsánat üzenetét közli, majd a szabadítás erejével tölt be. Az ige készítet a szolgálatokra, rávezet a szent és áldott élet útjára. A Lélek által megszólaló ige életet teremt, növekedésre vezet, vigasztalást nyújt, életprogramot ad, sokszor elvégzi a lelkigondozás szolgálatát is. Nem pótolja a személyes kapcsolatokat, a kis csoportos közösségeket, de témát ad a házi közösségeknek. Az első (jeruzsálemi) gyülekezet tagjairól azt olvassuk, hogy *„egy szívvel, egy lélekkel voltak a templomban [meghallgatták az apostolok igehirdetését], és amikor házanként megtörték a kenyeret, örömmel és tiszta szívvel részesültek az ételben”,* gyakorolták kis csoportokban az egymással való közösséget (ApCsel 2,46).

Összegzés

Úgy gondolom, hogy az elmondottakkal sikerült meggyőzőn minden olvasót az igehirdetés kiemelkedő fontosságáról. Hitéletünk legfontosabb területe az igehirdetés. Úgy is, hogy hirdetjük, és úgy is, hogy hallgatjuk az igét. Ilyenkor Isten önmagát adja nekünk az igében. Sőt e területre tartozik a naponkénti igeolvasásunk és az igetanulmányozásunk is, amikor kettesben vagyunk Istennel, és így vesszük kezünkbe a Bibliát. Azzal a szomjúsággal tesszük ezt, hogy ő maga – szerető *Édesatyánk* és a mi Urunk, *Jézus Krisztus* – lép ki a fekete betűkből, és szól hozzánk.

Az elmondottakból következik, mégis leírom azt a néhány jellemzőt, amelyek az igehirdetésnél természetes „követelmények”: 1. Az igehirdetés egy felolvasott igeszakaszra épül, annak magyarázatát, üzenetét mondja el. (Igei alapszöveg nélkül is lehet bibliai, hitbéli témákról beszélni, de az nem igehirdetés, hanem az adott témában tartott előadás.) 2. Az igehirdetés alázatosan átveszi a felolvasott szöveg logikáját, tanítását és üzenetét, és azt továbbítja. Nem igehirdetés az, amelyben a szónok kiemel egy témát, egy mondatot, és otthagya a bibliai szöveget a kiemelt témáról tart (a felolvasott szövegtől független) előadást. 3. Az igehirdetés figyelembe veszi a felolvasott szöveg szövegkörnyezetét, a szövegben szereplő kort, a szereplőket, esetleg a történelmi háttérrel. Mondanivalója

a felolvasott igei szövegre épül, ahhoz kötődik. 4. Az igehirdető szolgálatában a prófétálás karizmája által válik Istentől való üzenetté az ige. *„Aki prófétál, emberekhez szól, és ezzel épít, bátorít, vigasztal”* – írja Pál apostol (1Kor 14,3). Pál apostol ezt a karizmat tekinti a legfontosabb és kívánatos lelki ajándéknak.

Az ige hirdetésén kívül sok más tevékenységet is folytat és szolgálatot végez a keresztény egyház és a gyülekezet minden tagja. Szent felelősséggel élünk a szertartásokkal, buzgón gyakoroljuk az imádkozást, felszabadult szívvel dicsőítjük Istent az énekek által, részt veszünk jótékony-sági, karitatív tevékenységekben stb. A hitéletünk alapvető szükséglete mégis az, hogy naponként táplálkozzunk az igével, úgy is, hogy hirdetjük, úgy is, hogy hallgatjuk, úgy is, hogy olvassuk. A Szent Szellem készítet, vagy a vállalt szolgálatunk kötelez is arra, hogy másoknak is hirdessük, mondjuk el az ige életet teremtő üzenetét. A keresztény egyház a testet öltött ige egyháza, az igében és az ige által fakasztja fel a Szent Szellem az élő vizek forrását, amelyből merítve meggyógyul a beteg, életre kél a halott, és vigasztalást nyer a gyászoló ember.

Hálás szívvel magasztaljuk Istent, hogy nem maradt rejtve, hanem elhívott embereket, akik által kijelentette magát, és általuk szól minden emberhez. Megparancsolta elhívott szolgálóinak, hogy írásban örökítsék meg a szavait és akaratát. Gondoskodott arról is, hogy a Szentírás a kezünkben legyen, és minden ember a maga nyelvén olvashassa az Isten szavát. Még jobban kinyitotta Isten a szívét számunkra, amikor Fiában, Jézus Krisztusban testet öltött az ige és valóságos emberként jött el közénk. Jézus Krisztus kereszthalála és váltsága arra is kaput nyitott, hogy a bűnörökség terhét hordozó testünk az Atya és a Fiú által küldött Szent Szellem templomává legyen. A Szent Szellem pedig *„elvezérel minden igazságra”,* megdicsőíti bennünk a Fiút. A Szent Szellem segítségével megölkölhetjük a test cselekedeteit, Jézus Krisztus pedig a folyamatosan hallott és hirdetett ige által testet ölt, kiabrázolódik bennünk.

Győri Kornél

A magyarországi baptista igehirdetésről a kezdetektől a rendszerváltásig (1873–1990)

„Feltűnik a hegyeken az örömhírhozó lába” (Ézs 52,7)
 A most vizsgálandó időszak 1873-tól 1990-ig 117 évet ölel fel. Első fele egybeesik a dualizmussal, Magyarország történelmének egyik legmozgalmasabb, hazánk arculatát mindmáig leginkább meghatározó, fejlődésteljes időszakával. Az időszak második felét legjobb lenne elfeledni két vesztett háborújával, az ország eredeti területének harmadára zsugorításával, egy vörös és egy nemzeti forradalmával, két vérgőzös nagyhatalom gazdaságilag tönkretevő és lélekgyilkoló erőszakával... A kor hepe-hupás vízszintes nézetén túl azonban hit által észlelhetünk egy isteni nézetet is, egyetlen mondatban megfogalmazva: „Isten ígéje... nincs bilincsbe verve” (2Tim 2,9). A bilincsbe nem vert ige hirdetéséről kellene most szólnom.

Kezdeném a forrásokkal! Az igehirdetésről lévén szó, tanulmányoznunk kellene a fennmaradt prédikációkat. Ám a vizsgált 117 év első negyedéről természetesen nem maradt ránk semmi. A 20. század elejétől 1948-ig, a kommunista hatalomorzás évéig a termés mindössze két-három prédikációgyűjtemény,¹ folyóiratainkban gyakran több folytatásban megjelent, cikké gyúrt néhány beszéd; és még ide

1. Prédikációgyűjtemény: Somogyi Imre: *Égő csipkebokor* (Budapest: Magvető, 1943); idősb *Udvarnoki András* néhány prédikációvázlata: Gerzsenyi László: *Az evangélium kényszerében. Udvarnoki András élete, 1865–1945* (Budapest: Baptista K., 1995), 114–120. o.

Az Állami Egyházügyi Hivatal egykori épülete a VI. kerületben, a Lendvay utca 28. szám alatt

sorolhatjuk a traktátusként kiadott nagyobb lélegzetű konferenciái előadásokat.² A rendszerváltásig hátralévő négy évtized nyomtatott prédikációtermése az Állami Egyházügyi Hivatal cenzúráján átesett, valójában nem is gyülekezetnek szánt, legföljebb valami hivatalos rendezvényen elhangzott beszéd volt.³

Itt akár be is fejezhetnénk, hiszen források híján nem idézhetjük, nem elemezhetjük misszióink első századának prédikációit. Mégsem tesszük, mert ismerjük a nem föllelhető prédikációk által kiváltott, világviszonylatban is kiemelkedő hatást.⁴ Csak egy sokatmondó adat: 1875-ben,

2. Példának okáért Udvarnoki András: *Mi lesz a sír után?* (Fáklyafény I.; 5.) (Budapest: Baptista Ifjúsági Szövetség, 1942).

3. *Békefi Pálról* suttogták: egyszer egy politikai esemény kapcsán elmondandó és az egyházközpontba beküldendő „prédikáció” esetében, hogy igehirdetői hitelességét gyülekezete előtt megőrizze, furfangos megoldáshoz folyamodott. A beszédet megírta, majd egy vasárnap délután két istentisztelet között az üres teremben felolvasta. A beküldött kézirat végére záradékkul ezt írta: „Elhangzott ekkor és ekkor a rákoscsabai baptista imaházban.”

4. A csillagászatból vett példa arra, hogy olykor egy egyértelműen észlelt hatás utalhat egy kétség nélkül meglévő, de nem látható valóságra. „...Urbain Le Verrier... francia csillagász 1846-ban az Uránusz keringési rendellenességeiből Neptunusz bolygó égi helyét, hogy ennek alapján Johann Galile német csillagász 1846. szeptember 23-án mindössze félórás kereséssel, a jelzett helytől 1 fok távolságra az új bolygót meg is találta.” („A Neptunusz felfedezése”, http://www.ng.hu/Civilizacio/2003/09/A_Neptunusz_felfedezese [letöltés: 2017. 11. 20.]

Kornya Mihály bemerítésekor alig negyven baptista élt a Kárpát-medencében, amikor 1917-ben meghalt, 27 000 be-merített tagja volt a baptista közösségnek.

Ez az eredmény valami rendkívüli adottságú, már-már angyali képességekkel megáldott hithirdetőket sejtetne, a valóság azonban egészen köznapi. A missziómunkát eleinte néhány hittudományi képzettség nélküli iparos, később aztán – őket fölváltva – több száz odaszánt parasztember végezte. Megállapíthatjuk, hogy a 19. sz. végéig gyakorlatilag száz százalékban.⁵

Bár időben előrehaladva a *képesített* hithirdetők aráyszáma növekszik. Az alkalmi bibliai tanfolyamok nyomán 1906-ban elinduló Baptista Teológiai Szemináriumnak köszönhetően az úgynevezett laikus igehirdetők létszám-hegemóniája lassan megszűnik, de a Kárpát-medencében – közösségünk szórványjellegeből következően – a szószékre lépők meghatározó részének nincs iskolás hittudományi szakképzettsége. Következésképp egyházunkban a rendszeresen prédikáló személyek több mint a fele nem lelkipásztor – napjainkban sem.

Misszióinkat egyébként végigkíséri az a jelenség, hogy a lelkipásztorként működő szolgálattevők közül sincs mindenkinek teológiai végzettsége.⁶ Ezt a gyakorlatot nemcsak a szükség segít fönntartani, hanem az a szándék, hogy az isteni elhívásnak ezt a nem szokványos útját nem akarjuk elrekeszteni. Ennek ékes bizonyítéka, hogy ezt a lehetőséget a diktatúra idején, 1967-ben elfogadott szervezeti szabályzatunk is fontosnak tartotta megőrizni:

„A Központi Tanács⁷ kivételesen eltekinthet a teológiai végzettségtől, ha egy gyülekezet/körzet olyan személyt kíván lelkipásztori szolgálatba

5. „Magyarországon 1873-tól 1893-ig nem volt egyetlen olyan magyar baptista prédikátor sem, aki teológiát végzett volna. Valamennyi prédikátor csak a földművesek és az iparosok közül került ki és nagyobb iskolai képzettség nélkül foglalta el hivatalát.” (Csopják Attila: *Képek a magyarországi baptista misszió történetéből* [Budapest: Magyarországi Baptisták Könyvkereskedése, 1928], 25. o.)

6. Ízelítőül néhány ismert név: Csopják Attila kormánytisztviselő, Somogyi Imre újságíró, Szabó László banktisztviselő, Haraszi Sándor bölcsész/orvos, Nagy József tanító, Szakács Imre jogász...

7. „A Központi Tanács az egyház missziói és gazdasági ügyeiben irányító, a lelkipásztorok szolgálatba állításánál tanácsadó és az egyházi tisztségviselők kinevezésénél javaslattevő szolgálatot tölt be...” (A Magyarországi Baptista Egyház alapokmányai [Budapest: Interpress, 1974], 119. o., 59. pont, 1. bek.)

állítani, aki előző gyülekezeti ténykedése által bizonyosságát adta elhivatottságának...⁸

A vizsgált korszak kezdeti kétharmadát jellemző csodálatos létszámnövekedést Isten csak *népiskolát* végzett emberekkel érte el. Mielőtt elhúznánk a szánkat, megjegyzem, hogy az életre felkészítő hatékonyság szempontjából az akkori idők *népiskolája* és a mai közoktatás közt ég és föld a különbség. Bizonyítom...

A kiegyezést követően született az *Eötvös József* közoktatásügyi miniszter által beterveztett *1868. évi XXXVIII. tc. a népiskolai közoktatás tárgyában*. Méltatói szerint a törvénycikk európai összehasonlításban is kiváló. Csaknem száz évre szólóan lerakta a modern iskolarendszer szilárd alapjait. Az oktatás tartalmát tekintve is célszerűen szabályozta a tanítandó tantárgyak körét. A törvénycikk végrehajtása szempontjából fontos *tantervből* kiemeltem azt, ami témánk szempontjából fontos.

A magyar nyelvet „úgy kell oktatni, hogy azon a gyermek... gondolatát tisztán tudja kifejezni, aztán gondolatait következetesen és szabatosan tudja egymás után sorozva előadni, végre azokat helyesen tudja leírni. A... nyelvtani tanításban tehát a cél az, hogy a gyermek tisztán, világosan és természetes hangsúlyozással tudjon beszélni, vagy gondolatait előadni. E célra... fel kell e végből használni az iskolai tantárgyak mindegyikét; bármi tárgyról szól, avagy beszél a gyermek, a tanítónak mindig szigorúan kell őt arra vezetni, figyelmeztetni, hogy beszéde nyelvtanilag is helyes legyen... A többi tantárgy közt legalkalmasabban lehet az ebbeli tanítás eszközeiül felhasználni a beszéd- és értelemgyakorlatokat, az írást, olvasást.”⁹

A népoktatás nemcsak ismeretet nyújtó, de készségki-bontó és -fejlesztő volt. A többség életében ez legfeljebb a mindennapokban hasznosult, de a későbbi népi igehirdetők gyakorlatában a missziót nagyban elősegítő tényezővé vált.¹⁰

A világi képezés és készség a megtérést követően az isteni üzenet továbbítására elhívott hithirdetők *beszédkészségében* érhető tetten. Ám ez magában mit sem ért volna,

8. Uo., III. o., 30. pont, I. bek.

9. „Az anyanyelvi tárgyak tanításának célja a területi tantervben”, http://www.tintakiado.hu/book_detail.php?id=506, 13. o. (letöltés: 2017. II. 20.).

10. 1945-től Vámospercsen tizenévesen, kortársaim körében szerzett tapasztalataim igazolták e népoktatási gyakorlat még mindig érvényesülő jótékony hatását...

ha nem tölti be szívüket és elméjüket *Isten kijelentett igéjének a tanult teológusokat is messze felülmúló ismerete*. A Szentírás rendszeres, átfogó és szenvedélyes tanulmányozása által nemcsak elképesztő bibliaismeretre tettek szert, hanem biblikus világlátásra és bölcsességre.¹¹ Ez az élő igeismeret, a mögötte rejlő rendíthetetlen Krisztus-hit, és a Szentlélek által megszentelt *feddhetetlen és igaz élet* magyarázza azt, hogy még a gyöngébb szónokok is képesek voltak hatni hallgatóikra.

Páran pusztája

A népi baptista igehirdetés eredményességéhez a befogadó közeg oldaláról nagyban hozzájárult a lehetséges *igehallgatók élő ige iránti kiéhezhetettsége* is. Ezt az állapotot maguk a népegyházak¹² idézték elő. A 20. századi belmissziói mozgalmak¹³ megjelenéséig ugyanis a népegyházak lelki helyzetét röviden így jellemezhetnénk Ézsaiás szavaival: „*A nincstelenek és szegények vizet keresnek, de nincs*” (Ézs 41,17). A lelki kietlenség bemutatására álljon itt néhány népegyházi forrásból vett idézet.¹⁴

11. A szegedi körzet úttörő munkása, Polgár János (1862–1937), kilenc év alatt három Bibliát nyűtt el. Nem mint-ha nem becsülte volna, ellenkezőleg, oly nagyon szerette, hogy állandóan forgatta, tanulmányozta.

12. A népegyházak (ném.: Volkskirchen; ang.: Folk Churches) – nagyon leegyszerűsítve – létszámuktól, keletkezési idejüktől és hitvallásuktól függetlenül mindazok a gyermekkeresztelő keresztény felekezetek, amelyek tagságukat a körükben megkereszteltek számával határozzák meg. A legelterjedtebb népegyházak Magyarországon: római katolikus, református, evangélikus stb.

13. „A magyar belmissziói mozgalom”, <http://www.confessio.eoldal.hu/cikkek/a-magyar-belmisszioui-mozgalom.html> (letöltés: 2017. 11. 20.).

14. A szemelvényeket *Tóth Endre Részletek XX. századi egyháztörténetünkből* jegyzetének (Debrecen: Református Theológiai Akadémia, 1960) „A magyar református egy-

A teológiai oktatás jellemzésére elég, ha például P. Nagy Gusztáv sárospataki teológiai tanár műveiből szemelgetek:

„A vallás... megnyugtat-e, boldogít-e bennünket. Ez a vallásos meggyőződés kritériuma, és nem a helvét vagy ágostai hitvallás, nem a Korán, nem a Véda, de nem is a Biblia...”

„...akkor sem szűnünk meg protestánsok lenni, ha egy olyan sokkal kisebb fontosságú kérdésben, mint a Krisztus feltámadásának kérdése – más nézeteket vallunk, mint a reformátoraink vallottak.”

Nem csoda, hogy a teológiai hallgatók követték a nevelők példáját. Róluk ezt olvassuk:

„A teológusok fáznak a Biblia olvasásától. Van olyan, akinek a III. éves koráig teljes Biblia még nem volt a kezében.”

A prédikáció is jellemző képet mutat:

„Prédikálásunk... racionális, a Bibliától szétcsapongó, terjengő, hosszadalmas és figyelmet fárasztó – emberi tudományt prédikálunk, a hit és vallás kérdései helyett, az észnek beszélünk, csak tanítunk, a lélek hidegen és üresen marad.”

A lelkészeket így festi egy leleplezés:

„...hiába hirdetjük ám virágos nyelven, stentori hangon, szónoki pátosszal: Atyámfia, szüntelen imádkozzatok. Ha... a tisztelendő urat se családja tagjai, se cselédei, se más nem látta még se kelő reggel, se délben, se estvéli alkonyon sem övéivel, sem egyedül imádkozni.” – „Hirdetjük az erkölcsi életet, de hol egyiknek, hol másiknak életéből is pikáns históriákat suttognak az emberek. A beszédben való meg nem esést is prédikáljuk, de azért sikamlós anekdotát ki tud annyit, mint a lelkipásztor...”

Az istentiszteletről ezt olvassuk:

„Istentiszteletünk rideg, nem hat, vagy csak nagyon kevésbé a szívre... A gyülekezet aktivitására nincs tér.” És végül a legfájóbb pont:

„A magyar protestantizmus keveset tesz a népért!...”

Csak követel a néptől, de keveset viszonz a népnek. Nem vegyül közéje, nem ereszkedik le hozzá, hitével nem erősíti, szeretetével nem nemesíti... Tétlen és hideg egyház vagyunk, és ezért erőtelen is.”

Ebben a sötét helyzetben Isten – mint már sokszor – rendkívüli eszközökkel hozta meg a régen várt megoldást. Prófétai hívással igehirdetőket hívott elő a nép soraiból.

Mint már említettük, a munkát nem paraszti sorból származó próféták¹⁵ kezdték el. A baptista misszió előőrsei, az 1846-ban Magyarországra érkező Rottmayer, Marschall, Voyka, majd a később munkába álló Novák és Meyer kivétel nélkül mind *tanult iparosok* voltak. Ám abban az időben a Kárpát-medencében a parasztság alkotta a lakosság zömét. Őket viszont sok keserves tapasztalat, számtalan sérelem gyanakvóvá és elutasítóvá tette minden „nadrágos”, nem közékük tartozó emberrel szemben.

Ezért hívta el Isten az iparos próféták közvetítésével a nép húsából való hús, véréből való vér parasztproféták legkiválóbbjait, *Kornya Mihályt* és *Tóth Mihályt*, de ugyanígy a több száz névtelen paraszt-igehirdetőt is.

Ezek a népi igehirdetők *szívósak voltak*, mint az akác, mely kipusztíthatatlan lakója és igénytelen jótevője a futóhomokkal borított Alföldnek. Rendszerint gyalog járták be munkaterületüket, olykor napi 50-60 kilométert is megtéve, mert Krisztus szeretete szorongatta őket.

Prédikálásuk magán viselte a prófétai igehirdetés bélyegét:

- Jellemző az a határozottság, amellyel szinte ellentmondást nem tűrő hangon közölték az Úr üzenetét.
- Beszédeiket számtalan természeti kép, az életből ellesett találó történet, rövid és velős bölcsességmondat tette érthetővé és élvezetessé.

A külső jegyeknél is lényegesebb azonban *igehirdetésük tartalma*.

Először *titkot jelentettek meg*. Ámósz 3,7-ben ezt olvassuk: „...az Úr semmit sem tesz addig, míg titkát ki nem jelenti szolgálóinak, a prófétáknak.” A titok ez esetben az volt, hogy a szegények is részesei az üdvösségnek, mert Istennél nincs személyválogatás. Ez vette be a megvetett jobbágyivadékok szívét. Ezt így írja le a *Kornya-krónika* előszavában Haraszti Sándor:

„...jön a szegény nép közé egy hozzájuk hasonló

háza a századforduló idején” című fejezetéből válogattam.

15. A próféta szót jelen írásomban nem a bibliai értelmezésnek megfelelő szabatosággal használom, hanem a rendkívüli időszakban és helyzetben Isten által – a járt út mellőzésével – elhívott és elküldött emberre. Jellemzője, hogy szolgálatában a kívánatos ikertényező, az egyházi rend és a lelki ajándék (karizma) közül az utóbbi az egyértelműen meghatározó.

parasztember. És beszél nekik eddig soha nem hallott dolgokról: megtérésről, szeretetről, boldogságról, bűnről, megváltásról, újjászületésről... beszél már ebben az életben egy teljes átalakulásról, sőt teljes meggyőződéssel hirdeti a következőt, az igazi életet, melyben királyi koronát nyernek a Krisztus megváltottai... És ide ők is bejuthatnak, bár sem nem... 'úri emberek'... ők is ugyanolyan részesei az emberi méltóságnak és szabadságnak, mint az irigyelt gazdagok, mert ők is kimondhatatlan gazdagság választott örökösei, nem zsellérek többé, hanem fiak és örökösök a Krisztusban...¹⁶

- A megtérésre hívó prédikáció lélekteleplező és ítélethirdető üzenet volt. Sokan döbbenetesen ismerték fel életük számtalan bűnét és elveszett mivoltukat.
- Az igehirdetés azonban vigasztaló beszéd is volt. Isten igazságos ítéletének tudtul adása nem gátolta meg a beszélőt abban, hogy kegyelmet hirdessen a megtört szívű bűnbánóknak.

Két idézettel érzékeltetem, hogy milyen emlékek maradtak meg a hallgatókban e korszak igehirdetéseiből.

Az elsőt Kirner A. Bertalantól veszem, aki a múlt század negyvenes éveiben százával beszélt olyanokkal, akik az 1917-ben elhunyt Kornya Mihályt még hallgathatták.

„Kornya prédikációi rövidek voltak, inkább a prédikáció után mondott új vonalon valami mást. Olykor a prédikáció előtt az alkalmi énekről beszélt és az éneket magyarázta. A prédikációi bőséges hasonlatokkal, példákkal voltak ellátva. Kornya olvasgatott is, de prédikációit nem könyvből tanulta, így... azokhoz való volt... akikkel megismertetni akarta a Krisztust. Ebben is önmaga volt a mérték. Tudta, hogy mi mentette meg, így tudta, hogy mi ment meg mást.

Nem szerette a nagyon harsogó, hangos prédikációt, kifogásolta és tartalom nélkülinek gondolta. Egy hangos prédikáció hallatára egyszer így fakadt ki:

– Olyanok vagytok, mint az üres hordó, csak kongtok...

...Beszédei, prédikációi nem a tömeg hangulatából táplálkoztak, és nem nyújtotta azokat, még hogyha a tömegnek tetszett is. Az embereket folytonosan Krisztus evangéliomára figyelmeztette, Krisztushoz

való közeledésre, Krisztushoz való hasonlóságra serkentette...

Prédikációinak textusát, amiről beszélni akart, leginkább a helyszínen nyerte. Jól ismervén a Bibliát, kiváltképpen tudta az aktuális megfelelő részeket alkalmazni.¹⁷

A másik idézet Móricz Zsigmondnak egy 1928-as karca-gi baptista istentiszteletről írt riportjából való.

„...a papi székbe beül két fekete ruhás iparos. Az egyik röviden s feltűnően nem szónokiasan megmondja, miről lesz szó... A szónok a református papok stílusában beszél... felolvassa János jelenésekről szóló könyvének első hét versét. Ez olyan nehéz szöveg, amit szintén nem lehet megérteni... Erről beszél félóránig a szónok, s hiába törekedtem, egyetlen gondolatát vagy mondatát sem tudtam megjegyezni.

– Most éneket kérek – mondta –, azután a beszéd folytatva lesz. Énekeltek, de a beszédet nem ő folytatta. A másik pap állott fel. Ez sokkal egyszerűbb s értelmesebb. Ennek a nyelvét is zavarja az a törekvés, hogy az élet egyszerű helyzeteiben is igyekszik valami papi kenetességet vinni a beszédbe, de ez azért józan, okos, sőt gondolkodó ember, aki oly egyszerűségekre képes, hogy az ember koronként azt érzi, hogy íme, így látszik meg a világegyetem a harmat tükreben.

Például milyen kedves volt, mikor azt mondta, hogy: »amint a felolvasott igék is mutatják, tanúk vagyunk. Az Isten tanúi. A tanúnak az a dolga, hogy tanúságot tegyen. Tanúságot pedig teljes őszinteséggel kell tenni. Mert erre a törvény is kötelez. Hát nekünk tanúságot kell tenni Isten mellett mindig s minden körülmények közt. Én egyszer, mikor hadifogoly voltam...«

...keveredik a szónok beszédében az alkalmazott élmény az absztrakt gondolatokkal, s az egészből valami gyermekiesen naiv, valami ártatlanul kedves hangulat jön ki. Most megérezem, hogy ezek a jelenlevők mind boldog közelségben vannak az ideállal...¹⁸

Bár a vizsgált korszak létszámadatai a jelen szerény adataival összevetve tán arra ösztökélnének minket, hogy

16. Kirner A. Bertalan: *Kornya Mihály krónikája* (Budapest: Fortin L., 1990), 15. o.

17. Uo., 75kk o.

18. Móricz Zsigmond: „Baptista imaházban” (1928), in uó: *Riportok*, I. köt. (Budapest: Szépirodalmi Kvk., [1989–1990]),

bármilyen áron kutassuk fel a vizsgált időszak eredményt hozó módszereit. Tegyük fel, hogy sikerrel járnánk, ráadásul költőként főtárthatnánk és közkinccsé tehetnénk a kor gazdag igehirdetés-anyagát is. Ha a feltárt módszerek ismeretében mesterfokra tennénk szert, betanulnánk és átéléssel előadnánk a népi igehirdetők prédikációit, döbbenet tapasztalnánk, hogy elmarad a remélt eredmény.

Egyrészt azért, mert ma már nem csak a baptisták hirdetnek evangéliumot e hazában... Az üdvkeresők lelki szomjukat nem csak nálunk csillapíthatják. Hála Istennek! (E dologban Pál apostollal vagyok egy nézetben, aki a Fil 1,18-ban így tesz bizonyosságot: „...miről is van szó? Egyedül arról, hogy bármelyik módon, akár színlelésből, akár meggyőződésből Krisztust hirdetik, és én ennek örülök. Sőt még inkább örülni fogok.”)

Másrészt azért, mert a második világháború végéig még kimutatható szabadidő és szabad értelmi, lelki befogadóképesség eltűnt. Egy rohanó, soha rá nem érő, lelki, értelmileg eltömődött, eltelt embervilágnak kell prédikálnunk. De kell prédikálnunk!

Harmadrészt azért, mert – megkockáztatom – atyáink nem varázslatos módszereik miatt, hanem szinte azok ellenére voltak eredményesek. Akkor mit kell átvennünk gyümölcstermő atyáinktól? Figyeljük meg, fedezzük fel életüket, és kövessük az életüket átható, mozgató hitüket, hűségüket... (vö. Zsid 13,7).

Tehát teljesen és kizárólagosan szánjuk oda életidőnket, erőnket, képességeinket és céljainkat Istennek:

„Tégy foglyoddá, Uram!”¹⁹

Értelmünket a Biblia mind tökéletesebb megismerésére, és önmagunkat az Igével való tökéletes azonosulásra:

„Adjátok a szent Bibliát kezembe!”²⁰

Mentő szeretetünket az üdvkeresők Jézus Krisztushoz vezetésére, és a már megmentettek gyülekezetének tanítására, pásztorolására és vigasztalására:

„Testvéreim javáért fáradnom, küzdenem: Ó, erre segíts engem, én édes Istenem!”²¹

C. H. Spurgeon gondolatai az igehirdetésről

Az igehirdető fellépése az Úr nevében történjék. Aki erre képtelen, az hallgasson és tűnjön el.

Az evangélium szolgája ne mentegesse, hanem hirdesse Urának üzenetét.

Ne készíts ruhát a halaknak, ne fess be a liliomot, és ne verd bilincsbe az evangéliumot.

Inkább hirdessük Isten Igéjének öt szavát, mint az emberi bölcsességnek ötmillióját.

Az igehirdető igazodjon hallgatósága színvonalához. Krisztus Urunk nem azt mondta: „Legeltesd az én zsiráfjaimat”, hanem: „Legeltesd az én bárányaimat!” Ne helyezzük ezért a bárányok takarmányát fellengzős szónoklat által túl magas jászolba; hanem beszéljünk egyszerű szavakkal!

Az igehirdető, dacára isteni elhivatottságának, javarészt az, amivé hallgatósága teszi.

Szomorú dolog, ha egy prédikátor az útjelző táblához hasonlít, amely másoknak mutatja az utat, de maga nem jár azon.

A földműves épp olyan jól érzi magát egyszerű ruhájában, mint a király a selyemben és a bársonyban. Az igazság épp olyan vigasztaló az egyszerű szavakban, mint a finoman kimunkált beszédben.

Ha egy kutyát meg akarunk ütni, hamar találunk hozzá botot, s ezen az alapon minden bolond talál hibát az ország legjobb igehirdetőjében is.

Lehet, hogy az igehirdető és a prédikáció nem mindig tökéletes; de melyik kertben nincs gaz?

Az igehirdetés hallgatása során gyűjtsük egybe a lelki igazságok kalászait és kössük kénkbe, hogy magunkkal vihessük. Hazamenet pedig ügyeljünk arra, hogy el ne kallódjanak. Van rá eset, hogy a prédikáció áldása a hazatérők tereferéje által elvész.

673kk o.

19. Baptista gyülekezeti énekeskönyv (Budapest: MBE, 2003), 314. ének.

20. Uo., 184. ének.

21. Uo., 491. ének.

Kovács Géza

Mózes, az ember

Michelangelo Buonarroti: Mózes (1517)

Bevezetés

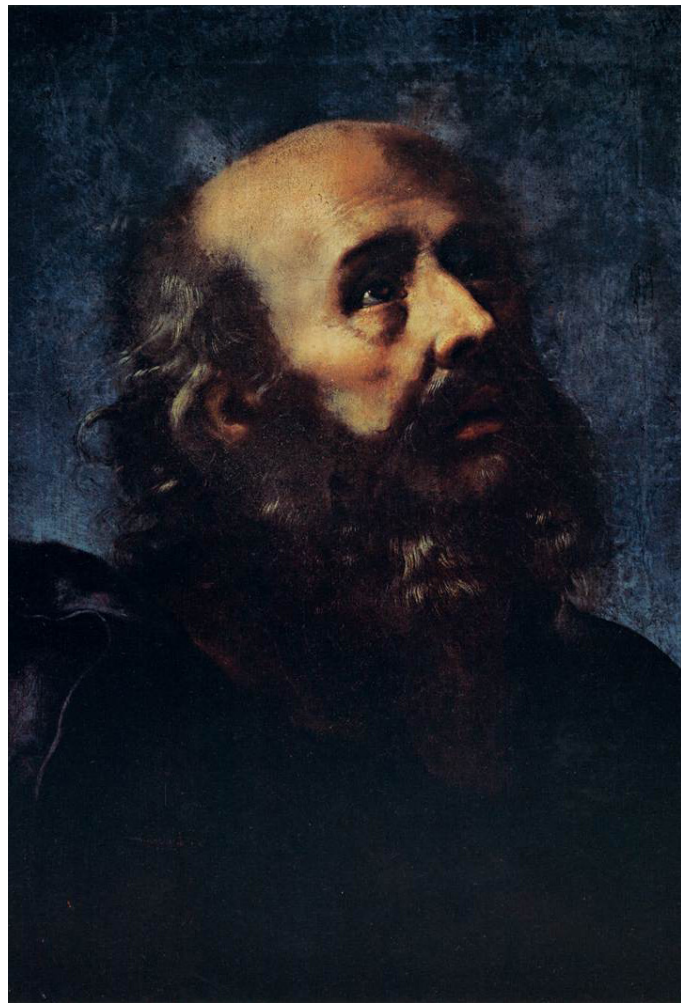
Mózes személye hatalmasan kiemelkedik az emberek közül. Elhívása, működése *üdv történeti* és világtörténelmi jelentőségű. Az *üdv történetben* a törvény korszakának kialakítója, akit Isten tett eszközzé, hogy – a tőle vett kijelentések alapján – az egyedüli szent és teremtő Isten ismeretére vezesse el az embereket. Isten akaratának engedelmessé válva törvényt adott Isten választott népének, Izraelnek. És mindezt írásban örökítette meg. A törvényben egyetemes kijelentést ad az egyedüli, örökkévaló és teremtő Isten lényéről és működéséről. Egyetemes rendszabályt fogalmaz meg – Isten utasítása alapján – a jó erkölcs rendjéről az emberi élet minden területére vonatkozóan.

Világtörténelmi jelentőségű Mózes nemzetalapító tevékenysége is, hiszen az akkor 3–3,5 milliós, rabszolgaként nyomorgató Izrael népe – Mózes irányító szervezése alatt – olyan nemzetté formálódott, amely (a különlegesen viszontagságos 4000 éves történelme ellenére) folyamatosan kikerülhetetlen tényezője a nemzetek történelmének. (A 3–3,5 milliót azon az alapon feltételezem, hogy – az Egyiptomból való szabadulásuk idején – 600 000 volt a 20–40 közötti férfiak száma.)

Lássuk egy-két villanásban az Isten által különleges elhívásban szolgáló Mózeset úgy, mint aki több volt, mint ember: a 2Móz 19,16–20 szerint, amikor a mennydörgés, villámlás, kürtzengés közepette füstölő hegytől riadtan

húzódtak el az emberek, „felhívta az Úr Mózes [ugyanannak] a hegynek csúcsára, és Mózes felment”. A 2Móz 24,12–18 szerint Mózes negyven napot töltött a Sínai-hegy csúcsán az Úrral. Hat napig várt, amikor „az Úr dicsőségének látványa olyannak tűnt Izrael fiai szemében, mintha emésztő tűz lett volna”. „Mózes azonban bement a felhő közepébe, egészen fölment a hegy csúcsára, és ott maradt a hegyen negyven nap és negyven éjjel.” Amikor pedig újabb negyven napot töltött az Úrral a hegyen, lefelé jövet „nem tudta Mózes, hogy arcának a bőre sugárzó lett” (2Móz 34,29). Néhány eseményt emeltem ki a sok közül, amelyekben Mózes Isten közelségében fizikailag is olyan különleges élményekben élte át Isten jelenlétét, annak erejét, és tapasztalta dicsőségének fenségét, amelyek egyedülállóak. Ennek alapján és ezzel a tekintéllyel képviselte Istent, Isten hatalmát és dicsőségét kortársai között. Már elhívásakor azt mondta Isten Mózesnek Áronnal, a fivérével kapcsolatosan: „Áron a szád, te pedig Istenként állsz mellette.” (2Móz 4,15) Sőt, Isten folyamatosan biztosította Mózes számára a vele való – fizikailag is érzékelhető – kommunikációt. A 4Móz 7,89-ben ezt olvassuk: „Amikor Mózes bement a kijelentés sátrába, hogy beszéljen az Úrral, hallotta a hangot, amely a földéről beszélt hozzá, a bizonyosság ládáján levő két kérub közül. Onnan beszélt hozzá.” A szentek szentjébe csak a főpapnak lehetett belépnie évente egyszer, Mózes viszont bármikor bemehetett, és hallható hangon beszélt vele az Úr.

Az elmondottakból nyilvánvaló Mózes kiemelkedő próféta működését emberfeletti események, megnyilvánulások és „teljesítmények” kísérték, amelyeket azonban ő mindig Isten iránt való engedelmisségben fogadott és cselekedett. A Szent Szellem hatalma által Isten emelte ki őt, töltötte be és tartotta uralma alatt. Ezzel az Istentől nyert felhatalmazással és tekintéllyel tudta betölteni kiemelkedő feladatát. Ugyanakkor Mózes mégis ember volt, valóságos ember. Nem úgy volt ember, mint Jézus Krisztus, aki Szent Szellemtől fogant, benne Isten teljessége lakozott, de önként vállalt megváltói küldetése szerint – értünk és miattunk – valóságos emberré is lett. Vagyis Jézus Krisztus megüresítve magát Isten voltától emberként végezte el ugyan a megváltásunkat a kereszten, de kijelenthette magáról: „Azért szeret engem az Atya, mert én odaadom az életemet, hogy aztán újra visszavegyem. Hatalmam van arra, hogy odaadjam, hatalmam van arra is, hogy ismét visszavegyem.” (Jn 10,17–18) Jézus Krisztusban folyamatosan benne lakozott az Isten teljessége. Mózes viszont – hozzánk hasonlóan – apától és anyától született természetes, kegyelemre, megváltásra szoruló ember volt. Bűnös és halandó ember, aki Pál apostol szavaival vallhatta volna: „Isten kegyelméből vagyok, aki vagyok.” (1Kor 15,10) Mózes is Isten kegyelméből nyerte különleges kül-

Carlo Dolci: Mózes (1640-45)

detését. Külön odafigyeléssel, mégis felismerhetjük benne is az egyszerű és esendő embert. Mózes személyének és küldetésének egyedülálló különlegességét maga a Szentírás is közli, amikor életének a végéről ír. Halála után maga Isten temette el őt. „Senki sem tudja még ma sem, hogy hol van a sírja.” Ezt az értékelést írja róla a Biblia: „Nem támadt többé Izraelben Mózeshez hasonló próféta, akivel szemtől szemben érintkezett volna az Úr.” (5Móz 34,5–12)

Elhatároztam, hogy Mózes 2., 3., 4. és 5. könyve alapján úgy igyekszem megismerni és bemutatni Mózeset, mint a hozzánk hasonló embert. Megkísérlem levetkőztetni Mózesről azt, amivel nem ő rendelkezett, hanem amivel szolgálatának végzéséhez Isten ruházta fel őt, amire a benne lakozó Szent Szellem tette alkalmassá. Vagyis lásuk Mózeset úgy, mint Amrám és Jókébed fiát. Lásuk azt, amit Mózes emberként szüleitől örökölt, amit változatos élete során tanult, tapasztalt, saját elhatározása alapján tett. Lásuk azt, amiben tévedett, amiért fájdalmasan meglakolt, de Isten jót munkált belőle. Tegyük ezt azzal a céllal, hogy csodáljuk Istent, aki Mózeset, az egyszerű embert hatalmas feladatok elvégzésére készítette fel és tette

alkalmassá. Kövessük Mózes példáját, aki – mint szolga – hű volt egész házában. És imádjuk a Fiút, akinek a háza mi vagyunk (Zsid 3,5–6). Isten ma is keresi a hitben bátor, szolgálatra odaszánt egyszerű embereket, akik által építi az ő országát. Más körülmények között, más formában és más küldetéssel, de Isten ugyanazt megteheti ma is, hogy amint Mózeset, minket is eszközül használjon.

MÓZES SZÜLETÉSE ÉS ÖRÖKBEFOGADÁSA

Mózes a zsidó Lévi nemzetségéből való Amrámnak és ugyancsak Lévi-utód feleségének, Jókébednek a harmadik gyermekeként született (a legújabb számítások adatai szerint) Kr. előtt 1350 körül. Nénjét Miriámnak, bátyját Áronnak hívták. Egyiptom fővárosában, a Nílus folyó mellett éltek. Népük, a zsidóság, Egyiptom uralkodóinak kegyetlen elnyomása alatt rabszolgaként, de az élelmezés terén elfogadható sorsban élt. Izrael ősatya, Jákob, és a mintegy 70 tagú családja közel 400 évvel korábban települt Egyiptomba. Akkor történt ez, amikor az úgynevezett Egyiptomi Középbirodalom Kr. e. 2040–1785-ig tartó uralma után – mintegy 230 évig, Kr. e. 1785–1552 között – az Izraellel rokon sémita hikszoszok uralkodtak Egyiptomban. (Ezért fogadták szívesen Jákob családját.) A hikszoszokat Egyiptom népe forradalmi úton fosztotta meg a tróntól, és ekkor, velük együtt Izrael népét is rabszolgaságba kényszerítették. A hikszoszok eltávolítása után az Egyiptomi Újbirodalom 482 évig tartó korszaka következett Kr. e. 1552–1070 között, amely Egyiptom történelmében a nagy építkezések időszaka volt. Ezekben a nagy építkezésekben kemény munkavégzésre kényszerítették a zsidókat. Gyors szaporodásuk miatt azonban a növekvő létszámuk félelmetessé vált az egyiptomi uralkodó osztály számára. Egyiptom urai kegyetlenül gyilkos intézkedést hoztak a számukra veszélyes helyzet megelőzése érdekében. Elrendelték, hogy minden zsidó fiúgyermeket (születése után) meg kell ölni a zsidóság további szaporodásának a megakadályozása miatt.

Ebben az időben született meg Mózes. Édesanyja – három hónapi rejtegetés után – egy gyékénykosarat készített, szurokkal és gyantával szigetelte, és behelyezte Mózeset, majd kitette a Nílus folyó melletti nádasba. A kisfiú nővérét, Miriámot pedig elküldte, hogy figyelje, mi lesz a kisfiú sorsa. – A hit kosara volt az, amelyet egy szerető anya bölcsessége készített. Elképzelhetjük, hogy milyen buzgó imádság közben készült az a kosár, és helyezte el az édesanya a nádasba, benne a kisfiúval, Mózesrel. Aztán izgalommal várták a fejleményeket. Hitükben nem csalódtak. II. Ramszesz fáraó Mari nevű leánya fürödni ment a Nílusba, meghallotta a gyermek sírását, és megszánta a síró kisfiút. A szemfüles Miriám pedig „véletlenül oda-

Rafaello: Mózes kimentése a vízből (1518–19)

keveredett” és felajánlotta, hogy – ha kéri – dadát keres a héber asszonyok közül a fiú számára. Mari elfogadta az ajánlatot, Miriám pedig a gyermek anyját ajánlotta, aki ettől a naptól kezdve mint a fáraó leányának fogadott fiát (bizonyára jó bérért) szoptatta és nevelte Mózeset. Nincs megírva, hogy meddig tartott ez a dadás szolgálat, de a 2Móz 2,10. verse így fogalmaz: „Amikor felnőtt a gyermek [vagyis Mózes], Jókébed [az anya] elvitte a fáraó leányához, aki a fiává fogadta, és elnevezte Mózesnek.” Ez a mondat arra utal, hogy Mózes egész kisgyermekkorát az anyjánál mint dadájánál töltötte, és kiskamaszkorában adhatta át őt Jókébed a fáraó leányának.

Mesébe illő, de nagyon emberi – csodatételek nélküli – történet ez. A csodat csak utólag látjuk, mert a mindenható Isten terve teljesült. A gyermek megmenekült a haláltól. A fáraó leányának fogadott gyermekeként a lehető legerősebb védelem alá került az élete. Az anya pedig dadaként visszakapta gyermekét, és az anyatejjel együtt a zsidó nép történeteinek ismertetésével is táplálhatta őt. Leginkább pedig (Amrám családjában élve) a kis Mózes gyermekként sokat hallhatott Ábrahám, Izsák és Jákob Istenéről is. Bizonyára kisfiúként is elég értelmes volt ahhoz, hogy a valódi szüleitől és testvéreitől nyert ismereteket érdeklődéssel fogadta és a szívében forgatta. Jobban átgondolva azonban mégsem volt ennyire egyszerű a helyzet. Nem tartom valószínűnek, hogy Jókébed és családja a gyermek Mózes előtt felfedhették a valóságos vérségi viszonyulásukat. Ez akkor halálos veszedelmet jelentett volna mindegyikük számára. A szülők számára, mert „kijátszották” a törvényt, a kisfiú számára pedig, mert a törvény szerint neki meg kellett volna halnia. Valószínű, hogy a kis Mózes felé nekik is azt a tudatot kellett képviselniük, hogy ő Mari hercegnő fia. Mózes pedig hercegi öntudattal, de értelmes érdeklődéssel fogadta szívébe mindazt, amit Amrám családjában tapasztalt, hallott és tanult. Nem valószínű, hogy kisgyermekként ráterhelték származásának a titkát. A Zsid 11,24-ben azt olvassuk: „amikor felnőtt, hit

által tiltakozott, hogy a fáraó leánya fiának mondják.” Tehát „amikor felnőtt”. Mikor és hogyan történt ez a tudatos felismerés? – Ezt nem tudjuk.

Emberi történet ez, csodák, Istentől való kijelentések nélkül. Talán nehéz és terhes magatartást és feladatot is igényelt Amrámtól, Jókébedtől és a két nagyobb testvértől. A nyilvánosság előtt (és valószínűleg Mózes előtt is) titkolniuk kellett, hogy Mózes valójában az ő családjukba tartozik. Ha kiderült volna, lecsap rájuk a gyilkos szigor. Nehéz feladat volt ez, bölcsen következetes és önmegtartóztatóan fegyelmezett magatartás kellett hozzá. Az Ap-Csel 7,23 szerint Mózes csak negyvenéves korában jutott arra a gondolatra, hogy „meglátogatja testvéreit”, a rabszolgaként sínylődő zsidókat. Ekkor már tudta, hogy közejük tartozik, de negyvenéves koráig nem foglalkozott komolyan ezzel a témával. A gyermekkor éveit, a valódi családjában töltött gyermekkor éveit szellemi hatása, valódi családja feléje sugárzó szeretetének ereje, az imáik, az Istenben vetett hitük ereje olyan kitörölhetetlen, örömteli élményként maradtak meg Mózes szívében, hogy ez komoly szerepet töltött be későbbi döntésében. Gyermekként bizonyára ő is a fáraó leánya fiának tudta önmagát. Csak „felnőttkorában” jutott el a nagy döntésre, amelyet a Zsid 11,24–26 így fogalmaz meg: „Hit által tiltakozott Mózes, amikor felnőtt, hogy a fáraó leánya fiának mondják. Mert inkább választotta az Isten népével együtt a sanyargatást, mint a bűm ideig-óráig való gyönyörűségét, mivel nagyobb gazdagságnak tartotta Egyiptom kincseinél a Krisztusért való gyalázatot, mert a megjutalmazásra tekintett.” A héberek Istenének megismerése és saját identitásának a felismerése párhuzamosan vezethették el Mózes az Istennel való személyes kapcsolatra, amelyben már „látta a láthatatlant” (Zsid 11,27).

Az elmondottakból megállapíthatjuk, hogy Mózes születésének, a haláltól való megmenekülésének és örökbe fogadásának története különleges ugyan, de nem kísérték Istentől való csodák. Csak úgy összejöttek a dolgok. Jó volna például tudni, hogy – a szimpatikus és síró kisfiú látványán kívül – mi készítette a fáraó leányát arra, hogy örökbe fogadja Mózeset. Vannak ugyan kutatások eredményeként is közölt feltevések, amelyek szerint a fáraó leánya magányos és kissé különc hölgyként életének célját és reménységét vélte felfedezni az értelmes kisfiúban. Mindent összevetve az elmondott különleges történetet nem kísérték csodák. A végeredményt – Mózes későbbi szolgálatát – tekintve azonban felismerhető, hogy Isten tervezte meg és számtalan személyt érintve kivitelezte ezt az emberi történetet. Egy halálra ítélt kisfiú nemcsak megmenekült a haláltól, hanem királyi herceg lett belőle, akinek nevelésében az igazi anya – jó bérért – dadaként működött közre. Sőt, az anyának arra is lehetősége nyílt, hogy bölcs óva-

tossággal az örök Istenben való hit ismeretét csepegtesse a „kis herceg” szívébe. Emberi történet ez Isten terve szerint. Egy régi kedves ének illik ide: „Az Úr csodásan működik, de útja rejtve van. Tenger takarja lábnyomát, szelek szárnyán suhan. Mint titkos bánya mélyében formálja terveit, De biztos kézzel hozza fel, mi most még rejtve itt.”

MÓZES, A KIRÁLYI HERCEG

„Amikor felnőtt a gyermek, [az anya, Jókébed] elvitte a fáraó leányához, aki a fiává fogadta őt” – olvassuk a Bibliában (2Móz 2,10). Ettől kezdve a fáraó udvarában élt herceggként, mint az uralkodócsalád egyik tagja. István vértanú védő beszédében így jellemzi Mózes életének ezt a korszakát: „Megtanították az egyiptomiak minden bölcsességére, és kiváló volt mind szavaiban, mind tetteiben.” Ez a jellemzés azt jelenti, hogy Mózesnek kiemelkedő emberi képessége volt a korabeli tudományok megismerésében és művelésében, aktív tevékenységet folytatott a birodalom kormányzásában, kiváló előadó (szónok) volt, katona és hadvezér is volt, akinek sokszínű tevékenysége elismerést vívott ki a birodalomban.

Egyiptom az emberiség történelmének egyik legrégebbi világbirodalma volt. Már Kr. e. 5000–4500 évvel államhatalom, rabszolgákat foglalkoztató uralkodó osztály alakult ki. *Madách Az ember tragédiájában* úgy mutatja be ezt az ókori Egyiptomot, mint ahol a „mindenki egyért” elve uralkodott a társadalomban, vagyis a despotaként uralkodó fáraók kemény elnyomása alatt éltek. Ebben a régi korszakban épültek a ma is látványosságot jelentő piramisok az uralkodók temetkezési helyéül. Meglepően magas és sokoldalú kultúráról tanúskodnak ezek az építmények és más ókori kulturális emlékek. A gazdasági élet fontos eleme volt a Nílus folyó által táplált, de emberek által szabályozott öntözéses gazdálkodás. Mózes idejében már több ezer éves hagyománnyal és kultúrával rendelkező Egyiptom birodalma. A birodalom társadalmi rendjét és gazdasági életét törvények szabályozták, békéjét és hódításait jól szervezett és képzett katonákból álló hadsereg végezte. Mindezeknek az irányítását a központi hatalom, a fáraó és családja látta el. Mózes pedig királyi herceggként tagja volt ennek az irányító családnak. Úgy tűnik, hogy Mózes negyvenéves koráig benne élt ebben az irányítást gyakorló vezetésben. Későbbi magatartása azt igazolja, hogy erős, harcedzett ember, a tudományokban, kultúrában is jól képzett volt. (Például az egyiptomi férfi agyonütése, Jetró leányainak a megvédése, a törvények megszövegezése stb. jelzi ezeket.) Mózes a negyvenéves kora előtti idejében úgy élt, mint királyi herceg, mint a fáraó leányának fia, függetlenül attól, hogy mikor jutott el arra a felismerésre, illetve mikor tudta meg, hogy ő zsidónak

született, és nem a fáraó leányának a fia. Megtörténhet, hogy már gyermekként megismerte származásának a titkát, de ebben az esetben is élt a fáraó leánya fiának járó lehetőséggel, és csak negyvenévesen „döntött”, és csak akkor történt, hogy „inkább választotta az Isten népével együtt a sanyargatást” (Zsid 11,25).

Hatalmas jelentőségű döntés volt ez. Az uralkodóház tagjaként fényes jövő várt rá, talán trónörökös is lehetett volna? Óriási mélységű szakadék választotta el őt – az uralkodócsaládhoz tartozó herceget – a rabszolgaként elnyomott és sanyargatott Izrael népetől. Nem ismerjük bizonyos lelki harcának a mélységeit, és hogy mennyi ideig tartott a két lehetőség közötti vívódása. Az bizonyos, hogy döntésében sokat jelentettek az Amrám és Jókébed házában kisgyermekként töltött évek, az ott megismert istenhit, és az ott, a családban tapasztalt szeretet ereje, akkor is, amikor még a fáraó leánya gyermekének gondolta magát. Az is ismeretlen számunkra, hogy Mózes döntésében mi volt a meghatározóbb: a saját testvéreiként felismert zsidóság sanyarúságával való együttérzés, vagy az Izrael Istenében való hit? Esetleg a kettő együtt? Egy bizonyos: ez a döntés Mózesnek, az embernek a döntése volt. Isten munkálta, hiszen „Isten az, aki munkálja bennünk mind az akarást, mind a cselekvést” (Fil 2,13). Mózes viszont engedett ennek a készítésnek. Vagyis Mózes, az embert látjuk ebben a döntésben. Nem történt semmilyen csoda. Mózes, a Nílus vizében talált kisfiú, 40 évig az akkori világ legnagyobb birodalmának uralkodóházában – a fáraó leányának fiaként – hercegeként fényes karriert futott be. Részt vett az uralkodó elit életében. Közben (hogy mikor, nem tudjuk) megtudta, felismerte a valódi vérségi származását, megismerte a rabszolgaként elnyomott Izrael népét mint az ő testvéreit. Főként pedig megismerte Izrael népének Istenét, és mint értelmes ember döntött: Istent választotta, „az Isten népével együtt a sanyargatást”!

MÓZES, A BUKOTT SZABADSÁGHARCOS

István vértanú így emlékezik Mózesnek arra a nagy jelentőségű döntésére, amikor elnyomásban sínylődő népe mellett döntött: „Amikor pedig Mózes betöltötte a negyvenedik életévét, az a gondolat támadt szívében, hogy meglátogatta testvéreit, Izrael fiait. Amikor meglátta, hogy az egyiket bántalmazzák, védelmére kelt, bosszút állt az elnyomottért, és leütötte az egyiptomit. Azt gondolta, megértik a testvérei, hogy Isten az ő keze által szabadítja meg őket. De nem értették meg. Másnap éppen veszekedtek, amikor megjelent közöttük, békességre intette őket, és azt mondta: Férfiak, testvérek vagytok, miért bántjátok egymást? De aki bántalmazta felebarátját, elutasította őt, és ezt mondta: Ki rendelt fölénk téged fejedelemmé és bírónává? Talán

meg akarsz ölni bennünket, mint ahogyan tegnap megölted az egyiptomit?” (ApCsel 7,23–28) E mondatokból kiderül, hogy Mózes nem egy hirtelen indulat ragadta el, amikor megölt egy izraeli embert bántalmazó egyiptomit. Mózesnek átgondolt stratégiája volt, amely szerint – mint az uralkodóházhoz tartozó herceg – felismerve a származását sorsközösséget vállalt elnyomott testvéreivel. Kész volt arra, hogy Izrael népének az élére álljon, ha ők a szabadságukért forradalmi felkelésre is készek. Az a kifejezés, hogy „meglátogatta testvéreit”, azt jelentette, hogy közösséget vállalt velük, kész volt az élükre állni és velük összefogva kiharcolni a szabadságukat. Az egyiptomi „leütése” pedig azt a készséget jelezte, hogy a rabtartó egyiptomi hatalom elleni erőszakos fellépéssel is kész lerázni népének rabigáját. Bátor és hősi elhatározással óriási lehetőség kapuját akarta kinyitni Mózes Izrael népe számára. „De nem értették meg” – írja a Biblia. Miért? – tehetjük fel a kérdést. Miért nem álltak a szabadításukat bátran kezdeményező Mózes mellé? A közjük tartozó, de királyi herceg mellé? Talán bizalmatlanok voltak iránta az uralkodócsaládhoz való tartozása miatt? Talán irigyek voltak rá, mert jólétben, gazdagságban élt? Talán Mózes nem volt elég bölcs és alázatos, amikor megjelent népe között a szabadítási tervével? Mózes így indokolja szabadítási tervének gyors kudarcát: „Mózes megjed, és ezt mondta: Bizony kitudódott a dolog. A fáraó is meghallotta ezt a dolgot, és halálra keresztelte Mózes.” (2Móz 2,14–15) Lényegében nagyon hamar a fáraó előtt is nyilvánvaló lett, hogy Mózes megtagadva a fáraó családjához való tartozását nemcsak sorsközösséget vállalt a rabságban tartott Izraellel, hanem Izrael népe között felkelést igyekezett szítani a szabadításuk érdekében a fáraó ellen. Ebben a helyzetben valóban nem volt más választása Mózesnek, mint a menekülés. Menekülés jó messzire, lehetőleg egy elhagyott vagy nagyon ritkán lakott pusztaságba, ahol nem találják rá, és megmentheti az életét.

Mózes szabadítási terve tehát hamar kudarcba fulladt. Mózes jó szándékú, heves és energikus kezdeményezése egy bátor, magabízó, népéért, Istenért mindenre kész, ereje teljében lévő, hősi tettekre is alkalmas férfi képét rajzolja elénk. Szándéka tiszta és őszinte volt. Nem önmagáért, hanem elnyomott, rabságban vergődő népéért akart cselekedni. Testileg jól felkészült harcos, lelkileg Isten akaratát kereső és a követését is bátran vállaló férfi volt, aki bizonyára biztos volt abban, hogy sikerülni fog. Így áll elénk negyvenéves korában Mózes, az ember. Nagy tettekre hívatott, jól felkészült, tudásban, kultúrában korának emberei közül is magasan kiemelkedő férfi volt. Ugyanakkor – úgy gondolom – tele volt a szíve, a gondolata a csalódás fájdalmas terheivel is. Csalódott saját népében, akikért elhagyta a hercegi kiváltságát, akiket ki akart vezetni a

rabszolgaság igájából, de ők „nem értették meg”. Sőt elutasították őt, aki önzetlenül segíteni akart rajtuk. Valószínű, hogy csalódás volt Mózesben a vér szerinti családja iránt is, akik most nem tudtak segíteni rajta, mint valamikor a gyékénykosárával. Csalódott a hercegeként élt évtizedeiben is, amelyekre most úgy tekintett vissza, mint üres csillogásra. Önmaga felé is nagy csalódás terhe emésztette. Hiszen olyan nagy tervei voltak, olyan sokrétűen készült az életre, sokat vállalt a népéért, az emberekért, és most minden összeomlott, menekülnie kell, hogy legalább az életét mentse. Nem vihetett magával semmit. Nem paripák viszik díszes hercegi kocsiban, hanem egyedül fut, bujkál, hogy el ne fogják. Szegény emberekre szorul, hogy ne pusztuljon el éhen és szomjan a menekülése közben. *Így nézett ki negyvenévesen Mózes, az ember, aki elvesztette népének szabadságharcát, mielőtt elkezdte volna.* – Mégis van a Bibliában egy feljegyzés Mózesnek ezekről a napjairól, amelyek kiemelték őt a keserű csalódások gödéből. Úgy tűnik, hogy talán most fordult először igazán mély *összetöretésben Istenhez*. Kiöntötte fájalmát Isten színe előtt, aki felgyújtotta szívében a hit világosságát. Mózesnek erről a meneküléséről olvassuk ugyanis: *„Hit által hagyta el Egyiptomot, nem félt a király haragjától, hanem kitartott, mint aki látja a láthatatlant.”* (Zsid 11,27) Ez a feljegyzés arra utal, hogy a király haragja elől menekülő Mózes most – menekülése közben – talált először életében Isten karjában valóságos és igazi menedéket. Kijelentést is kapott Istentől, amely szerint Istennek terve van az életével. Isten elvette lelkéből a nagy hatalmú fáraótól való félelmet, és azt a hitet ültette szívébe, hogy terve van vele. *„Hit által látta a láthatatlant.”*

A jövőben beteljesülő és reá váró küldetés hite lehetett ez a „látás”. Valószínű, hogy Mózes akkor nem gondolt arra, hogy újabb 40 évnek kell elteltetnie az új „látás” megvalósulásáig, de hitt és „látott”! Isten hatalmas védelmező és formáló kezében maradt, és más emberré formálódott a 40 év alatt. A harcias, magabiztos, jól felkészült, népéért és hitéért hercegi rangját is megtagadó, bukott, de bátor szabadságharcos (a Biblia szerint) a világ legszelídebb emberévé formálódott, és alkalmassá vált a reá váró nagy küldetés betöltésére.

Negyven év a pusztaságban, Isten műhelyében

Negyven év hosszú idő egy ember életében, különösen igaz ez a 40 és 80 év közötti 40 évre. Az emberek életében ez a második 40 év leginkább az alkotás, a földi életre vonatkozó tervek beteljesülésének az időszaka. Az első 40 évben felkészülünk, alapozunk, kibontakozunk, a második 40 év hozhatja meg a gyümölcsozést, az eredményt, a megvalósulást. 80-on túl már általában az időskor, a leépülés – hívó emberek számára a hazakészülés – kor-

szaka következik. Amint maga Mózes is írja zsoltárában: *„Életünk ideje hetven esztendő, vagy ha több, nyolcvan esztendő.”* (Zsolt 90,10) Mózes élete ebben is különbözött a megszokottól. A második 40 év az ő életében a tétlen várakozás, a „puszta” időszaka lett. Ugyanakkor Isten ebben az időszakban családot, családi otthont és egyben menedéket rendelt Mózes számára. Története ezekben az években különösen csoda nélküli emberi történet volt. A Sínai-félsziget beláthatatlan pusztaságában vándorolva egy napon olyan helyzetbe került, amikor érvényesíthette fizikai erejét, harci felkészültségét és a gyengéket védelmező lelki készségét. Fáradtan ült le egy kút mellett, bizonyára szomjúságát is enyhítve a kút vizéből. Ott történt, hogy a midiániták papjának, Jetrónak hét leánya, akik apjuk juhait legeltették, a kúthoz terelték nyájukat. Az oda érkező pásztorok azonban „elkergették” a kúttól a lányokat a juhaikkal együtt. Mózes nem nézhette tétlenül ezt a botrányos erőszakosságot. *„Ekkor felállt Mózes, segítségükre sietett [a lányoknak], és megittatta juhaikat”* – olvassuk a Bibliában. Jetró csodálkozva állapította meg, hogy ezen a napon a leányai milyen korán megjöttek a juhokkal a legelőről. Ők viszont örömmel dicsekedtek el azzal, hogy egy ismeretlen egyiptomi férfi segített nekik. *„Nemcsak védelmet nyújtott, hanem megittatta a juhaikat is”* – számoltak be örömteljes élményükről a leányok. *„Hol van ő most?”* – kérdezte az apa. *„Miért hagyátok ott azt az embert?”* – és intézkedett, hogy gyorsan menjenek utána, hívják meg és egyék velük. Aztán a történet így folytatódott: *„Mózes jónak látta, hogy ott maradjon annál a férfinál, az pedig Mózeshez adta [feleségül] leányát, Cippóráát.”* (2Móz 2,15–21) Erre a történetre is mondhatjuk, hogy mesébe illő igaz történet. A volt királyi herceg, a bukott szabadságharcos vezér, nagy ívű terveinek összeomlása, súlyos kudarcai után, menekülése közben családi otthonra talált a világ egyik legridegebb pusztaságában. Hosszú időre parkoló pályára került ugyan az élete, de közben családot alapított. A midiániták egyébként Ábrahámától és második feleségétől, Ketúrától származtak, vagyis rokon népnek számítottak. Valószínű, hogy hitükben is Ábrahám hitének örökségét hordozták. Jetrónak Mózeshez és Izraelhez való későbbi viszonyulása igazolja ezt. A lényeg, hogy Mózes életének második 40 évében elsősorban családi életet élt a Sínai-pusztában. Ahogyan ma mondjuk: „benősült”, vőként épült be Jetró családjába, aki a hét leánya közül Cippóráat adta hozzá feleségül. Legeltette apósának juhait, nevelte két fiát (Gersomot és Eliézert), akiket Cippóra szült.

Van két olyan fogalom, amely kizárja mindkettő együttes jelenlétét. Ez a két fogalom: Isten és a véletlen. Ahol jelen van Isten, ott nincs és nincsenek véletlenek, mert mindig az Isten terve teljesül. Fokozott mérték-

Valerio Castello: Mózes ráút a sziklára (1653-55)

ben igaz ez azok életében, akik Isten kiválasztott emberei, így Mózes életére vonatkozóan is. Isten fontos céljai teljesültek Mózesnek a Sínai-pusztában töltött 40 éve alatt is. Isten előkészítette kiválasztott eszközét a reá váró nagy feladatokra. A mozgalmas, nagy lehetőségeket és aktív tevékenységeket jelentő királyi udvar után, a juhok legeltetése közben Mózes legfőbb társa lett a csend, lehetőség az Istennel való beszélgetésre, önvizsgálatra, elmélkedésre. Lelkében átformálódott Mózes, és a harcos, energikus szabadságharcosból szelíd emberré formálódott. Ő sem tudhatta előre, hogy a 40 év alatt milyen fontos ismeretekhez jutott azzal, hogy apró részletességgel megismerte a 36 000 négyzetmérföld területű Sínai-pusztaságot, rajta a mintegy 400 kisebb-nagyobb oázissal, (forrásokkal) az évszázadok alatt kitaposott sivatagi utakkal. Mennyire fontos lett ez az ismeret Izrael népének 40 évig tartó pusztai vándorlása idején. Megismerte Mózes a félsziget nevét adó hegységet, a Sínait. A hegy alsó területeit forrásokban is gazdag, termékeny talaj borította, a hegy csúcsa viszont kietlen szikla volt. Itt jelenik meg később Isten az Egyiptomból megszabadult Izraelnek, és itt táboroznak majd hosszú ideig, ahol Isten törvényt ad népének. Most pedig, a 40 éves pásztorkodása alatt Mózes megismert a Sínai-pusztaságon minden forrást, minden utat, szinte minden fűszálat. Jó látni és megérteni, hogy Mózesnek ez az ő emberi rangjához, képességeihez méltatlanul félreállított, semmittevésre kényszerített 40 éve mennyire kellett ahhoz, hogy a későbbi küldetésének betöltéséhez alkalmassá legyen. – Nemcsak tanulság, hanem üzenet is ez minden ember számára. *Így munkálkodik Isten.* A pusztában töltött 40 évben Mózes, az egyszerű embert látjuk, csodatételek, jelentős események nélkül. Nagy összefüggésben mégis meg kell állapítanunk, hogy Isten terve és akarata teljesült ebben a 40 évben is Mózes életében.

MÓZES ELHÍVÁSA A NAGY KÜLDETÉSRE

Istennél mindennek rendelt ideje van. Elérkezett az az idő, amikor – több évszázados rabszolgasors után – Isten rátekintett Izrael népére, meghallgatta könyörgésüket. Vagyis Izrael népében nagy vágy és sürgető könyörgés támadt: megszabadulni sanyarú sorsuktól. Isten pedig meghallgatta a kiáltásukat. Ekkor valósult meg Mózes első igazi nagy istenélménye, amikor Isten néven szólította őt, és Izrael népének vezérévé rendelte ki. A történet szerint Jetró juhainak terelgetése közben egészen a Sínai-hegyig jutott. Ekkor csodát látott. Egy csipkebokor lánggal égett, de mégsem égett el. Mózes – felfigyelve a jelenségre – odament, hogy közlőrlől lássa ezt a csodát. Amikor közelebb ment, hangos szóval megszólította őt Isten: „Mózes! Mózes!” Ő illedelmesen válaszolt: „Itt vagyok!” Ekkor Isten azt mondta: „Ne jöjj közelebb! Oldd le sarudat lábadról, mert szent föld az a hely, ahol állsz! Én vagyok atyádnak Istene, Ábrahámnak Istene, Izsák Istene és Jákob Istene! Megláttam népem nyomorúságát Egyiptomban, és meghalottam kiáltásukat a sanyargatók miatt, mert ismerem fájdalmaikat. Le is szálllok, hogy kimentsem őket Egyiptom hatalmából, és elvigram őket arról a földről egy jó és tágas földre, tejjel és mézzel folyó földre! Most azért menj! Elküldelek téged a fáraóhoz, vezesd ki népemet, Izrael fiait Egyiptomból!” Mózes azt felelte: „Ki vagyok én, hogy a fáraóhoz menjek és kihozzam Izrael fiait Egyiptomból?” De Isten azt mondta: „Bizony én veled leszek! Ez lesz a jele, hogy én küldelek: Amikor kivezeted a népet Egyiptomból, ennél a hegynél fogjátok tisztelni az Istent.” (2Móz 3,1–12) 80 éves volt ekkor Mózes. Most volt az első személyes természetfölötti istenélménye fizikailag is érzékelhető módon. Ezek után nemcsak hitt a láthatatlan, szellemi lényként létező és mindenütt jelen lévő örökkévaló Istenben (mint addig), hanem most a fizikailag is látható tűzben jelent meg számára Isten, és testi füleivel hallotta a tűzből hozzá beszélő Isten hangját, aki bemutatkozott neki és néven szólította őt. Hogyan történhetett mindez? Szent és nagy titok ez. Bár Mózes most sem egy személyt látott, hanem tüzet, amelyből Isten szólt hozzá. A történet bevezetőjében pedig (amelyet maga Mózes írt) ezt olvassuk: „Megjelent neki az Úr angyala tűz lángjában a csipkebokor közepéből.” (2Móz 3,2) Kérdés tehát: maga az Isten, vagy az ő képviselőjében az Úr angyala volt az, aki megszólította Mózeset a csipkebokor tűzéből? Isten fenséges lényének és személyének emberi ésszel felfoghatatlan és megmagyarázhatatlan titka tárul itt elénk. Isten fizikailag láthatatlan szellemi lény. Előfordul, amikor elhívott választottainak mégis (hitük erősítésére) személyesen és fizikai formában is érzékelhetően megjelenik, beszél velük, valamilyen formában láthatóvá, hallhatóvá válik

Domenico Fetti: Mózes az égő csipkebokor előtt (1613–14)

számukra. Ez történt Mózesrel, amikor a csipkebokor tüzeiben jelent meg részére. Ézsaiás prófétaival is ez történt, amikor a templomban látta az Urat magasra emelt trónon ülve. És hallotta a hangját (Ézs 6,1–10). Pál apostolnak is személyesen jelent meg az Úr a damaszkuszi úton. Kérdés: látomás vagy valóság volt-e az, amit Mózes az elívásakor látott, halott és megbeszél az Istennel a csipkebokor mellett? Azt gondolom, hogy a mulandó fizikai világunknál valóságosabb láthatatlan isteni világ (maga Isten) jelent meg ott Mózes számára fizikailag is érzékelhető formában, hogy hitét, elhívását igazán szilárdná tegye. Velem is történt valami hasonló. 17 évesen születtem újjá, és őszinte szívvel kezdtem – főként az ifjúság körében – szolgálni az Urat. 19 évesen egy fontos vizsga előtt letérdeltem az Úr segítségét kérni. Ekkor történt, hogy mintha valaki mellém állt volna, hallható hangon mondta: „Te csak kérsz, de amit én kérek, arra nem vagy hajlandó?” Körülnéztem, de nem volt ott senki, így fel kellett ismernem, hogy Isten szólt hozzám. És akkor egy belső készítésre kimondtam azt, amire addig sohase gondoltam: „Uram, ha megsegítesz, beállok a szolgálatodba, jelentkezem a teológiára.” Hosszú, évekig tartó harc követte még ezt a kimondott

döntést, de olyan perzselő tűzzé lett bennem, amely máig sem aludt ki.

Mózes tehát a csipkebokor tüzéből megszólaló Istennel beszélgetve megértette a küldetését. Magát alkalmatlannak látta ugyan, sorolta is a kifogásait, de Isten eszközöket és segítséget adott neki: a kezében lévő pásztorbot csodatévő erővel ruházta fel, a jó beszédkészséggel rendelkező bátyját, Áront rendelte melléje. „Ő lesz a szád, te pedig istenként állsz mellette” – mondta, és megígérte neki, hogy ő maga (az Isten) vele lesz. Így aztán Mózes számárhátra ültette a feleségét, Cippórát, két fiát, és – hatalmas jelentőségű küldetéstudattal hitében és szívében – 40 év után visszatért Egyiptomba. Mondhatjuk, hogy az eddig is hitben élő, de eddig teljességgel emberként viselkedő Mózes életében hatalmas változás történt. *Életének minden lépésében, gondolkodásában és szavában átvette az irányítást a számára és benne folyamatosan jelen lévő, mindenható és teremtő Isten.* Természetesen továbbra is emberként élt, de életében és tevékenységében az Isten jelenléte, akarata, szava és hatalma nyilvánult meg. Ettől kezdve Mózes életének tüzetes és aprólékos megfigyelése kell ahhoz, hogy mégis meglássuk azokat a megnyilvánulásait is, amikor nem Isten, hanem Mózes, az ember szólt és cselekedett benne. Mózes további életét és szolgálatát tanulmányozva lássuk meg tehát azokat a pillanatok és eseményeket, amikor a nagy próféta, az Isten embere egyszerű, természetes, sőt esetleg esendő emberként élt, szólt és viselkedett. Számomra izgalmas felfedezés és különösen tanulságos azt is látni, hogy miként viszonyult maga a szent Isten kedves emberéhez és szolgájához, Mózeshez, amikor ő nem prófétaként, hanem mint ember élt és viselkedett.

MÓZES, AZ EMBER, A KIEMELKEDŐ KÜLDETÉSE KÖZBEN

Lássuk hát Mózes életének és szolgálatának azokat a megnyilvánulásait, amikor az Isten egyedülállóan nagy prófétaként szolgált, mégis előfordult, hogy mint természetes ember tévedett, emberként élt, szólt és viselkedett.

Az Istent vádoló, türelmetlen Mózes

Az első konfliktushelyzet, amelyben Mózes esendő emberként viselkedik, sőt úgy érzi és látja, hogy Istenben is csalódott, mindjárt küldetésének a kezdetén állt elő. Mózes – Isten felszólítása és megbízása alapján – Izrael elengedésére szólította fel a fáraót. A fáraó erre azzal válaszolt, hogy még keményebb megszorítást alkalmazott a rabszolgaságban dolgozó Izrael népére. (Nem adtak szalmát a vályog készítéséhez, de az elkészítendő vályog mennyiségét nem csökkentették.) „Fegyvert adtak a kezükbe, hogy

megöljenek” – mondták Izrael fiai Mózesnek, és keményen vádolták, támadták őt. Mózes pedig – természetes emberi gondolkozása alapján – kemény szavakkal Istent vádolja: „*Roszsabb a sora a népnek, te pedig nem tettél semmit!*” – Mondta Mózes Istennek (2Móz 5,21–23). Úgy látta, hogy Isten (bár megígérte) „nem tett semmit”. Sőt engedte, hogy még keményebb legyen a rabszolgaságban élők elnyomása. Benne volt Mózes keserű panaszában az a hit is, hogy egyébként Istennek hatalma van mindent megtenni. Keserű kifakadása Isten ellen abból fakadt, hogy – szerinte – Isten tétlenül nézi Izrael népének még nagyobb megszorítását. Nem értette Mózes (sem Izrael népe), hogy nem azonnal történik Izrael szabadulása, noha Isten megígérte. Türelmetlenek voltak. Nem értették, hogy a fáraót és Egyiptomot hosszú, kemény ítéletekkel kell majd Istennek elkészítenie arra, hogy elengedjék (sőt elküldjék) Izraelt. (Magamra ismerek. Hányszor megtörtént velem is, hogy égből érkező csodaként azonnal vártam Isten válaszát az imámra.) Isten kedvessége nyilvánult meg abban, ahogyan megmagyarázta Mózesnek a helyzetet. Ezt mondta neki: „*Majd meglátod, mit cselekszem a fáraóval, mert erős kéz kényszeríti arra, hogy elbocsássa, erős kéz kényszeríti arra, hogy elűzze Izraelt országából.*” (2Móz 6,1) Isten megértő szeretettel türelmes várakozásra inti Mózeset, és így erősíti a hitét: „*Majd meglátod.*” A hited legyen bizalom is, hogy a maga idejében cselekedni fogok – mondta ezzel Isten Mózesnek. Meg is történt. Tanulságos üzenet számunkra Mózes (jogosnak vélt) keserű kifakadása Isten ellen, és Isten szeretetből fakadó, türelemre nevelő válasza is. Ez az esemény azt mutatja, hogy az Isten teljes uralma alá odaszánt életű Mózes életében előfordult, amikor az esendő embert látjuk és halljuk benne, aki vádaskodó türelmetlenséggel vádolja Istent.

Mózes házasságai és családi élete

Amint láttuk, a Biblia leírása szerint, Mózes életének második 40 esztendejében Midián földjén megnősült, feleségül vette Jetró (midiánita pap) leányát, Cippórát. Nincs adatunk arra, hogy Mózes pusztaságban töltött 40 évének hányadik évében történt a házasságuk megkötése, és hogy milyen korúak lehettek a fiaik (Gersóm és Eliézer), amikor Mózes Isten hívásának engedve visszatért Egyiptomba. Valószínűleg évtizedekig békeséges házasságban éltek együtt a Sínai-pusztaságban, és nevelték gyermekeiket. Arról viszont ír a Biblia, hogy Mózes – az Isten által történt elhívása után – magával vitte Egyiptomba Cippórát és a két fiát is. Ez arra mutat, hogy Mózes a családjával együtt gondolta betölteni az Istentől vett nagy küldetését, amelyre a pusztaságban kapta meg az elhívását. Útközben egy titokzatos esemény történt velük. „*Rátámadt az Úr, és meg akarta ölni Mózes fiát. De Cippóra fogott egy*

éles követ, levágta fiának előbőrét”, vagyis körülmetélte a fiút – olvassuk a 2Móz 4,24–25-ben. Nem találtam magyarázatot erre a különös eseményre. Cippóra gyors beavatkozásából arra gondolhatunk, hogy ő lehetett az, aki addig nem akarta a fiú körülmetélését. Ezért lépett most gyorsan. Ebből pedig arra is következtethetünk, hogy nem egészen volt lelki egységben férjének Isten felé és Izrael felé való elkötelezettségével, amelyet a körülmetélés jelzett. Cippóra egy menekült és pásztorkodó egyiptomi férfihöz ment feleségül, nem egy nagy ívű küldetésre elhívott, nemzetalapító és kiemelkedő tekintélyű prófétához, vagy akár egy volt királyi herceghez. Nincs adat arra vonatkozóan, hogy milyen körülmények között élt Mózes és családja Egyiptomban, amíg együtt volt a család. Az nyilvánvaló, hogy a fáraóval való tárgyalások, az Egyiptomot érő csapások rendkívül éles és ellenséges indulatokat gerjesztettek a fáraó (és a környezete) részéről Mózes ellen. Kemény támadások terhe nehezedett Mózesre és bizonyára a családjára is. Sajnos, Izrael népe részéről sem kaptak megfelelő támogatást. Ők is inkább gyanakvással nézték őket. Talán ez magyarázza, hogy Mózes Cippórát a gyermekeivel együtt Egyiptomból „hazaküldte” apjához, Jetróhoz a Sínai-pusztaságba (2Móz 18,2–4). Az is feltételezhető, hogy Cippóra nem volt olyan hitbeli és szellemi társ, aki egész szívvel és hittel vállalta és támogatta volna férjét az őt Egyiptomban ért támadások közben, hatalmas jelentőségű küldetésében és rendkívül nehéz lelki harciban. Nem volt képes felnőni azokhoz a szellemi terhekhez és feladatokhoz, amelyeket Mózesnek kellett vállalnia Egyiptomban. Feltételezhető, hogy maga Cippóra is szívesen vette a „hazaküldését” Egyiptomból, és szívesen ment a szülőföldjére, ahol békés nyugalom várta apja házában.

Van azonban egy másik ok és lehetőség is, amely miatt Mózes Egyiptomból hazaküldte Cippórát. Vagy valószínűleg hozzájárulhatott ahhoz a döntéshez, hogy Cippóra – gyermekeivel együtt – visszatért a szüleihez. Erről *Josephus Flavius A zsidók története* című könyvéből kapunk információt. Flavius leírása szerint Mózes – még mint Egyiptom hercege és kiemelkedő képességű hadvezére – Etiópia ellen vezetett hadjáratot. Ekkor történt, hogy Etiópia királyának leánya – Tharbiz – „szerelemre lobbant” Egyiptom daliás hadvezére, Mózes iránt, és Mózes mellé átállva győzelemhez segítette őt, szövetségre lépett vele. A ragyogó győzelem után pedig Mózes és Tharbiz hercegnő Etiópiában ünnepélyesen házasságot kötöttek. Ezzel megerősítették Etiópia szövetségét Egyiptommal. Flavius külön megjegyzi, hogy „Mózes hálát adott Istennek az etiópok legyőzéséért, megtartotta a menyegzőjét, majd hadseregét visszavezette Egyiptomba”. Flavius e feljegyzése szerint tehát Mózes ekkor már Isten és Izrael felé is hitben elkötelezett volt. Egyiptomban azonban

(Flavius szerint) a fáraó környezete féltékeny irigységgel fogadta a győztes hadsereggel hazatérő Mózeset, sőt maga a fáraó Mózes meggyilkolását tervezte, attól félve, hogy „letaszítja őt a trónjáról”. Figyelembe kell vennünk (a Biblia közléséből) azt is, hogy Mózes ekkor már nemcsak Istennel, hanem Izrael népével is közösséget vállalt, és aktív tevékenységgel elkezdte munkálni Izrael kiszabadítását Egyiptom rabságából. Volt hozzá megfelelő tekintélye, talán a hadseregre is számított. A fáraó és környezete felismerte ezt a számukra veszélyes helyzetet, és merényletet készítettek Mózes ellen. Mózes azonban időben értesült az ellene készülõ merénylet tervéről, és (életének megmentése érdekében) mindent és mindenkit Egyiptomba hagyva a Sínai-pusztaságba menekült. A midiániták földjén pedig (a visszatérés lehetőségét reménytelennek gondolva) elfogadta Jetró ajánlatát, és feleségül vette Cippórát. Kérdésünk, hogy hol tölthette ezt a 40 évet Tharbiz, az etióp hercegnõ, Mózes első felesége? Nem tudjuk. Ha Mózes eltûnése (menekülése) után átmenetileg vissza is térhetett Etiópiába, nyilvánvaló, hogy hitben Izrael Istenéhez és népéhez csatlakozott, és amikor Mózes visszatért Egyiptomba, hamarosan õt is Egyiptomban találjuk. Sorsközösséget vállalt Mózessel is és Izraellel is. Valószínû, hogy Izrael népével együtt élte át Isten csodáit, melyek által szabadulást szerzett népének Egyiptomból. Együtt kelt át a Vörös-tengeren Izrael népével, és látta, átélte a szabadítás hatalmas élményét és örömét. Mindez nagymértékben megerõsítette az Istenben való hitét és Mózeshez való ragaszkodását is.

Mintegy három hónappal Izrael Egyiptomból történt csodálatos szabadulása után Izrael a Sínai-hegynél táborozott le, és ott tartózkodtak egy esztendeig. Ebben az évben kapott Izrael törvényt Mózes által. Kétszer 40 napot töltött Mózes a hegyen, ahol átvette a törvény kõtábláit. Isten egyszer látható és hallható módon megjelent Izrael népének is, de utána egyedül Mózes volt a közvetítõ Isten és a nép között. Mózes és Isten szemtõl szemben beszélgettek egymással. Isten pontos és részletes utasítása szerint Mózes vette át a törvény tábláit Isten kezébõl. Mózes irányításával készült el a szent sátor, a felszerelése, a papi ruhák, és megtörtént Áron és fiainak pappá szentelése. Mindezekben Mózes volt az Isten közvetlen partnere, minden akaratának átvevõje és engedelmes kivitelezõje. Isten közelsége oly mértékben betöltötte Mózeset, hogy (az emberek szeme láttára) az arcán is Isten dicsõsége ragyogott. Mózes személyében az Isten jelenléte és teljes uralma dicsõült meg Izraelben. Ennek a Sínai-hegynél töltött évnek az elején történt, hogy Jetró – Mózes apósa – felkereste az Egyiptomból megszabadult és a Sínai-hegynél táborozó Izraelt, illetve Mózeset, a vejét. Magával vitte Cippórát – Mózes feleségét – és a két gyermekét is, akiket korábban

Sébastien Bourdon: Mózes és a rézkígyó (1653-54)

Mózes hazaküldött. Mózes alázatos tisztelettel fogadta és üdvözölte apósát. Jetró pedig Istent magasztalta a szabadításért, amelyben Izraelt részesítette. Ugyanakkor egy olyan jellegét is érzékelhetjük Jetró látogatásának, főként abban, hogy vitte magával Mózes feleségét és a gyermekeit is, hogy szerinte a feleségnek a férje mellett a helye, és a család éljen együtt (2Móz 18,1–12). Azért is jelentős ez az esemény, mert itt fordul elő utoljára Cippóra neve a Bibliában, Mózes gyermekeirõl sem esik szó a továbbiakban Mózes könyveiben. Az 1Krn 23. fejezetében van szó Mózes két fiáról, ahol arról olvasunk, hogy a lévíták közé sorolták õket. Mi lett velük? Fõként Cippórával? A Biblia – Mózes negyedik könyvében – ír arról, hogy Mózes egy „kusi”, vagyis etióp asszonyt vett feleségül. Vagyis a Bibliában is Mózes feleségeként jelenik meg Tharbiz, az etióp hercegnõ. A 4Móz 12,1–2-ben olvassuk: „Egyszer Mirjam és Áron Mózes ellen beszélt a kusi asszony miatt, akit feleségül vett. Mert Mózes kusi asszonyt vett el. Ezt mondták: Vajon csak Mózes által beszélt az Úr? Nem beszélt-e miáltalunk is?” Titkok húzódnak meg e drámainak mondható jelenet mögött, amely Mózes és két testvére között zajlott le. Az nyilvánvaló, hogy nem a kusi asszonnyal való házasság volt Mózes két testvérének a fõ problémája. Inkább a Mózes házasságai miatt támadt probléma *ürügyül* szolgált számukra ahhoz, hogy csökkentsék Mózes egyedülállóan kiemelkedõ prófétai tekintélyét. Úgy látták, hogy õk is ugyanúgy kapnak Istentõl kijelentést, mint Mózes. Ki kell mondanunk, hogy lázadás volt bennük Mózes ellen a (szerintük) túlságosan kiemelkedõ prófétai tekintélye miatt, amely õket háttérbe szorította.

Mózes – Isten odaszánt életû prófétája – valóban kényelmetlen helyzetbe került a két asszonnyal kötött házassága miatt. A különleges életkörülményei miatt került ebbe a helyzetbe. Mózeset mint embert látjuk, akinek döntenie kellett a házasságaival kapcsolatos kérdésben.

A Biblia annyit közöl, hogy Mózes a Tharbizsal kötött házasságát tekintette hitelesnek, a testvérei viszont nem értették egyet ezzel. A mi kérdésünk pedig az, hogy mi lett Cippórával? Miért nem hallunk többé róla? Van olyan feltételezés, hogy azért nem esik többé szó a Bibliában Cippóráról, mert meghalt. Nagy a lehetősége azonban annak is, hogy Mózes élt az ő könyvében feljegyzett törvényes lehetőséggel, amely így hangzik: „*Ha valaki feleségül vesz egy leányt, és férje lesz annak, de később nem találja kedvére valónak, mert valami ellenszenvest talál benne, akkor írjon válólevelet, adja oda az asszony kezébe, és úgy küldje el a házából.*” (5Móz 24,1) Mózes esetében nem arról lehetett szó, hogy Cippórát „nem találta kedvére valónak”, de arról igen, hogy a Cippórával kötött házassága – Mózes elhívása után – nem működött jól. Cippóra képtelen volt vállalni vele együtt azt a hatalmas szellemi terhet, amelyet Mózesnek napról napra el kellett viselnie. Cippóra nem volt a férjével együtt böjtölő, tusakodó, lelki terhet vállaló és bátran helytálló társ. Amíg a pusztában éltek, (valószínűleg) jól megvoltak, de Mózes kiemelkedő küldetésével nem tudott azonosulni. Ugyanakkor feltételezhető, hogy Tharbiz (a volt etióp hercegnő), aki őszinte szerelemmel szerette Mózeset, csendben és buzgón végezte az Úr szolgálatát. Ezt a feltételezést erősíti az, hogy – a Mózesrel együtt prófétai szolgálatban működő Áron és Miriám – nem a kusi asszony hitét, erkölcsét találták hiányosnak, hanem csak azt, hogy kusita (etióp), vagyis nem Izrael népe vagy rokon nép közül való. Úgy látták, Mózes ezzel a lépésével olyat tett, ami nem illik az ő prófétai szolgálatának tekintélyéhez. Megfelelő alkalomnak látták Mózesnek ezt a lépését arra, hogy csökkentsék az ő (szerintük) túlságosan kiemelkedő tekintélyét. Fájdalmas leírni, de Mózes idősebb testvéreiben az irigység sátáni kísértése vette át az irányítást, csak ürügyként szolgált a kusi asszony miatt emelt kifogásuk.

Az igazán meglepő Isten beavatkozása volt a Jókébed három gyermeke közt támadt tekintélyvitába. Meglepő az az egyértelmű és határozott fellépés, amellyel Isten megítélte a két testvér Mózes elleni támadását, és megvédte Mózes egyedülálló prófétai küldetését a saját testi testvéreivel szemben. Ezt olvassuk: „*Az Úr ezt mondta Mózesnek, Áronnak és Miriámnak: Menjetek ki mindhárman a kijelenés sátrához. Ki is mentek mindhárman. Akkor az Úr leszállt felhőoszlopban, megállt a sátor bejáratánál, és ezt mondta: Ha van az Úrnak prófétája köztetek, azzal látomásban ismertetem meg magam, álomban beszélek hozzá. De nem ilyen Mózes, az én szolgám. Őrá az én egész házam van bízva. Szemtől szemben beszélek vele. Hogy mertetek hát beszélni szolgám, Mózes ellen? Az Úr haragra gerjedt ellenük, és elment. Amikor a felhő eltávozott a sátorról, Miriám egyszerre poklos lett, olyan, mint a hó. Akkor ezt*

mondta Áron Mózesnek: Kérlek, uram, ne ródd fel nekünk ezt a vétket, hogy esztelenül vétkeztünk!... Ki is zárták Miriámot a táborból hét napra. A nép nem indult tovább addig, amíg vissza nem fogadták Miriámot.” (4Móz 12,4–12) Rendkívül tanulságos Istennek ez a határozott és nagyon kemény közbelépése, amellyel megvédte szolgáját, Mózeset és a tekintélyét. Az is nyilvánvaló, hogy Istennek ez az ítélete Tharbiz hitbeli és szellemi értékelését és védelmét is jelentette, hiszen az ő személye volt a két testvér támadásának az ürügye és a célpontja.

Mózes házasságainak és családi életének nagyon hasznos tanulságai és üzenete van ma is a számunkra. Vegyük sorra ezeket a tanulságokat.

1. Isten Mózeset házasemberként hívta el a kiemelkedően jelentős prófétai szolgálatra. Nem kívánta tőle, hogy küldetésének betöltése közben ne éljen házaseletet. A házasság szentségének és fontosságának jelentősége nyilvánul meg ebben. Mózes – mint ember – igényelte, hogy legyen felesége. A feleség küldetése, hogy férje küldetésében is legyen segítőtársa a férjének. Isten méltányolta, megvédte és megáldotta Mózesnek ezt az igényét.
2. Isten nem róta fel bűnként Mózesnek azt, hogy – noha már házas volt – menekülteként, a pusztában új házasságot kötött. Ez a Cippórával kötött házassága egy reá kényszerített menekült helyzetben jött létre. Valószínű, hogy ez a házasság a pusztában töltött évtizedek alatt jól működött, de – Mózes különleges elhívása után – Cippóra képtelen volt arra, hogy férjének szellemi társa legyen. Úgy tűnik, hogy házasságuk a kettőjük egyetértésével ért véget. Lehetséges, hogy ennek a házasságnak a megszűnéséhez hozzájárult az is, hogy Mózes Egyiptomba való visszatérése után megjelent Tharbiz, Mózes első felesége.
3. Mózes az első házasságát (Josephus Flavius beszámolója szerint) még királyi herceggként *őszinte szerelem tüzeiben* – de Isten felé elkötelezett emberként – kötötte Tharbizsal Etiópiában. Történetük azt igazolja, amit az Énekek 8,6. verse ír: az igaz szerelem „*Úgy lobog, mint a lobogó tűz, mint az Úrnak lángja*”. A jó és halálig tartó házasságban a tiszta és szent szerelem Isten ajándéka.
4. Mózes története azt mutatja, hogy létezik „igazi” szerelemben kötött, és van kényszerhelyzetben elfogadott lehetőségként kötött házasság. Isten Mózes és Tharbiz házasságának védelmében tanúsított meglepően határozott fellépése azt igazolja, hogy Isten tetszése és áldása kíséri a szellemben, testben és szeretetben is harmonikus házasságot.
5. Isten áldásának és a szeretetben boldog házasságnak nem akadály a faji, nemzeti különbözőség, Isten a hitünk és szívünk szerint áldja meg az életünket.

6. Áron és Miriám Isten prófétái voltak, mégis súlyosan tévedtek, amikor helytelennek ítélték Mózes és Tharbiz házasságát. Meglepő, hogy Isten milyen határozott fellépéssel védte meg Mózes Tharbizzal kötött házasságát.

A mi számunkra tanulság az is, hogy Isten szent és kiemelkedő szolgálatra felhatalmazott emberei is maradtak emberek. Igaz ez Mózesre és a két testvérére (Miriámra és Áronra) vonatkozóan is. Nem tévedhetetlen angyalok, hanem hús-vér emberek voltak. Mózes mint embert látjuk a házasságaiban. Úgy tűnik, hogy Cippóra nem volt igazi szellemi, lelki társa Mózes hatalmas jelentőségű küldetésében. Mózes (éppen ezért) könnyen tudomásul vette a hazaköltözését. Talán küldte is? Az etióp fejedlemasszony, Mózes ifjúkori szerelme viszont valódi szellemi társa lehetett az Izraeltől idegen származása ellenére. Tanulságos Isten Mózes iránt tanúsított megértő szeretete, méltányolta nemcsak Tharbiz asszony hitét, hanem Mózes iránta táplált érzéseit is. Mózessel együtt a „kusi asszonynak” is a védelmére kelt. Isten nem a fáját, nemzetiségét, hanem a szívét, a hitét nézte és látta, és megvédte a Mózessel kötött házasságukat. *Áron és Miriám* Mózes ellen történt fellépésének a tényleges indoklása is tanulságos. Megirigyelték testi testvérük kiemelkedő tekintélyét, amellyel pedig Isten ruházta fel Mózeset. Úgy vélték, hogy a „kusi asszonnyal” kötött házasságában most megtalálták rajta a „fogást”, amely által megfoszthatják attól a túl nagy tekintélyétől, amellyel Izrael népe között forgolódott, és amelyre (szerintük) ők is alkalmasak és méltók voltak. Milyen sok, szép és eredményes együttműködés volt hármuk több évtizedes együttes szolgálatában! Most kiderült, hogy *ők is esendő emberek voltak. Az ördögnek sikerült irigységet ültetnie a szívükbe.* Mózesről pedig megállapíthatjuk, hogy kiemelkedő nagy küldetésének hűségese betöltése közben a házasságaiban mint jóra törekvő, de hús-vér ember élte életét. Számomra leginkább a Biblia tekintélye emelkedik magasra. A Biblia nem hallgatja el a legszentebbek gyarlóságait, hibáikat, bűneiket és tévedéseiket sem. Ugyanakkor Mózes élete azt is igazolja, hogy Isten bűnre, tévedésre hajlamos, esendő embereket hív el és alkalmassá teszi őket az ő akaratának teljesítésére, országa építésére a Szent Szellem által.

Megemlítem még, hogy Mózes később – Izrael népe pusztai vándorlásának a vége felé – ismét találkozott a midiánitákkal. Mózes negyedik könyve 22–24. és 31. fejezete ír erről. Eszerint Móáb és Midián királya Bálámot, egy (hamis) prófétát hívott el, hogyátkozza meg az országait fenyegető Izraelt. Bálám válaszában azt üzenté Móáb királynak: „Ha nekem adja házáat tele ezüsttel és arannyal, akkor sem szeghetem meg Istenemnek, az Úrnak parancsát.” És valóban Bálám többször is nem átkot, hanem győzedelmes jövőt és áldást hirdetett Izraelre vonatkozóan. Ugyan-

El Greco: A Sínai hegy (1570-72)

akkor Bálám a gazdag jutalmat is meg akarta kapni, ezért gonosz tanácsot adott Móáb és Midián számára. Azt tanácsolta, hogy asszonyaik és leányaik csábítsák paráznságra Izrael férfi harcosait, mert ennek a bűnnek a következményeként maga Isten fogja kemény büntetésben részesíteni Izrael népét. A gonosz tanács bevált. A móábita és midiánita nők tömeges csábítása által nyilvános és nagy romlás áradt el Izraelben. Például (ahogy a Biblia kiemeli) Zimri, az egyik izraeli törzs vezetője nyilvánosan és hivalkodva vitt sátrába egy Kozbi nevű midiánita fejedelmi leányt. Ekkor – Mózes felszólításának engedve – az Istenhez hű lévíták fegyverrel támadtak az erkölcsi romlásban elbukott emberekre, és huszonnégyezer izraelita harcost öltek meg, akiket bukásba sodort a móábi és midiánita nők csábítása. Később Isten felszólította Mózeset: „Állj bosszút Izrael fiaiórt a midiániakon!” Ennek nyomán *„Harcot kezdtek Midián ellen, ahogyan megparancsolta az Úr Mózesnek, és megölték minden férfit. Megölték Midián királyait. Megölték fegyverrel Bálámot, Beor fiát is. Midián asszonynépét és a családtagokat azonban foglyul ejtették Izrael fiai, és elzsákmányoltak minden állatot, jószágot és egész vagyonukat. Fölperzseltek lakóhelyükön minden várost és sátoártort.”* (4Móz 31,7–10) Olyan kegyetlen és kemény bosszúállás volt ez, hogy beleremegünk. Csak azt a magyarázatot találtam rá, hogy a midiániták is azon népek közé tartoztak, akikről Isten Ábrahámnak kijelentette, hogy 400 év múlva telik be a gonoszságuk ideje (1Móz 15,13–16). Vagyis nemcsak a Mózes idején elkövetett csábításuk miatt, hanem a köztük eluralkodott sötét és egyetemes démoni romlás miatt „értek meg” az ítéltre. A csábítási akciójuk csak egyik jele volt a bennük eluralkodó romlottságnak. (Ezt tudva Jetró – és családja – kiemelkedő lelki és szellemi szintet képviselt a midiániták között.)

Heveskedő ember Mériba vizeinél

A negyvenéves pusztai vándorlás vége felé közeledett Izrael népe, amikor Kádesben táboroztak, és újra előfordult, hogy az egész szívvel Istent szolgáló Mózes életében megint felülkerekedett az ember. A nép – mint annyiszor – újra zúgolódt, mert nem volt ivóvizük. Mint annyiszor, most is összegyülekeztek Mózes és Áron ellen. „Bárcsak elpusztultunk volna – mondták –, amikor testvéreink elpusztultak az Úr színe előtt!” „Miért hoztátok el az Úr gyülekezetét ebbe a pusztába? Azért, hogy itt haljunk meg állatainkkal együtt? Miért hoztátok el bennünket Egyiptomból, és miért vezettek bennünket erre a rossz helyre, ahol nincs hely a vetésre, és nincs füge, sem szőlő, sem gránátalma, még ivóvíz sincs?” Mózes és Áron a fenyegető lázadás elől Istenhez menekültek, a kijelentés sátrának bejáratánál arcra borultak. Az Úr válaszolt imájukra, és így beszélt Mózeshez: *„Vedd a botodat, és gyűjtsd össze a közösséget, parancsoljátok meg a sziklának, hogy adjon vizet! Mózes tehát elvette a botját az Úr színe elől. Azután összegyűjtötte Mózes és Áron a gyülekezetet, és [Mózes] ezt mondta: Hallgassatok ide, ti lázadók! Fakasszunk-e nektek vizet ebből a sziklából? Azzal felemelte Mózes a kezét, és kétszer ráütött a sziklára. Erre sok víz fakadt, és ivott a közösség meg az állatok. Akkor azt mondta az Úr Mózesnek és Áronnak: Mivel nem hittetek bennem, és nem tartottatok szentnek Izrael fiai előtt, nem vezethetitek be ezt a gyülekezetet arra a földre, amelyet nekik adok.”* (4Móz 20,1–12)

Meghökkentő isteni ítélet volt ez. Isten kijelentette: *„A hozzám közel állókon mutatom meg, hogy szent vagyok, és az egész nép előtt, hogy dicsőséges vagyok.”* (4Móz 10,3) Vagyis Isten a hozzá közel álló, a szolgálatát végző személyektől a szentség sokkal nagyobb mértékét várja el, mint másoktól. Az Istennek dicsőséget adó szentség hiányát pedig keményen megbünteti. Ha az eseményeket vizsgáljuk, a következőket állapíthatjuk meg:

1. A nép lázadással fordult Mózes és Áron ellen. Lázadásuk „eredményeként” azonban ők bőven kaptak vizet.
2. Mózes és Áron – mivel az ellenük történt támadás hatására nem alázatos hittel cselekedtek, hanem megkeseredett emberi indulat ragadta el őket – kemény ítéletben részesültek. Az ítélet szerint nem mehettek be az ígért földjére. Vagyis meghaltak, mielőtt Izrael az ígért földjét birtokba vette. Nem élvezhették itt e földön nehéz és engedelmesen betöltött küldetésük beteljesülésének a gyümölcsét.

Ebben a történetben elsősorban Isten mutatkozik be számunkra. Elénk tárul, hogy miként viszonyul a lázadókhöz és az őket vezető választottaihoz. Első felfedezésünk, hogy Isten másként viszonyul azokhoz, akik bár talán hisznek Isten létezésében, de nincs vele személyes közösségük, még kevésbé van Istentől való elhívásuk és küldetésük. Ilyennek volt tekinthető Izrael népe, a lázadó nép. Ők kizárólag emberi viszonyulásban gondolkodtak, nem volt hitbéli

személyes kapcsolatuk Istennel. Az emberi vezetőket tették felelőssé a sorsukért, helyzetükért. Ellenük lázadtak, tőlük várták problémáik megoldását. Azt gondolom, hogy hozzájuk hasonlóak korunkban is az istenhit nélkül élő emberek tömegei. Csak emberi viszonyulásban tudnak gondolkodni. Embereket tekintenek vezérüknek, akiktől várják a jó megoldásokat, embereket tartanak felelősnek sorsuk nehézségeiért, és ellenük lázadnak, ha „nincs jó ivóvizük” vagy megfelelő gazdasági helyzetük. Sőt – meggyőződésem szerint – az Isten létezésében hívő vallásos emberek jelentős része is ebbe a kategóriába tartozik. Az istenhit, a vallás számukra lelki, szellemi igényeik kielégítését szolgálja ugyan, de a földi életük minden területén megmaradtak abban a gondolkodásban, amely szerint e földi életükben kizárólag az emberekhez való e világi viszonyulásaik a meghatározók. Mózes idejében (és ma is) az Istenben hívő emberek aránylag szűk rétegét képezik a kihívottak, a választottak, akik személyes kapcsolatban élnek Istennel. Ők a földi életük minden területén – a Szent Szellem által – Istent, illetve Jézus Krisztust tették Úrrá. Életükben érvényesül a krisztusi értékrend: *„Keressétek először Isten országát és annak igazságát, és ezek [a földiek, anyagiak] ráadásul megadtnak nektek.”* (Mt 6,33) Mózes és Áron Istennek ilyen eszközei voltak, akiket Isten arra is felhasznált, hogy a lázongó népről – csodás úton is – gondot viseljen. Mériba vizeinél az is kiderült, hogy Isten az ő választottaihoz *másként viszonyul*, mint általában az emberekhez. Személyes kapcsolatban van velük, különleges feladatokat bíz rájuk, eszközzé teszi őket az emberek felé, csodákat is tesz általuk. Hatalmas kitüntetés ez a mindeneket teremtő és fenntartó Isten részéről. Ugyanakkor Isten elvárja választottaitól, hogy ne önmagukat, hanem őt – a teremtő és megváltó Istent – képviseljék minden szolgálatukkal, az ő nevének szerezzenek dicsőséget. Szolgálatukkal ne önmaguk, hanem az Isten felé fordítsák az emberek szívét és hitét. Ezen a területen botlott meg Mózes, és hívta ki maga ellen Isten ítéletét. Újra megtörtént, hogy a kiemelkedő hűséggel, engedelmességgel és Isten hatalmával szolgáló Mózes elragadta az emberi gondolkodás és indulat népének támadása és lázadása miatt. *„Fakasszunk-e vizet nektek ebből a sziklából? – kérdezte háborgó haraggal. – És felemelte kezét, és kétszer ráütött botjával a sziklára.”* Nem azt mondta például, hogy *„Isten azzal válaszol lázadó szíveteknek, hogy vizet ad nektek”*, hanem haraggal a szívében csapkodott a sziklára. Ez volt a bűne. Isten csodát tett ugyan, ömlött az éltető víz, de Isten Mózes szívét és hitét nem találta rendben, és azonnal közölte az ítéletét. Mózes üdvösségét és szolgálatának bőséges jutalmát nem érintette ez az ítélet, de személyes földi életének a beteljesülése csorbát szenvedett. Összegezve, lássuk pontokba foglalva Isten ítéletét és annak üzenetét, amelyet Mériba vizeinél mondott ki és üzen ma számunkra:

1. Isten nem a tetteinket, hanem a szívünket nézi szolgálataink közben, és a szívünk szerint ítéli meg tevékenységünket.
2. A sikeres szolgálat is kerülhet Isten megsemmisítő ítélete alá, ha az nem alázatos hitből és nem a Szent Szellem ihletése, hanem emberi indulatunkból történik (például a sziklacsapdosás).
3. A Szent Szellem ihletése nélküli emberi tevékenység is lehet „eredményes”, de nem jelent valódi gyümölcsozást. (A víz áradt, de Mózes Isten ítélete alá került.)
4. Isten a földi életünkre vonatkozóan is adhat vagy megvonhat áldásokat. (Ez történt Mózesrel és Áronnal.)
5. Isten földi életünkre vonatkozó külön áldása vagy ítélete nem érinti a hit által, kegyelemből elnyert örök életet és a várható jutalmazást sem.
6. Isten azokat a szolgálatokat jegyzi és jutalmazza, amelyekben „eltűnik” az emberi teljesítmény, és kizárólag az Istent dicsőítik. (Néhány kivételtől eltekintve ilyen volt Mózes egész élete és szolgálata.)

BEFEJEZŐ GONDOLATOK

„Nincs különbség: mindenki vétkezett, és híjával van az Isten dicsőségének. Ezért Isten ingyen igazítja meg őket kegyelemből, miután megváltotta őket a Krisztus Jézus által.” (Róm 3,22–23) Jézus Krisztus maga is kijelentette: „Az Emberfia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa az elveszetteket.” (Lk 19,10) Jézus azt is mondta: „Nem azért jöttem, hogy az igazakat hívjam, hanem a bűnösöket.” (Mt 9,13) Egyetemes igazságok ezek Isten kegyelmének működéséről. Ezek az ígék valósultak meg Mózes életében már az Ószövetség idejében is. Isten kegyelme ragadta meg őt mint Ádám elveszett állapotban lévő utódját az üdvösségre, és Isten kegyelme emelte ki őt a bűnörökség terhe alól. Mózes pedig engedelmes hittel élt Isten kegyelmében. Isten különlegesen nagy küldetésre hívta el és készítette fel Mózesrel. Ő pedig – emberi gyarlósága ellenére – engedelmesen vállalta és betöltötte a küldetését.

Az elmondottakban azt láttuk és vizsgáltuk, hogy Mózes az ő kiemelkedő küldetésének engedelmes betöltése közben is ember volt. Szentségben élő, Isten iránt oda-szánt engedelmességben szolgáló, de ember. Ember, aki keserű türelmetlenséggel úgy látta, hogy Isten cserben hagyta őt, mert nem vitte végbe azonnal Izrael szabadítását. (Sőt még nehezebb lett Izrael szolgaságának a terhe.) Aztán csodálatos istenközeli élményei ellenére is elragadta Mózesrel az emberi harag indulata, és csapkodott a sziklára. Legbővebben Mózes házasságaival foglalkoztunk, mert ezen a területen különösen megmutatkozott Mózes ember volta. (Hiszen a házasság csak a földi életünkre vonatkozó ajándéka Istennek.) Mózes emberi sorsának

Guido Reni: Mózes a törvénytáblákkal (1624)

különleges alakulásai folytán kötött két házasságot, majd foglalt állást az először kötött házassága mellett. Tanulságos, hogy Mózesnek ez a házassága szolgáltatott okot (ürügyet) arra, hogy a vele sokáig harmonikusan együttműködő két testvére támadást intézett Mózes ellen. Még tanulságosabb, hogy Isten meglepő határozottsággal lépett fel Mózes testvérei ellen és a Mózes által is szentnek tartott házassága védelmében.

Csak néhányat emeltem ki Mózes emberlétéből és gyarlóságából is fakadó tettei közül. Mózes ember maradt a kegyelemből nyert hatalmas jelentőségű küldetésének engedelmes és győzelmes betöltése közben is. Tanulságos példa Mózes élete és szolgálata számunkra, a hitben, odaszánásban, engedelmességben végzett és sok áldást jelentő szolgálata. Isten ma is keresi és szolgálatba állítja azokat, akik erre készek. „Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz.” (Zsid 13,8) Gyarló, esendő embereket hív el ma is. Azoknak, akik hit által engednek neki, vére, halála és feltámadásának ereje által új és örök életet ad. Azokat pedig, akik a szolgálatra felszólító szavát is elfogadják, Szent Szelleme által betölti, és felruhazza őket olyan ajándékokkal, melyek által eszközei lehetnek Krisztus testének építésében a kegyelem evangéliumának bátor hirdetése által.

Békefi Soma

Hit vagy tudomány? Vagy talán hit és tudomány?

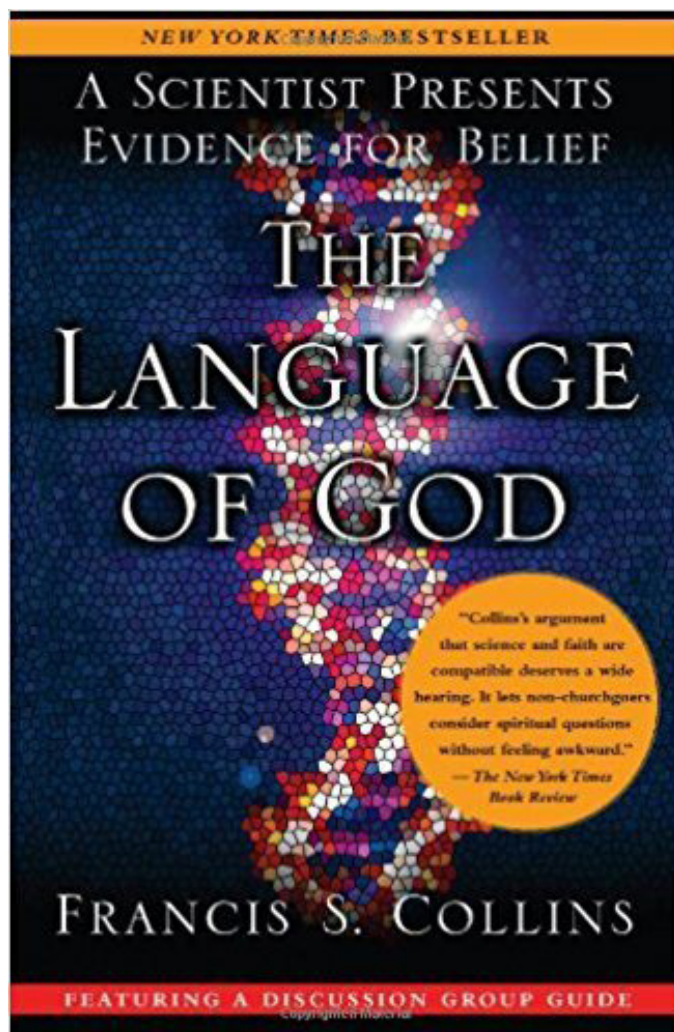
Gondolatok Francis S. Collins
The Language of God című könyve kapcsán

Békefi Soma a Baptista Teológiai Akadémia szociális-lelkigondozói szakos II. évfolyamos hallgatója, a Rákócscsabai Baptista Gyülekezet tagja.

*„Lehet, hogy az evolúció
Isten teremtő munkájának a
megnyilvánulása.”
(Csányi Vilmos)*

Bernard le Bovier de Fontenelle francia író, filozófus a XVII. és XVIII. század fordulóján élt. A világok sokaságáról című könyvében így ír: „Úgy tetszik, mindennél jobban kellene érdekelnie bennünket, hogyan is keletkezett a világ, melyben élünk...”, majd néhány oldallal később így folytatja: „Az egész filozófia két dolgon alapul: azon, hogy az emberek kíváncsiak, és azon, hogy rossz a szemük; ha a szeme élesebb volna, asszonyom, jól látná, hogy a csillagok napok-e, melyek megannyi világot világitanak meg, vagy sem; másfelől pedig, ha nem volna ilyen kíváncsi, nem sokat törődne az egésszel, ami végül is egyre megy; de az ember többet akar tudni, mint amennyit lát, és ez a bökkenő.”

Lám, már milyen korán megfogalmazódott a kérdés, sokszor és jóval Fontenelle előtt is: hogyan is keletkezett a világ? Ezzel kapcsolatban viszont érdemes föllapozni a Bibliát: „Hit által értjük meg, hogy a világ Isten beszéde által teremtett, hogy ami látható, a láthatatlanból állott elő.” (Zsid 11,3 – Károli-ford.) A mondat első fele a térben

Francis S. Collins könyvének borítója

Francis. S. Collins

és időben létező univerzumot állítja szembe Isten szavával, a második fele pedig ezt magyarázza tovább a nem láthatók és láthatók egymás mellé állításával. A látható és ezért vizsgálható világegyetem létrejötté háttérben a teremtető isteni szó áll, melyet viszont csak hit által érthetünk meg. A világegyetem működésének néhány törvényét meg lehet érteni önmagán belül is, de titka, értelme kívül esik a laboratóriumok és lombikok steril világán, kívül a távcsővel befogható és feltárható távolságokon. És mégis, a tudomány művelői rendre fölteszik a legfontosabb kérdést, amely lényegében a tudományos haladás motorja: Miért? E kérdés nélkül nincs előrelépés, nincsen új, csupán egy helyben toporgás van. Aki ezt a kérdést nem teszi fel kutatóként, az el sem kezdte vagy már befejezte a kutatást, és letette a lantot. Aki viszont felteszi, rendre ismételteti a „miért”-et, azt így figyelmezteti a Prédikátor: „Mert a bölcsességnek sokaságában sok búsulás van, és valaki öregbíti a tudományt, öregbíti a gyötrelmet.” (Préd 2,1 – Károli-ford.) Később viszont így biztat: „Kicsoda hasonló a bölcshez, és ki tudja a dolgok magyarázatát? Az embernek bölcsessége megvilágosítja az ő orcáját; és az ő ábrázatjának erőssége megváltozik.” (Préd 8,1 – Károli-ford.) És végül álljon itt az egész összefoglalásaként, amolyan útravalóként a kutatóknak: „Az Úrnak féltelme feje a bölcsességnek...” (Péld 1,7 – Károli-ford.)

Collins professzor könyvének 42. oldalán leírja azt a kérdést, mely nemcsak őt, hanem az embereket is évszázadok óta foglalkoztatja:

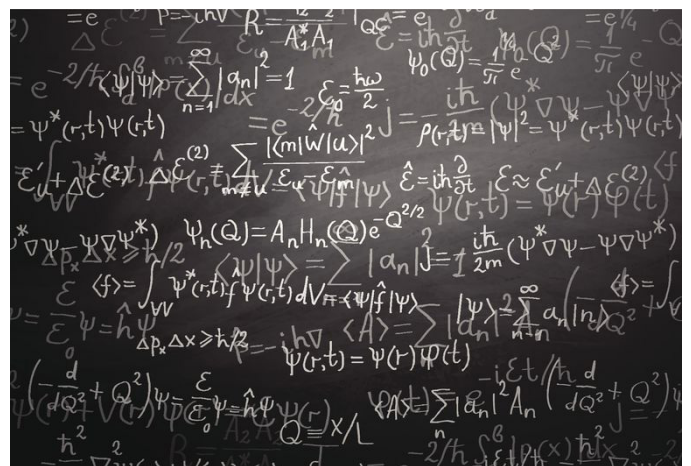
„Van-e fontosabb kérdés az egész emberi létezésben, mint az, hogy van-e Isten?”

Igen, talán ez a legfontosabb kérdés, és minden egyéb eltörpül emellett. Anélkül, hogy mélyebben elmerülnénk a filozófiában, érintőlegesen vizsgáljunk meg két állítást!

1. Isten létezik. Ha létezik, akkor létezése mindentől független, önmagából eredeztethető. Létezése abszolútum. Következésképpen létezése bizonyításra nem szorul, cáfolhatatlan.
2. Isten nem létezik. Ha nem létezik, akkor létezése bizonyíthatatlan. Nemlétezése önálló tény, így nemlétezésén nincs mit bizonyítani.

Persze azért ez mégsem ilyen egyszerű. Napestig lehet ezen töprengeni, mint ahogy ezt meg is teszik nagyon sokan, így a tudós világ is. A kutatók igyekeznek megmászni az ismeretlenség hegységében minden csúcst. Talán pusztán azért, mert mint George Mallory mondta: „mert ott van”, vagy kíváncsiságból, esetleg más, egyéb indítatásból. Amikor pedig leérkeznek az ismeretlenség számukra utolsó meghódított csúcsáról is, észreveszik, hogy ott ül Isten nyugodtan, rájuk mosolyog és szelíden csak annyit mond: Jól van, most már ideértél, gyere, ülj mellém és pihenj egy kicsit végre!

A könyvben Collins professzor vezetésével kapunk egy kis betekintést abból, hol is tart ma a tudomány, hol vannak a megismerés határai. A teljesség igénye nélkül kezdjük a körképet a fizikával. Az egyik legnagyobb kérdés, melynek kutatásában sok fizikai rész tudomány jelenik meg és alkot, az univerzumhoz kapcsolódik. Miért alakult ki, hogyan alakult ki? A kezdet pillanatát ősrobbanásként említik a fizikusok. Ekkor – szerintük – az univerzumot alkotó összes anyag, amelynek akkor nem volt még olyan szerkezete, mint amelyet ma már ismerni lehet, és az összes energia egyetlen pontba sűrűsödött össze. A pontnak viszont mint geometriai alakzatnak nincs kiterjedése. Stephen Hawking szerint, aki az ateista tudósok vezérszónokának, karvezetőjének mondható, nos, szerinte ami matematikailag nem írható le, az nem is létezik. Érdekes gondolat. Ha tehát valami egzakt egyenletekkel nem írható le, akkor az nincs. Akkor viszont az imperativus, a „Legyen” a kezdet! Az isteni akaratból fakadó „Legyen” (lásd

újra Zsid 11,3). Ez is egy bökkenő, ahogy Fontenelle írja.

A XIX. század végén, XX. század elején nagy lendületet kapott a modern fizika. Megindult az atom szerkezetének kutatása, annak az atomnak, melyről már a görög bölcsek is beszéltek! A hosszú úton olyan, Collins által is tisztelt és nagyra becsült tudósok bandukoltak, sokszor kéz a kézben, máskor meg csak egymás mellett, mint *Albert Einstein*, *Niels Bohr*, *Werner Heisenberg*, *Paul Dirac*, *Erwin*

A fizikai állandók finomrahangoltságát is egyesek a teremtés bizonyítékának tartják (Forrás: NASA)

Schrödinger és még sokan mások. Kutatásaik során eljuttattak addig az atommodellig, melyet „kvantummechanikai atommodell” névre kereszteltek, modern tudomány enélkül ma nem létezik. Igen ám, de ahhoz, hogy az észlelt jelenségeket magyarázni lehessen, sok egyéb kikötés és induló feltétel mellett ott van az a bizonyos Heisenberg-féle határozatlansági reláció is. E tétel nélkül nincs kvantummechanika! Amolyan már-már barokkosnak mondható díszítőeleme a kvantummechanikának. Ez pedig a következőt állítja: egy részecskét vizsgálva két információ lehet fontos. Az egyik: hol van a vizsgált részecske, a másik: ott, ahol van, mekkora az impulzusa (sebesség \times tömeg). (A könyvben hibásan „impulzus” helyett sajnos a „méret” szó szerepel a 105. oldalon.) A hely pontos meghatározását illetően mindig lesz valamicske bizonytalanságunk, az impulzust illetően szintűgy. És Heisenberg laza eleganciával nagyon magasra tette a lécet. A két bizonytalanságot szorozta, és azt állította, hogy ez a szorzat állandó. Más-képpen mindig ugyanazt az értéket kapjuk a szorzás eredményeként. Egyik bizonytalanság tehát szorozva a másik bizonytalansággal egyenlő: állandó! Ez azt jelenti, hogy minél pontosabban ismerem az egyik értéket, vagyis minél kisebb a bizonytalanságom, a másik értéket annál kevésbé, annál nagyobb a másik értékét illetően a bizonytalanságom. Döbbenetes felismerés! Ha ugyanis mondjuk a helyet pontosan ismerem, akkor a bizonytalanságom számokban kifejezve nulla! Nulla szorozva bármivel, az bizony nulla! És nem lehet egy állandó! Ez igaz az impulzusra is. Mind-ebből pedig az következik: pontosan megmondani, hogy a vizsgált részecske hol is van, nem lehet. Azt sem lehet

pontosan megmondani, hogy mekkora ott az impulzusa. Ebből viszont egyenesen következik, hogy a világ pontosan sohasem lesz kutatási módszerekkel megismerhető. És ebben az a legpikánsabb, hogy mindezt a modern fizikától kaptuk ajándékba. Íme, még egy bökkenő!

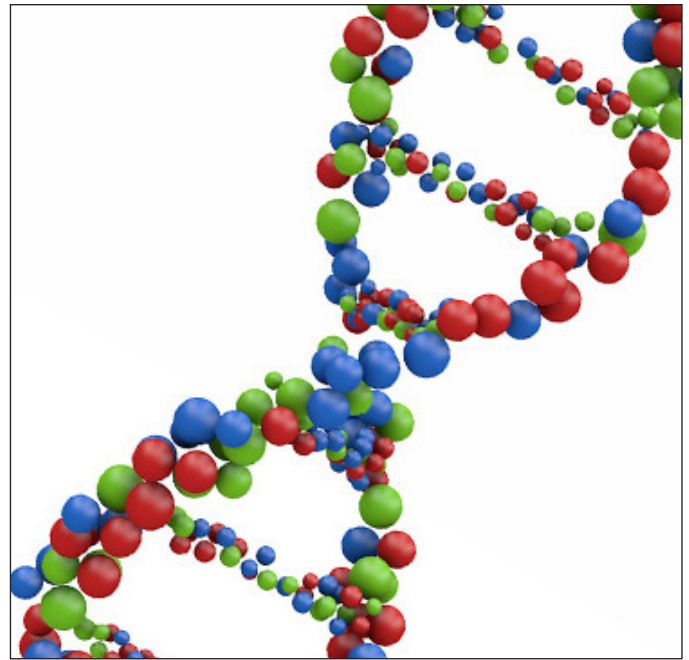
Látható tehát, hogy a fizika terén a megismerésnek, pontosabban a megismerhetőségnek bizony komoly, szinte áttörhetetlen falai vannak, melyeket végül is maguk a kutatók építgetnek, magasítgatnak, díszítgetnek nagy-nagy szorgalommal. Mondom: Isten ott az ismeretlen csúcok mögött ücsörög és mosolyogva, barátságosan várja az arra érkező kutatót!

Nézzünk teljesen önkényesen kiválasztva a könyvből egy másik kérdéskört. Legyen ez az élet kialakulása. Ismét a fizikával kell kezdeni! Az egyik résztudományt termodinamika, érthetőbben hőtan névvel illették eleink. A hőtan csak változásokkal, a változások irányának valószínűségével foglalkozik, az idővel nem. Milyen irányba játszódhatnak le a folyamatok? Ez hozza izgalomba e terület kutatóit, ettől ugrik meg az adrenalinszintjük. Az irányokról az úgynevezett főtételek közül is a második ad felvilágosítást, amit entrópiatételnek is mondanak. Mellesleg Einstein ezt a tételt nevezte találóan „az összes tudományok első törvényének”. (Így már érthető a hatalmas adrenalinlöket.) Nos ez a tétel ugyanúgy axiómaértékű, mint a többi. Eszerint egy zárt rendszerben a folyamatok önmaguktól a valószínűség irányába játszódhatnak le. Teljesen logikus, annak az eseménynek a lejátszódására van a legnagyobb esély, amely a legvalószínűbb! De szép is a természet rendje! Az első és talán az egyik legfontosabb fölmerülő kérdés az,

hogy univerzumunk zárt rendszernek tekinthető-e. Ha igen, akkor az anyag és az energia szétszóródik. Szétszóródik, és nem fordítva. Egy-két atom összeáll, abból lesz a molekula, molekulákból sejtek, miközben megjelenik az önszabályozás és az önreprodukció (már ez önmagában nagy és megmagyarázhatatlan ugrás), a sejtekből szövetek lesznek, és nicsak: egyszer csak itt az ember! Önmagától? Miért? Ez így nincs rendjén, ez így nem magyarázható! Ez éppen ellentétes az entrópiatétellel! Arról nem is beszélve, hogy amikor az élet kialakulását feszegeti a kutatók hada, akkor már ők is emlegetnek úgynevezett prebiotikus evolúciót. Gondoljunk csak Stanley Millerre! Eredményei előtt mélyen meg kell hajolnunk, de az önszabályozó és az önreprodukáló rendszer (DNS) megjelenése mégiscsak egy nagyon nagy, megmagyarázhatatlan ugrás! Miért lenne meg csak úgy? Újabb nagy ütközés az entrópiával! Újabb bökkenő!

És ha már evolúció, hiszen mottóul Csányi professzor úrtól is azzal kapcsolatban idéztem, hát legyen – de most is a teljesség igénye nélkül! Egy új faj megjelenése, alkalmazkodása a megváltozott környezeti viszonyokhoz Darwin szerint mindig olyan, hogy az alkalmazkodás az új fajt éppen a környezetében élő többi faj fölé emelje. Így előnyhöz jutva ehét, ihat, no és szaporodhat kénye-kedve szerint. Nincsenek problémái, gondolhatja nyugodtan, ide nekem az oroszlánt is! Igen ám, de ez az alkalmazkodás mindig minimális. Mint amikor a magasugró alatt rezeg a lécz, de le nem esik. Ha az alkalmazkodás ilyen „éppenhogy csak” jellegű, márpedig ilyen, akkor miért van nekünk olyan szervünk, mint az agy? Ez igencsak túlbiztosított alkalmazkodás. Sokkal kisebb kapacitással is ellennénk vígan, kényelmesen. Simán menne az evés, az ivás és persze a szaporodás is. És ha már agy! Agyunk olyan információkkal tud dolgozni, melyek bejutnak. Külső vagy belső környezetből, de mégiscsak bejutnak. Rendben, legyen így! Az információs csatornák viszont, másképpen érzékszerveink, csapnivalóak. Messze nem képesek kiszorgálni agyunk információéhségét. Nem kell nagyon keresgélni az állatvilágban, hogy külön szemekre, orrokra vagy fülekre találjunk. Íme itt van egy hihetetlen kapacitású agy, csak éppen az információ kevés, melyet forgathatna, mellyel dobálózhatna. Mintha vennénk egy hatalmas teljesítményű számítógépet, miközben csak a levelezésünket bonyolítgatnánk vele, azt is csak hétvégén! Miért van ez így? Miért? Sok-sok miért! Sok-sok bökkenő!

Végül – szintén csak mint egy pillanatot megörökítő és rögzítő kép – álljon itt a genetikai kód és a kód alapján felépülő fehérjék. A tudomány mai állása szerint a genetikai kód univerzális. Ez azt jelenti, hogy egy bizonyos jel, információ (három egymás melletti nukleotid, tudományos nevén triplet, amely a fehérjemolekulában egyetlen

aminosavat jelent) a DNS-ben ugyanazt az aminosavat kódolja, jelenti mondjuk az ízletes rizike gombában, mint a százszorszépbén, ugyanazt Bodri kutyában, mint bennünk! Legyünk őszinték! Ez nem csak simán döbbenetes, ez felfoghatatlan, ez több mint csodálatos! Ez a kód érvényes a teljes élővilágban. Meg hát itt lennének a fehérjék. A fehérjéket úgynevezett fehérjealkotó aminosavak építik fel. A fehérjék lényegében hosszabb-rövidebb aminosavláncok (leegyszerűsítve persze). Szintén a kutatók szerint a ma ismert élővilágban, leírom még egyszer: a teljes élővilágban létező összes élőlényben lévő összes fehérjét ugyanaz a közel húszféle fehérjealkotó aminosav építi fel! Lehet, hogy ez egy olyan evolúciós bizonyíték, melyet Csányi professzor úr említ? Megannyi érdekes kérdés. Gyönyörűséges válaszok, és még gyönyörűsebbek meg nem kapott válaszok!

Collins professzor könyve ilyen és ehhez hasonló izgalmas kérdéseket feszeget, és olyan területekre csalogatja az olvasót, melyek napjaink kutatóit foglalkoztatják. Ahhoz, hogy a tudományt jól és pontosan lehessen művelni, helyes és megfelelő kérdéseket kell megfogalmaznunk, ami bizony komoly felkészültséget feltételez. A könyv elolvasása után azonban már az is eldönthető, legalább is így gondolom, hogy a címben leírt két kérdés közül melyik a helyes, melyik a válaszra érdemes. Azt pedig remélem, hogy a szerző lebilincselő, sokszor humorban bővelkedő stílusa csak emeli az olvasás élményét, miközben a helyes kérdésre a kimerítő választ is megkapjuk, talán mi magunk is megválaszolhatjuk!

Tóth Sándor

Korszellem, korunk hatásai

Bevezető

*„Kapcsoljátok ki a pornót, vessétek be az ágyatokat, sportoljatok, osszátok be jól az időtöket, ne nevezzétek k***knak a lányokat, és menjetek el szavazni!”*

Ezzel a provokatív felszólítással zárta Philip Zimbardo, a Stanford Egyetem professzora nagy sikerű *Nincs kapcsolat – Hová lettek a férfiak?* (*Man Disconnected*) című könyvét.¹ E konklúziókként is írt felhívása sokat elmond

arról, hogyan is látja korunkat és benne a férfiakat. A bennünket körülvevő világ erőteljes hatással kíván lenni ránk, befolyásolva gondolatainkat és értékrendünket egyaránt. Kérdés, hogy mint keresztények tudunk-e pozitív befolyással lenni lokális vagy esetleg globális méretekben is.

1. Boldogmondások, föld sója – világ világossága (Mt 5,13–16)

A föld sója, a világ világossága – két különböző jellegű valóságról szól Jézus a hegyi beszédben. Ahogy a só különbözik más anyagoktól – például a húst megőrzi a romlástól –, és a fény különbözik a sötétségtől – például világít a

1. mbrave: Lesznek-e a jövőben férfiak?, http://vigyazo.blog.hu/2016/11/25/lesznek-e_a_jovoben_ferfiak (letöltés:

házban lévőknek –, úgy különbözik az egyház és a keresztény ember a világtól.

A boldogmondásokban Jézus ezt a hatással rendelkező („*Legyen bennetek só...*” – Mk 9,50) keresztény életet és jellemvonásokat tárja elénk. A boldogmondások keresztény embere teljesen más, mint a világ fiai, ezért is tud hatással lenni környezetére.

a. A föld sója

„*Ti vagytok a föld sója. Ha pedig a só megízetlenül, mivel lehetne ízét visszaadni? Semmire sem való már, csak arra, hogy kidobják, és eltapossák az emberek.*” (Mt 5,13)

Egyetlen keresztény élet sem hatástalan ebben a világban. A Krisztus szeretetét, irgalmát átélő személyek ezzel az erőforrással szolgálnak embertársaik felé. Mint tisztaszívű, becsületes emberek reménységet árasztanak a Krisztust még nem ismerők felé arra nézve, hogy van még őszinte, igaz szeretet, barátság, hűséges házastársi kapcsolat. Létezik érdek nélküli odaadás, van abszolút igazság, van örök élet, és nem igaz, hogy csak az létezik, amit látunk és meg tudunk fogni. Egyértelműen képviselik, hogy tetteinkért felelősséget kell vállalnunk, ezért nem élhetünk a pillanatnak és az élvezeteknek következmények nélkül.

Azokról, akik magukat kereszténynek nevezik, de életük ennek ellentmond, a világ mondja ki, hogy hazugok, képmutatók. Ezek az emberek Isten országa erejéről beszélnek ugyan, de annak életváltoztató erejét saját életvitelükkel tagadják meg (2Tim 3,1–7). Ők nem Krisztus tanítványai.

Jézus korában a sót nem csupán ételízésítésre használták, hanem annak tartósítására is (pl. a hal besózására). Ebből a szempontból a „*ti vagytok a föld sója*” a bűn rothasztó áradásának feltartóztatását is jelenti.

Megjegyzés: A Jézus által említett só feltehetőleg a Holt-tenger mellől származó, porszerű anyag volt, amit nem tisztítottak meg a maihoz hasonló módon. Előfordulhatott, hogy a nátrium-kloridot (konyhasó) a nedvesség kioldotta ebből a porszerű anyagból, ami látszólag ugyan olyan állagú maradt, mint amilyen korábban volt, de hatását és ízét már elvesztve hasznavetetlené vált.²

b. A világ világossága – hegyen épült város

„*Ti vagytok a világ világossága. Nem rejthető el a hegyen épült város. A lámpást sem azért gyújtják meg, hogy a véka alá, hanem hogy a lámpatartóra tegyék, és akkor világít mindenkinek a házban. Úgy ragyogjon a ti világosságotok*

az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat.” (Mt 5,14–16)

A kommunista rendszer és az annak behódolt egyház el akarta hitetni az emberekkel, hogy a vallás magánügy. Mondták: „Hinni a templomban kell!” Ez hazugság! Ha az életünk valóban Krisztust követő élet, az nem rejthető el. Teljesen nyilvánvaló, ha valaki megbocsát, amikor más haragot tart, vagy ha valaki segít bajba jutott ellenségén.

A világosság ragyogása azt jelenti, hogy a megváltozott, Isten országának értékrendje szerinti gondolkodásmódból jó cselekedetek fakadnak. Ezek az Isten szerinti megterés gyümölcsei (Mt 3,8; Ef 2,8–10).

A keresztény ember engedi, hogy cselekedetei mögött mások meglássák Istent, akinek kegyelméből és ereje által nyerte a boldog, kiegyensúlyozott és teljes életet. Így az őt ismerőkben nem az csapódik le, hogy „Milyen jó ember...”, hanem megértik, hogy nekik ugyanúgy lehetőségük van ezt a megváltozott életet Krisztusban megnyerni. Ezért dicsőítik Istent a keresztény felebarátjukon keresztül megtapasztalt szeretetért és kegyelméért (1Pt 2,12).

Napjainkban a „szerelem”-re hivatkozva és azt a világi értékrend szerint értelmezve próbálják elhallgattatni Krisztus tanítványait. Azt mondják, hogy nem szeretjük őket, ha a bűneikre rávilágítva hirdetjük, hogy azokból Krisztushoz kell térniük, csak így nyerhetnek bűnbocsánatot és örök életet. Ellenkező esetben elkárhoznak. Az apostolok a két útról prédikáltak, azaz az életre vagy a halálba, a mennybe vagy a pokolba vezető útról.³

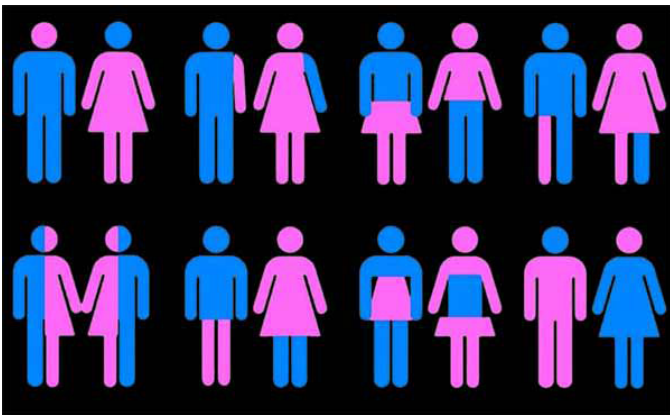
További kapcsolódó igeversék:

- „*Benne élet volt, és az élet volt az emberek világossága.*” (Jn 1,4)
- „*Jézus ismét megszólalt, és ezt mondta nekik: »Én vagyok a világ világossága: aki engem követ, nem jár sötétségben, hanem övé lesz az élet világossága.«*” (Jn 8,12)
- „*Az ítélet pedig azt jelenti, hogy a világosság eljött a világba, de az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot, mert a cselekedeteik gonoszak.*” (Jn 3,19)

A keresztény egyház és benne a keresztény ember csak akkor fejthet ki hatást a világban élőkre, ha jó értelemben más, mint ők. Ez az érték- és életvitelbeli különbség (lásd boldogmondások) teszi alkalmassá arra, hogy egy másfajta életre hívja meg a még elveszett embereket, a megtérés által Krisztushoz segítve őket. Ne feledjük, a *szent* szó azt jelenti, hogy kihívott, különválasztott (a világtól), ez jellemzi Krisztus gyülekezetét.

2. John R. W. Stott: *A hegyi beszéd* (Budapest: Harmat-KIA, 2010), 55. o.

3. *Didaché*, I–VI. fejr.

2. Nemi szerepek elhalványulása – értékválság

A genderfeminizmus a nők jogaiért vívott küzdelem kiszélesítése a biológiai nemek eltörlése, felülírása érdekében befolyásolási technikák és az ENSZ-, az EU- és az NGO-szervezetek felhasználásával.

Judith Butler a modern feminizmus prófétája, a gender és queer⁴ elméletek hirdetője úgy véli, hogy az általa »kényszer-heteroszexualitásnak« tartott hagyományos szexualitás női és férfi testtípusokat feltételez, amelyek azonban a valóságban nem is léteznek. Szerinte ezek az idealizált női és férfi testképek adtak a múltban egyfajta szabályozó mintát a heteroszexuális viselkedés irányába, és ezért ezek igazából csak kulturális fogalmak. Butler tehát nem csak a genderideológia hagyományos felfogását vallja, miszerint az emberek szociális-kulturális viselkedése a férfi-nő klisé és elvárás szerint alakul, szerinte még a biológiai(!) férfi-női besorolás is elavultnak tekinthető.⁵

Melegek házassága – nyomásgyakorlás az egyházra

Angliában egy pünkösdi házaspártól a brit Legfelsőbb Bíróság megtagadta, hogy még több gyereket fogadjanak örökbe, mivel tradicionális nézeteket vallanak a homoszexualitásról. Hiába ismerte el a bíróság, hogy szerető környezetet biztosítanak a korábban adoptált gyermekeik számára, úgy ítélték, hogy a szexuális orientációval kapcsolatos egyenlőség követelménye felülírja ezt a szempontot.⁶

4. A *queer* szó jelentése eredetileg: furcsa, különös, szokatlan. Napjainkban minden olyan emberre vonatkozhat, aki nem kizárólagosan heteroszexuális, azaz bármi módon „kilóg” a társadalom hagyományos sémáiból. (Forrás: „Queerelmélet”, <https://hu.wikipedia.org/wiki/Queerelm%C3%A9let> [letöltés: 2017. 09. 25].)

5. Hegedős Soma: „A modern feminizmus prófétája”, http://www.hetek.hu/hatter/201607/a_modern_feminizmus_profetaja (letöltés: 2017. 09. 25.).

6. „Így változtatta meg a melegházasság Nagy-Britan-

Gabriele Kuby a *Globális szexuális forradalom* című könyvében a következőkről ír:

„Az állatot az ösztönei irányítják, míg az ember szabadon dönt, jobbra vagy balra kíván-e tartani. Ehhez azonban iránymutatásra van szükség, amely segít eligazodni igaz és hamis között. Az a mérce, amely a szexualitás területén évszázadokon át kötelező volt, darabokra hullott. Ahol még létezik, ott is össze fog törni... A szexuális normák emberi világunk működésének részét képezik, törvényeit minden állam társadalmi és jogi szankciókkal védi. Sokáig a monogámia volt a mérce, ma az élvezetek hajszolása és a szabad szexpartner-váltogatás a norma, amelyet az egyenlőség és a diszkriminációellenesség zászlaja alatt erőtlenek ránk.”⁷

„Ezeket a (hagyományos) értékeket (pl. monogámia, hagyományos család, gyermekvállalás), szokásokat és törvényeket az elmúlt negyven évben szétszedték, leépítették. A nyugati jóléti kultúrában ezt lázadó diákok művelték.”⁸

Az alapvető feltevés, melyből Gabriele Kuby könyvében kiindul, hogy a szexualitás csodálatos adományának művelésére van szükség ahhoz, hogy az emberek képesek legyenek a sikeres kapcsolatra és a boldog életre. Ezzel ellentétben minden sóvárgás ösztönszerű kiélése, amely közben elpusztítja az embert és kultúráját. Ha gyermekkorától azt tanulja az ember a szexualitásról: „Jó, ha gondolkodás nélkül engedsz minden vágyadnak, és rossz, ha gátakat szabsz nekik”, akkor saját és mások testét csupán nemi vágyai kielégítésére használja, ahelyett hogy szerelmét fejezné ki vele. Ez a vágy óriási, hiszen az a feladata, hogy biztosítsa az emberiség fennmaradását. Aki nem tanulja meg úgy művelni, hogy szerelmét fejezze ki vele – gyakran egy új élet reményében –, azon a szex fog uralkodni. Akit a vágy hajt, elveszíti a szabadságát. Nem hallja többé a lelkiismerete hangját. Elveszíti a szeretet és a kötődés képességét. Elveszíti azt a kívánságát, hogy gyermeknek adjon életet. Alkalmatlan lesz kulturális teljesítményre. Teste-lelke megbetegszik. Elveszíti a vágyat és a képességet, hogy saját kultúráját megőrizze, s így életképebb kultúra ragadhatja magával.⁹

„Dramaiak a következmények: sokan nem akarják továbbadni az életet, amely bennük megfogant, szétesnek

niát”, http://mandiner.hu/cikk/20170915_igy_valtoztatta_meg_a_meleghezassag_nagy_britanniati (letöltés: 2017. 09. 25.).

7. Gabriele Kuby: *Globális szexuális forradalom* (Budapest: Kairosz, 2013), 9–10. o.

8. Uo., 13–14. o.

9. Uo., 15. o.

a családok, a következő nemzedék teljesítményének színvonala esik, a tizenöt évesek húsz százaléka nem képes értelmező olvasásra, egyre több gyermek és fiatal szenved pszichés zavaroktól, az anyaméhben növekvő magzatok, a fogyatékosok, az idősek jogait nem védik, aláásták a vallás és a véleménynyilvánítás, a nevelés és a tudomány szabadságát.”¹⁰

J. D. Unwin (Joseph Daniel Unwin MC [1895–1936]) angol antropológus nagyszabású tudományos vizsgálatban kutatta a kultúra és a szexualitás viszonyát.¹¹

Előszavában Unwin ezt írja: „Ha tudnom kellett volna, mennyire meg kell változtatnom személyes filozófiámat a tanulmány eredményeképp, akkor talán egyáltalán nem vágok bele.”

Unwin nyolcvan „civilizálatlan törzs”-et és az ókori babiloni, sumér, athéni, római, illetve az angolszász és angol magas kultúrát vizsgálta, hogy tisztázhassa, az adott társadalom szexuális szabályai hogyan befolyásolják a kultúrát.

Az eredmény egy mondatban így foglalható össze: minél erősebbek a szexuális korlátok, annál magasabb a kulturális színvonal, minél csekélyebbek ezek a korlátok, annál alacsonyabb az utóbbi. „Nincs kivétel ez alól a szabály alól. Akkor lép egy kultúra a történelem színpadára, ha a nemi ösztönök kielégítésének lehetőségeit erősen szigorítják, és akkor vonulnak le erről a színpadról, ha a féktelen élvhajhászás állati szintre hagyja süllyedni a szexualitást. A világ történetében nincs példa olyan társadalomra, melynek bizonyos időszakban nagy társadalmi energiái voltak, hacsak nem tökéletesen monogám volt. Ha jelen társadalmunk fejlődésére tekintünk, úgy tűnik, ezeket a

10. Uo., 16. o.

11. *Sex and culture* (London: Oxford University Press, 1934) című művében J. D. Unwin ezt így magyarázza: „Minden emberi társadalom rendelkezik szociális energiaforrásokkal. Azonban csak akkor és olyan mennyiségben szabadulnak fel ezek, amennyire lemond az ösztönök kielégítéséről. A szociális energia abból az érzelmi konfliktusból származik, mely az ösztönkielégítésről való lemondáskor elkerülhetetlen. Ez a konfliktus új eszméket és gondolatokat teremt, melyek új eljárásokhoz vezetnek.” (317. o.) „Az energia mennyisége és a gondolatok mélysége a korlátozás mértékétől függ, melyet a társadalom normái az emberekre mérnek. Ha a kötelező önmegtartóztatás nagymértékű, akkor a nép nagy energiák felett rendelkezik, ha azonban kicsi, akkor az energia is kevés. Ha egyáltalán nincs korlátozás, energia sem szabadul fel, csak lehetőség marad.” (339. o.) „Ezért kell a szexuális készítmények korlátozását a kulturális emelkedés okának tekinteni.” (317. o.)

törvényszerűségeket újra meg kell erősítenünk.”¹²

1949-es előszavában *Aldous Huxley* a *Szép új világ* című, először 1930-ban kiadott könyvének második, átdolgozott kiadásában így ír:

„Minél kisebb a politikai és gazdasági szabadság, annál inkább igyekszik növekedni kárpótlásul a szexuális szabadság. A diktátor pedig jól teszi, ha támogatja ezt a szabadságot. Az ábrándok, a kábítószer, a mozi, a rádió hatása alatt a szexuális szabadság hozzájárul, hogy alattvalóit sorsukhoz, a szolgáshoz hozzászoktassa.”

Úgy néz ki azután,

„hogy ez az utópia sokkal közelebb van hozzánk, mint húsz évvel ezelőtt azt bárki elképzelhette volna”.¹³

Mit szólna Huxley, ha látná napjaink internetes „forradalmát” és az internetképes eszközök sokaságán keresztül elérhető tartalmat?¹⁴

A francia forradalom jelmondata: *liberté, égalité, fraternité*, azaz szabadság, egyenlőség, testvériség. Ez az ideológia nyitott utat az európai magas kultúra romlása felé, a szabados életvitelre, a szabadság címen eluralkodó szabadosság, erkölcstelenség és végül erős kötöttségek¹⁵ felé. Az ebbe gyökerező liberális eszme vezetett a társadalom atomizációjára, valamint az egyén érdekeinek közösség fölé emelése irányába. Az individualizáció erősödése az egyéni érdekek és önzés kultúrája kialakulását eredményezte.

Itt kell megjegyeznünk, hogy francia liberális gon-

12. Kuby, 18. o.

13. Uo., 22–23. o.

14. Az internetes tartalom 30 százaléka pornó. Lásd Michael Castleman: „Dueling statistics: How much of the internet is porn?”, <https://www.psychologytoday.com/blog/all-about-sex/201611/dueling-statistics-how-much-the-internet-is-porn> (letöltés: 2017. 11. 25.).

15. „De ez a buzgóság lassanként túlmélt a határon, a szabadság tiszta tüze vad szenvedélyességgé fajult, s a társaságnak, mely utóbb mindenféle alacsony neműeket befogadta keblébe, szelleme ezáltal hasonlólou gonosz, erőszakoskodó és rosszra törekvő lett... Ezen vérszomjuzó csoportban legkitetszőbbek *Marat* (a »Népbarát« kiadója), *Danton* és *Robespierre* átokkal halmozott neveik.” *Tudományos Gyűjtemény* (1839/3) 23. évf. 62–63. o.

dolkodók (*Benjamin Constant, Alexis de Tocqueville*¹⁶) is vallották az erkölcsiség fontosságát, és bírálták a francia forradalom kapcsán ismertté vált erkölcstelen, gátlástalan nézeteket és gyakorlatot.

Az értékválságot mutatja az is, hogy egy felmérés tanulsága szerint a legtöbb katolikus az Egyesült Államokban nem hisz a sátán létezésében. Az Egyesült Államokban végzett kutatás alapján a katolikusok között közel annyian hisznek csak a sátán létezésében (17%), mint azok között, akik egyetlen felekezethez sem tartoznak (16%).¹⁷

3. Népesedési problémák, népvándorlás, az európai társadalom elöregedése¹⁸

Oswald Spengler A Nyugat alkonya císmű könyvében – mely 1922-ben jelent meg – összehasonlította a nagy birodalmakat egymással (pl. babiloni, görög, római stb.). Megállapította, hogy a városiasodás és a vidéki parasztság felszámolása a pusztulás előzménye. Ezt követi a reprodukciós képesség romlása, melynek Spengler szerint a természettől való elszakadás az oka, ezzel együtt pedig az utódnemzés fontosságának elvesztése. A parasztembernek lényeges, hogy utódot hagyjon maga után, nevét továbbvigyék gyermekei. Ugyanakkor a földműveléshez szükség is volt a családi összefogásra, a munkáskézre.¹⁹

Egy ország népesség-egyensúlyának fennmaradásához

16. Hahner Péter: „A modern politikai irányzatok kialakulása”, <http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a-modern-politikai-iranyzatok-kialakulasa/> (letöltés: 2017. 11. 25.).

17. Katolikus Válasz: „A legtöbb katolikus az Egyesült Államokban nem hisz a sátán létezésében”, http://katolikusvalasz.blog.hu/2017/09/14/a_legtobb_katolikus_az_egyesult_allamokban_nem_hisz_a_satan_letezeseben (letöltés: 2017. 09. 25.).

18. Pokol Béla: *Európa végnapjai* (Budapest: Kairosz, 2015), 17–72. o.

19. Uo.

átlag 2,1 gyermeket kellene szülnie egy nőnek.²⁰ Magyarországon ez a szám ma 1,34,²¹ tehát egy pusztuló, elnéptelenedő kultúrában élünk.

Az 1,34 tartalmazza a cigányság elmúlt 20 évben tapasztalható nagyszámú gyermekvállalási arányát is. Becslések szerint mára 750–900 ezer a cigány lakosság lélekszáma hazánkban.²² Az elmúlt 20–25 évben megszűntek azok a munkalehetőségek, ahol a cigányság dolgozni akaró rétegét foglalkoztatni lehetett. A cigányság más kulturális, családszervezési módon él, mint a jelenleg még többségi társadalom. Ennek következtében csak nagyon nehezen integrálható a jelenlegi technológia alapú munkakultúrába.

Egyes felmérések szerint szomorú, de térségünkben a cigányságot 80%-os munkanélküliségi ráta jellemzi (Bulgária, Románia, Szlovákia, Magyarország és Csehország).²³

Lengyel Gabriella tanulmánya alapján a három hullámban Magyarországra települt cigányságon belül²⁴ a vizsgált időszakban háromszor annyi oláh cigánygyerek született, mint magyar cigány.²⁵

Akik a cigányok közül dolgoznak, ezt jellemzően közmunkásként teszik, alacsony termelékenységi mutatóval. Belátható, hogy az előregedő többségi társadalom hosszú távon nem tudja biztosítani a cigányság szociális ellátásához szükséges anyagi forrást.

Az egy nőre eső születési arány más európai országokban: Franciaország: 1,95; Norvégia: 1,9; Svédország: 1,85; Finnország: 1,84; Nagy-Britannia: 1,84; Bulgária: 1,29; Csehország: 1,28; Szlovákia: 1,24; Lengyelország: 1,43.²⁶

Az EU-ban a születési ráta 1,6, mely tartalmazza a muszlim lakosság gyermekvállalásának 2,7-es arányát. A bevándorlókat kibocsátó régiókban (szubszaharai Afrika, Közel- és Közép-Kelet) ez az arány 3–4 között van.²⁷

20. Uo., 30. o.

21. Uo., 35. o.

22. Uo.

23. Uo., 29. o.

24. Az 1500-as években az ún. magyar cigányok (romung-ró), az 1700-as években dél felől a beás cigányok, majd 1856 után, amikor is megszűnt a romániai cigányság rabszolgasága, onnan érkeztek az ún. oláh cigányok, akik közül nagy számban otthon cigányul beszélnek, ami akadályozza az integrálódást, és az iskolai teljesítményt is rontja. (Lásd Pokol, 55. o.)

25. Uo., 61. o.

26. Uo., 31. o.

27. Lóránt Károly: „Demográfiai gondolatok”, http://magyarhirlap.hu/cikk/91285/Demografiai_gondolatok (letöltés: 2017. 09. 23.).

A „Replacement migration: is it a solution to declining and aging populations?” című ENSZ-dokumentum alapján írja Bogár László közgazdász:

„Ha azt akarja Európa, hogy ne csak az össznépesége ne csökkenjen, de a munkaképes korú népessége se, akkor már 161 millió migránst kell befogadnia 2050-ig. Ha még bátrabb és elszántabb Európa népe, és azt akarja, hogy a kereső-eltartott arány semmiképpen ne csökkenjen három alá, tehát minden öregre legalább három aktív korú jusson, akkor viszont már 235 millió migráns befogadását kell vállalnia. És végül, ez már a kozmikus horror vagy inkább humor, ha azt akarja Európa, hogy ez az arány a 2000. évi egy a négyhez alá se mehessen a 2050-ig tartó időszakban, akkor viszont 1 milliárd 386 millió migráns befogadására van szüksége. A dokumentum egyébként „korrekt” módon azt is közli, hogy ennek nyomán 2050-ben Európa népességének 75%-át már a 2000 és 2050 között bevándoroltak és utódaik teszik majd ki. Azt hiszem, nincs mit hozzátenni, lehet választani!”²⁸

Az elöregedő társadalomnak szembesülnie kell azzal, hogy mivel az utódnemzés nem volt fontos tagjai számára, nem lesz olyan keresőképés réteg, mely megtermelné az ellátásukhoz szükséges javakat.

A demográfiai összeroppanás fő oka a korábban már taglalt női szerep megváltozása és az anyaszerep háttérbe szorítása...²⁹

4. A „kisebbségi fegyver”³⁰

A bankár-, valamint a termeléssel foglalkozó, iparos tőkés-világ küzd a hatalomért és a befolyásért. Belátható, hogy a termeléshez nélkülözhetetlen a megfelelő munkaerő,

28. Bogár László: „Euróhorror”, <http://magyarhirlap.hu/cikk/94487/Eurohorror> (letöltés: 2017. 09. 23.).

29. Pokol, 185. o.

30. Uo., 189. o.

melynek hiánya nagyon hamar csökkenti a termelékenységet, így a profittermelő képességet, végül működéskép-telenséget idéz elő. A pénzügyi szektorból hasznot húzó tőkésék távolabb állnak a termeléstől, így a hatalompolitikai koncepciójukban sem nyer elsődleges szerepet a társadalom egészsége, reprodukciós képességének fenntartása.

A pénzügyi szektor vezetői hatásosan használták az úgynevezett „kisebbségi fegyvert” a hatalom megszerzése érdekében. Ennek lényege, hogy a médiában birtokolt befolyással³¹ élve bizonyos kisebbségi csoportok (nők, feketék, leszbikusok, homoszexuálisok, cigányok stb.) érdekeinek védelmét helyezik középpontba a többségi társadalommal szemben. Ezzel kialakítva a félelem légkörét, amiben a többségi társadalom tagjai már nem merik felvállalni véleményüket, majd attól is tartózkodnak, hogy megfogalmazzák azt. Aki mégis arra vállalkozik, hogy a médiában súlykolt véleménytől eltérő nézetét megossza, azt irgalmatlanul „kivégzik”, „megsemmisítik” a „médiáfegyver”-t felhasználva. Így aztán nem lehet beszélni „cigány bűnözésről”, no-go zónákról, vagy arról, hogy a leszbikus, illetve homoszexuális életvitel nem szolgálja az osztársadalmi érdekeket, hiszen amellet, hogy a Biblia egyértelműen bűnnek ítéli ezeket a cselekedeteket, a természet ellenére is van. Szándékosan feledkeznek meg arról, hogy a maga másságát fennen hirdető személy is heteroszexuális kapcsolatból született.

Az abortuszpárti lobbizás gyakorlására reagálva Ronald Reagan amerikai elnök humorral fűszerezve, de nagyon találóan a következőket mondta: „Észrevettem, hogy mindenki, aki az abortuszt támogatja, egyszer már megszületett.”

A bevándorlást is másként szemléli a két tőkéscsoport.³² Míg a termelésből hasznot húzók az olcsó munkaerőt, addig a bankárszektort képviselői a hatalom megszerzésének, illetve fenntartásának zálogát látják bennük. Ezért is állnak ki védelmükben a józan ész határát jócskán meghaladó módon, és finanszíroznak úgynevezett jogvédő csoportokat, melyekben bizonyára jó szándékú, de megtévesztett önkéntesek sokasága küzd a menekültek érdekei védelmében. A többségi társadalom érdeke ezen csoportok számára nem szempont, hiszen a háttérben működő erőknek éppen az a céljuk, hogy a széttöredezett közössé-

31. Udo Ulfkotte: *Megvásárolt újságírók* (Budapest: Patmos Records, 2015).

32. „A dzsihadban a büntettek kegyes cselekedetek: Abdesszamad Belhadzs a Mandinernek”, http://mandiner.hu/cikk/20160727_abdesszamad_belhadzs_interju_iszlam_dzsihad_terrorizmus_bevandorlas_migracio (letöltés: 2017. 09. 10.).

gen uralkodni tudjon, és minden, a „médiavélemény”-től eltérő szempontot megbélyegezve elfojtson, lehetőleg még annak megszületése előtt. Így éri el, hogy a többség uralkodhat a kisebbség. A többség eközben bénultan szemléli a kárát, pusztulására elkövetett cselekményeket.

A bankárvilág koncepciója a rövid távú hatalomlogikából fakad. Mivel a Biblia Istenét nem tisztelik, félik, számukra nem lényeges a hosszú távú jövő, ha rövid távon busás hasznot szerezhettek.

Meg kell jegyeznünk, hogy napjainkban e két szektor képviselői kiegyezésre törekvésének lehetünk tanúi a globális piac és kormányzás kiépítése érdekében, melynek némelyek szerint kézenfekvő eszköze lehetne az ENSZ.

David Rockefeller³³ (New York, 1915. június 12. – New York, 2017. március 20.) a neves bankártól idézik a következő gondolatokat:

„Néhányan úgy gondolják, hogy részei vagyunk egy titkos összeesküvésnek, amely az Egyesült Államok legjobb érdekei ellen dolgozik, a családomat és engem 'internacionalistákként' jellemeznek, és hogy összeesküvést szövünk másokkal a világ minden táján, hogy felépítsünk egy integrált globális politikai és gazdasági szerkezetet – egy világot, ha úgy tetszik. Ha ez a vád, akkor bűnös vagyok és büszke vagyok rá” – írta a könyvében.

„Hálásak vagyunk a *Washington Post*nak, a *New York Times*nek, a *Time Magazine*-nak és a többi nagy kiadványnak, melyek igazgatói részt vettek a találkozókön, és tiszteletben tartották diszkrécióra tett ígéreteiket közel negyven évig... Lehetetlen lett volna számunkra, hogy kidolgozzuk az egész világra szóló terveinket, ha ki letünk volna téve a nyilvánosságnak azokban az években – mondta az 1991-es Bilderberg-találkozón. – De a világ sokkal kifinomultabb és kész arra, hogy a világkormány felé meneteljen.”

„A szellemi elit és világbankárok nemzetek feletti joghatósága biztosan előnyös volt az elmúlt évszázadok során.”

Nemzetek eltörlésére, „feloldására” tett kísérlet: „*Mert ezt mondta: Kezem erejével vittem véghez ezt, és bölcsességemmel, mert értelmes vagyok: megszüntettem a népek (H5971 [‘am ‘ám] nép, nemzet, törzs) határait, értékeiktől megfosztottam őket, hatalmammal letaszítottam a trónon ülőket. Elérte kezem a népek gazdagságát, mint a madárfészket, és ahogyan megszerzik az elhagyott tojásokat, úgy szereztem meg az egész földet. Nem volt senki, aki szárnyával verdesett, csőrét kinyitotta, vagy csipogott volna.*” (Ézs 10,13–14)

33. „Egy évvel élte túl 100. születésnapját a globalista David Rockefeller”, <http://www.vilagvege2012.hu/2017/03/21/egy-evvel-elte-tul-100-ik-szuletesnapjat-a-globalista-david-rockefeller/> (letöltés: 2017. 09. 25.).

Ez a prófétai jövendölés meglehetősen pontosan írja le, ami a 18–19. századi Európában (pl. a francia forradalom és annak hatása) elindult és napjainkban is zajlik.

A nemzetek a történelem folyamán fontos szerepet játszottak a kiterjedt, nemzetek feletti birodalmi struktúrák féktelen gonoszba hajló hatalmának megtörésében, majd hozzájárultak azok bukásához. Az ennek a fékező erőnek a felszámolására irányuló antikrisztusi törekvésre hívja fel figyelmünket a próféta által a mindenség Teremtője és Ura.

5. A fiatalság „istenítése” – az idők megvetése, elvetése – hiphopkereszténység

Itt említhetjük a 60-as évek hippimozgalmának hatását a gyülekezeti ifjúsági szolgálatra.³⁴ Egyre népszerűbbek a show-elemekkel tűzdelt konferenciák, koncertjellegű öszszjövetelek az újszövetségi gyülekezet helyett. Az ezeket a mozgalmi jellegű alkalmakat szervezők igényt tartanak a fiatalok idejére, pénzére, elvonva őket a helyi gyülekezetben vállalt biblikus felelősségvállalástól, így gátolva meggyökerezésüket, mely a hosszú távú (pl. családalapítás) gyümölcsöző keresztény életre kontraproduktív hat. Itt nem tudunk kitérni részletesen arra, hogy a gyülekezetek néhol romló állapota eredményezi-e ezt, vagy éppen ezek a mozgások gyengítik a helyi gyülekezeteket. Persze ösztönzőleg is hathatnak rá.

Megjelent az idők és fiatalok szétválasztása (korosztályos elszeparálódás) a valóságos és kölcsönös kapcsolatok építése helyett. Amikor az idők példaadása párosul a fiatalok tanulásra való nyitottságával, akkor a működő bibliai többgenerációs „családmodell” óriási előnyt jelent a következő generáció számára kortársaik között is. Ezek

34. Pátkai Mihály: „Hiphopkereszténység – A kül kereszténység és az egyházak”, <http://www.hetek.hu/hit-es-ertekek/201604/hiphoperitok-a-ku-keresztenyseg-es-az-egyhaziak> (letöltés: 2017. 09. 10.).

a generációkon átívelő élő kapcsolatok elősegítik a fiatalok fejlődését az érzelmi intelligencia (EQ) területén is, melynek nagy hasznát veszik mind a magán-, mind a közösségi életben, de a munka világában is.

Brett McCracken, egy keresztény magazin (*Relevant*) újságírója ifjúkori tapasztalatairól számol be könyvében. A könyvről készült összefoglaló cikkben olvashatjuk a következőket:

„Legálisan voltunk menők anélkül, hogy ittunk, cigiztünk vagy éppen káromkodtunk volna» – meséli, hozzátéve, hogy miután mindenki ezeket a zenekarokat kezdte hallgatni, többé már nem volt ciki a kereszténység, sőt ez lett a fő irányzat. Az iskolában addig bujkáló hívők egy csapásra bátran kiálltak a hitük mellett, és a diákok tömegeit vonzották a keresztény klubok. Ez okozta azonban a következő meghasonlást a történet főhősének: ahogy az lenni szokott, ami menő, azt mindenki követi, s így a DJ-k és a partilányok egy idő után állandó résztvevői lettek a mozgalom rendezvényeinek.

Innentől már csak egy lépés volt a gyülekezetek megreformálása. Az addig orgonával kísért közös éneklést felváltották az elektromos hangszerek és rádiómikrofonos összejövetelek. Felhígt a gyülekezet összetétele, rendszeres látogatók lettek azok is, akik csak a tömeggel sodródtak be az egyházba, de a hit dolgaihoz nem sok közük volt. »Sokan úgy kezdtek öltözködni, mintha egy medencés partira jöttek volna. A gyülekezet szórakoztatóiparrá vált, és azok az emberek, akikről úgy gondoltam, hogy a világ legrosszabb bűnösei, nagy népszerűségnek örvendtek az egyházban. Klassz, ha az emberek önszántukból járnak gyülekezetbe, de mitől vált ez olyan vonzóvá hirtelen? Ez volt, ami engem megzavart« – vallja be a meghasonlott fiatal, aki később egy keresztény magazin (*Relevant*) újságírója lett, még nagyobb betekintést nyerve így a bibliai hittal rendelkező keresztények és az »elhítségződő« gyülekezeti látogatók közötti feszültségekbe.

A sztori végén tudjuk csak meg, hogy a fiatal, akiről a fenti elbeszélés szól, maga a könyv szerzője, Brett McCracken.³⁵

35. Hollós Illés, Tar Eduárd: „Hitehagyott »hitújítók«”, http://www.hetek.hu/hit_es_ertekek/201403/hitehagyott-hitujitok (letöltés: 2017. 09. 10.).

6. „IP-világ” – internet, okostelefon és játékfüggőség

„Már 2008-ban meghaladta a földön élő emberek számát az internettel kapcsolatban lévő eszközök száma, és a becslések szerint 2020-ra már 50 milliárdnál is több »kütyü« lóg majd a neten.”³⁶

Egy új függőség jelent egyre jelentősebb problémát. Az online internetes játékok bilincselnek többeket a számítógépekhez, melyeket csak a legszükségesebbek elvégzése idejére hagynak ott.

Önvezető autók: a tervek szerint 2018-ban hozzák forgalomba az első önvezető autókat. Várható, hogy ezek elterjedését követően 90-95%-kal kevesebb autóra lesz majd szükség. Okostelefon segítségével hívhatunk járművet, melyet a célba jutásig használunk, ezt követően mások vehetik igénybe. Az önvezető autók elterjedésével feleslegessé válik a jogosítvány.

Elektromos autók: a jelenlegi számítások szerint 2020-ban már az elektromos autók fogják uralni a piacot.

A 2020-tól elérhető új Tesla Roadster egy olyan 2 + 2 személyes „supercar”, ami 1000 kilométert tud megtenni egyetlen feltöltéssel. Felfoghatatlan, de 1,9 másodperc alatt gyorsul 100-ra, és 4,2 alatt 160-ra. A következő, erősebb verzió végsebessége 400 km/h lesz.³⁷

3D-nyomtatás: a neves cipőgyártó cégek már háromdimenziós technológiával készítenek cipőket. Bizonyos repülőgép-alkatrészeket 3D-nyomtatással állítanak elő, de az űrállomásokat is ilyen eszközzel szerelték fel, így nem

36. techline.hu: „Jóval több eszköz a neten, ahány ember a földön – mi jöhet még?”, http://hvg.hu/tudomany/20110718_cisco_infografika (letöltés: 2017. 09. 25.).

37. Balázs: „1000 km hatótáv, 1,9 másodperces gyorsulás, 400 km/h feletti végsebesség: itt a belsőégésű motor vége”, <https://villanyautosok.hu/2017/11/17/1000km-hato-tav-1-9-masodperces-gyorsulas-400km-h-feletti-vegse-besseg-itt-belsoegesu-motor-vege/> (letöltés: 2017. 11. 18.).

kell alkatrészeket felszállítani és ott tárolni. Rövidesen már az új okostelefonok is képesek lesznek 3D-szkenelésre.

Orvosi diagnózis okostelefonnal: egyes vállalkozások olyan orvosi eszközt fejlesztenek majd ki, amely kompatibilis a telefonnal, alkalmas retinaszkennelésre, vérmin-tavételre és a kifűjt levegő elemzésére. Mindezek után az eszköz 54 biomarker segítségével szinte minden betegséget diagnosztizál.

Jogi tanácsadásra képes az IBM Watson szuperszámítógép.³⁸ Ezek a tanácsok egyszerűbb jogi kérdésekben 90%-ban beválnak, szemben az „emberi” tanácsok 70%-os mutatójával.

7. Vallási konfliktusok, kultúrák harca, keresztényüldözés

Samuel P. Huntington A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása című könyvének fő témáját az adja, hogy a hidegháború utáni világ összetartásának, széthúzásának és konfliktusainak szabályait a kultúra és a kulturális – végső szinten civilizációs – identitások alakítják.

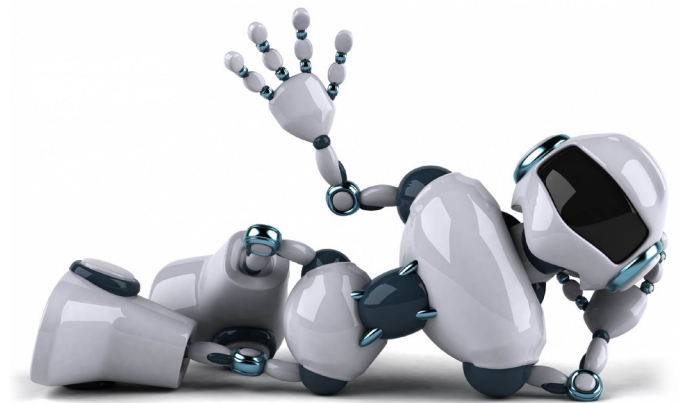
A hidegháború vége drámai változásokat hozott a népek identitását meghatározó tényezőkben, hiszen a világ kulturális törésvonalak mentén kezdett el újjáalakulni. Ez főleg a hidegháború identitását adó két- vagy hárompólusú világgal szemben jelent újdonságot. A kulturális identitás jelképei egyre nagyobb jelentőségre tesznek szert (zászlók, kereszt, félhold, fejkendő). Ebben a sokpólusú világban a kulturális rokonságban álló országok fognak együttműködni egymással. A civilizációs váltások egy-egy országban sikertelenségre vannak ítélve. A kisebb államok saját civilizációjuk magállamai köré kezdenek el csoportosulni.³⁹

38. Muhi András: „A Mercedes vezérigazgatójának jóslatai”, <http://www.concordforditoidroda.hu/a-mercedes-vezirigazgatojanak-joslatai/> (letöltés: 2017. 09. 27.).

39. Samuel P. Huntington: *A civilizációk összecsapása* és

Emmanuel Todd A birodalom után című műve az Amerikai Birodalom hanyatlásáról és annak világunkra gyakorolt hatásáról értekezik, párhuzamot állítva a Római Birodalommal. Könyvében rámutat a nemzeti és a birodalmi érdekek között húzódó feszültségre is.⁴⁰

Szomorúan kell megállapítanunk azt is, hogy napjainkban a keresztény közösség a leginkább üldözött a világon. A kilátások e tekintetben nem túl rózsásak, hiszen az Isten ígéjéhez, Krisztushoz ragaszkodó, élő keresztény közösség mindig útjában áll a globális birodalmi struktúrák közös, egységes vallást erőltető áramlatának.

8. Munkahelyek és munkaerőigény-változás – robotika – 80%-kal kevesebb munkaerő kell az alacsony tudásigényű munkahelyekre

A munka világa: a jelenlegi állások 70-80%-a feleslegessé fog válni a következő 20 évben. Számos új munkakör létesül majd, de az még kérdéses, hogyan fognak tudni a munkavállalók elhelyezkedni.

Mezőgazdaság: Egy mezőgazdasági robotnak köszönhetően a harmadik világbeli országok termelőinek már nem kell a földeken dolgozniuk, elegendő a gépe(ke)t irányítani.⁴¹

A munka nélkül maradt emberek jövedelemhez juttatását különböző módon képzelik el a liberális baloldali és a konzervatív beállítottságú gondolkodók. A baloldaliak egy alanyi jogon járó alapjuttatást látnának célszerűnek, míg a konzervatív oldal az egyén által birtokolt és üzemeltetett robotok száma és az azok által megtermelt profit mértéke szerint részesítené jövedelemben a tulajdonost.

a világrend átalakulása (Budapest: Európa, 2015).

40. Emmanuel Todd: *A birodalom után* (Budapest: Allprint, cop. 2003).

41. Muhi: i. m.

9. Egzisztencializmus

A tárgyak és javak birtoklása, valamint az élvezetek hajszolása került egyre inkább a nyugati ember életének fókuszába. Egy úgynevezett modern materializmus fejlődött ki. Így vált a személy egyre hidegebbé, a javak megszerzéséért vívott küzdelemben pedig a valós kapcsolatokat tekintve szegényé (1Tim 6,10).

Bátorítsanak bennünket keresztény életünkben helytállásra Pál apostol buzdító szavai:

„Vigyázzatok, álljatok meg a hitben, legyetek férfiak, legyetek erősek! Minden dolgotok szeretetben menjen végbe!” (1Kor 16,13–14)

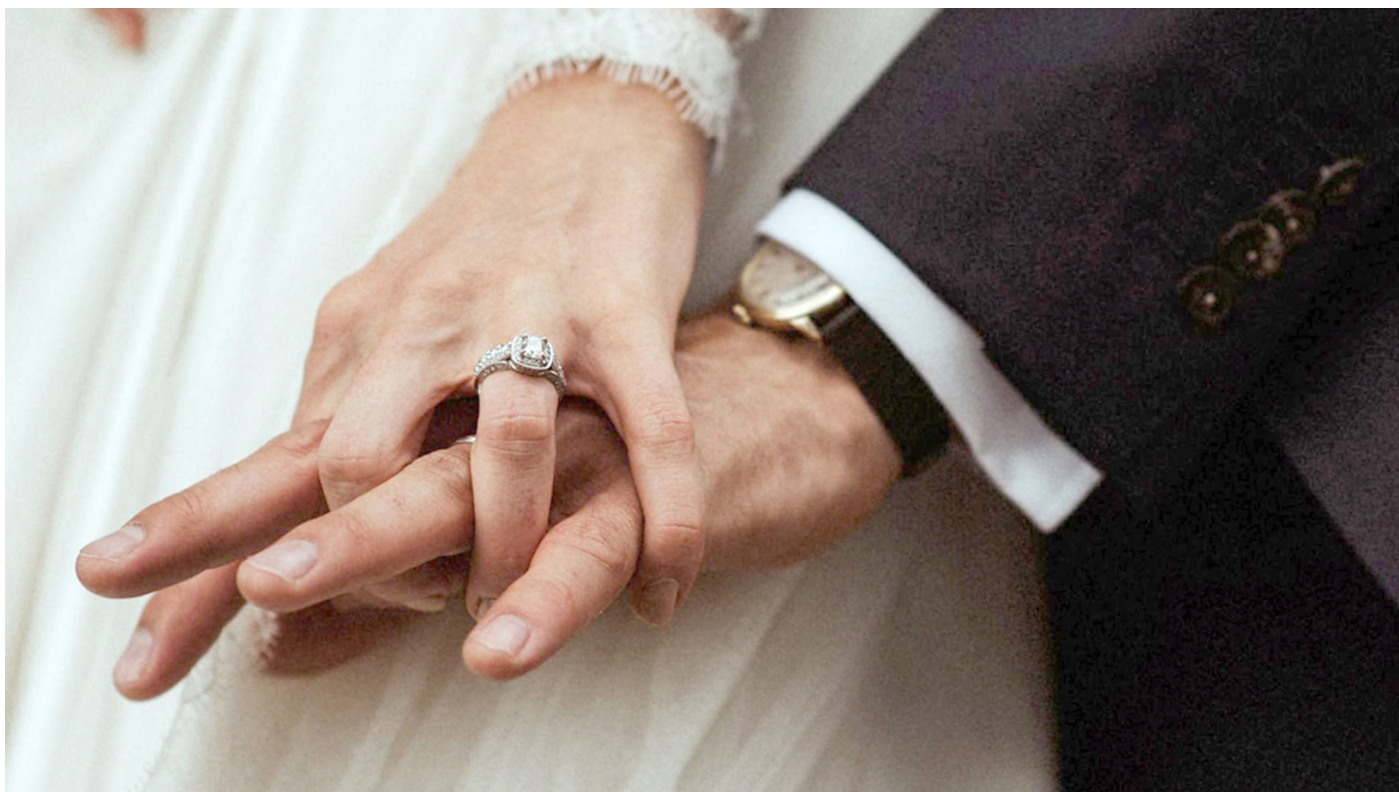
Irodalomjegyzék

- Agymosás: gender, avagy „társadalmi nem”. Dokumentumfilm, <https://vimeo.com/204385197> (letöltés: 2017. 09. 26.).
- Almási Kitti, Kozma Vízkeleti Dániel, Tari Annamária: Kikapcsolt férfiak, <https://www.youtube.com/watch?v=UXaeV7NzWck> (letöltés: 2017. 09. 29.)
- Balázs: „1000 km hatótáv, 1,9 másodperces gyorsulás, 400 km/h feletti végsebesség: itt a belsőégésű motor vége”, <https://villanyautosok.hu/2017/11/17/1000km-hatov-1-9-masodperces-gyorsulas-400km-h-feletti-veg-sebesség-itt-belsoegesu-motor-vege/> (letöltés: 2017. 11. 18.).
- Castleman, Michael: „Duelling statistics: How much of the internet is porn?”, <https://www.psychologytoday.com/blog/all-about-sex/201611/duelling-statistics-how-much-the-internet-is-porn> (letöltés: 2017. 11. 25.).
- „A dzsihádban a büntettek kegyes cselekedetek: Abdesszamad Belhadzs a Mandinernek”, <http://mandiner.hu/cikk/20160727-abdesszamad-belhadzs-interju-iszlam-dzsihad-terrorizmus-bevandozlas-migracio> (letöltés: 2017. 09. 10.).
- „Egy évvel élte túl 100. születésnapját a globalista David Rockefeller”, <http://www.vilagvege2012.hu/2017/03/21/egy-evvel-elte-tul-100-ik-szuletesnapjat-a-globalista-david-rockefeller/> (letöltés: 2017. 09. 25.).
- Hahner Péter: „A modern politikai irányzatok kialakulása”, <http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a-modern-politikai-iranyzatok-kialakulasa/> (letöltés: 2017. 11. 25.). Hegedős Soma: „A modern feminizmus profétája”, <http://www.hetek.hu/hatter/201607/a-modern-feminizmus-profetaja> (letöltés: 2017. 09. 25.).
- Hollós Illés, Tar Eduárd: „Hitehagyott »hitújítók«”, <http://www.hetek.hu/hit-es-ertekek/201403/hitehagyott-hitujitok> (letöltés: 2017. 09. 10.).
- Huntington, Samuel P.: *A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása* (Budapest: Európa, 2015).
- „Így változtatta meg a melegházasság Nagy-Britanniát”, <http://mandiner.hu/cikk/20170915-igy-valtoztatta-meg-a-meleghazassag-nagy-britanniát> (letöltés: 2017. 09. 25.).
- „Internetes trendek, statisztikák & tények az USA-ban és világszerte 2018-ban”, <https://hu.vpnmentor.com/blog/internetes-trendek-statisztikak-tegyek-az-u-s-ban-es-vilagszerte/> (letöltés: 2017. 09. 25.).
- Katolikus Válasz: „A legtöbb katolikus az Egyesült Államokban nem hisz a sátán létezésében”, <http://katolikusvalasz.blog.hu/2017/09/14/a-legtobb-katolikus-az-egyesult-allamokban-nem-hisz-a-satan-letezeseben> (letöltés: 2017. 09. 25.).
- Kuby, Gabriele: *Globális szexuális forradalom* (Budapest: Kairosz, 2013).
- Lóránt Károly: „Demográfiai gondolatok”, <http://magyarhirlap.hu/cikk/91285/Demografiai-gondolatok> (letöltés: 2017. 09. 23.).
- „Magyarország népessége”, https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1g_n%C3%A9pess%C3%A9ge (letöltés: 2017. 09. 26.).
- mbrave: Lesznek-e a jövőben férfiak?, <http://vigyazo.blog.hu/2016/11/25/lesznek-e-a-jovoben-ferfiak> (letöltés: 2017. 09. 29.).
- Muhi András: „A Mercedes vezérigazgatójának jóslatai”, <http://www.concordforditoidroda.hu/a-mercedes-vezerigazgatojanak-joslatai/> (letöltés: 2017. 09. 27.).
- Pátkai Mihály: „Hipszteritók – A kül kereszténység és az egyházak”, <http://www.hetek.hu/hit-es-ertekek/201604/hipszteritok-a-ku-keresztenyseg-es-az-egyhazak> (letöltés: 2017. 09. 10.).
- Pokol Béla: *Európa végnapjai* (Budapest: Kairosz, 2015).
- „Queerelmélet”, <https://hu.wikipedia.org/wiki/Queerelm%C3%A9let> (letöltés: 2017. 09. 25.).
- Stott, John R. W.: *A hegyi beszéd* (Budapest: Harmat-KIA, 2010).
- techline.hu: „Jóval több eszköz a neten, ahány ember a földön – mi jöhet még?”, http://hvg.hu/tudomany/20110718_cisco_infografika (letöltés: 2017. 09. 25.).
- Todd, Emmanuel: *A birodalom után* (Budapest: Allprint, cop. 2003).
- *Tudományos Gyűjtemény* (1839/3) 23. évf.
- Ulfkotte, Udo: *Megvásárolt újságírók* (Budapest: Patmos Records, 2015).
- Zimbardo, Philip, Nikita D. Coulombe: *Nincs kapcsolat. Hová lettek a férfiak?* ([Budapest]: Libri, 2017).

Hostyánszki Péter

A boldog házasság

Gondolatok az Ef 5,21–33 alapján

Ha felteszem azt a kérdést, hogy ki szeretne boldog házasságban élni, nagy valószínűséggel mindenki azt válaszolná, hogy ez a vágya. Már a házasságunk előtt megtapasztaljuk, mit jelent boldognak lenni, például amikor sikerült egy vizsga, vagy ha egy állásra pályázunk és sikeres lett a felvételi, vagy ha már a munkámban tudok sikeres lenni, ezek mind-mind boldogsággal töltenek el. De ha életem párját megtalálom, és összeköthetem vele az életem, ez a boldogságérzés felülmúl mindent.

Az Efezusbeliekhez írt levélben található a leghosszabb szakasz a Bibliában a házasságról. De még erre a szakaszra, erre a 12 versre is azt mondhatjuk, hogy nem sok ahhoz képest, mennyire fontos a házasság. Miért házasodunk? Azért, mert ez így szokás, mert a nagyszüleink is ezt tet-

ték? Nem! Nem ezért házasodunk.

A házasság iránti vágy, az, hogy egy férfival vagy egy nővel összekössük az életünket, a zsigereinkből, belülről fakad, mert Isten ültette el ezt a vágyat a szívünkbe. Isten adta a házasságot az embernek, isteni érték, amit követünk. Keresztény országban élve a társadalmunk alappillére a házasság, ha felbomlik, akkor meginog az egész társadalom is. Az utóbbi években megfigyelhető, hogy a családokat segítő egyre több intézkedés hatására többen döntenek úgy, hogy házasságot kötnek. De nem elköteleződésből, hanem a juttatások megszerzése érdekében. Sajnos ennek a motivációja a szükség, az érvényesülés, nem pedig az elköteleződés. Egy 2016-os statisztika szerint sok házasság felbomlik, 1000 házasságra 562 válás jut. Mi en-

nek az oka?

A mai trendi gondolkodás, a különböző liberális irányzatok kikezdi a házasságokat. Gondoljunk bele azokba a kérdésekbe, amelyek egyre gyakrabban köszönnek vissza különböző magazinokból vagy hangzanak el különböző konferenciákon. Ilyenek például:

- Melyik nem az erősebb?
- Melyik nélkülözhető: a férfi vagy a nő?
- Ki hordja a nadrágot?
- Ki maradjon csendben?

Ezek a kérdések végső soron éket ütnek férfi és nő közé.

Mi lehet ennek a jelenségnek az oka? Talán az, hogy különbözőek vagyunk? Lehet. Isten nem csupán különböző embereket teremtett, hanem nagyon elkülöníthetőt: férfit és nőt. Nemcsak a külsőnk különbözik, hanem a belső tulajdonságaink is. Olyan a férfi és a nő, mint az éjszaka és a nappal.

Miként beszél velünk Isten a házasságról a Biblián keresztül?

Különbözőek vagyunk tehát, és ez azért van, mert Isten különbözőnek teremtette meg a férfit és a nőt. Amikor Isten megteremtette Ádámot, a saját képére és hasonlóságára teremtette. Ez nemcsak azt jelenti, hogy képes volt Istennel kapcsolatban élni, hanem azt is, hogy vágyott valakire, akivel harmonikus kapcsolatban élhet. Isten látta Ádámnak ezt a vágyát, hogy nem jó neki egyedül. Tehát a teremtés befejezése még hátravan: Éva! A teremtés vele éri el a tetőpontját. Éva, Isten végső simítása. Isten megteremtette Évát, aki Ádámmal hasonló, és így Ádám aján-

déket kapott Istentől. Éva nagyon különbözött Ádámtól, de ennek ellenére kiegészítette, megerősítette őt. Egy testté lettek, és egységükben valódi bensőségesség valósult meg. Éva megtestesítette azt, akiről Ádám álmodott. A teremtésben is azt látjuk már, hogy Éva mint segítőtárs áll Ádám mellett.

A felolvasott igékben Pál is különböző dolgokat írt le a feleségeknek és a férjeknek.

A feleségeknek azt írta, hogy rendeljék alá magukat a férjüknek, tiszteljék, bátorítsák, szeressék a férjüket.

A férjeknek elsősorban és legnagyobb hangsúllyal azt, hogy legyenek vezetők, lépjenek elő, irányítsanak, döntéseket hozzanak, hogy szeressék a feleségüket, mint Krisztus az egyházat.

Sajnos ma nem ezekkel a gondolatokkal szoktak házas-

ságot kötni. A házasságtól a saját boldogságukat várják az emberek. Azt, hogy beteljesedik az életük, szeretve lesznek, és ha engem szeretnek, akkor boldognak fogom magam érezni. Egy idő után mi lesz ennek a következménye? Az, hogy követelni fogjuk a szeretetet: „Én boldog akarok lenni, te tegyél boldoggá engem! Ha nem érzem, hogy boldog vagyok, te nem szeretsz engem. Nem vagyok fontos, nem vagyok szerethető, nem vagyok értékes, nem vagyok boldog veled.”

A házasság eszköz lesz az egyéni boldogság elérése érdekében

A mai személytelen világban a kapcsolat az, amit a legjobban elhanyagolnak az emberek. Elhanyagolódik a feleséggel, férjjel, gyermekekkel, szüleikkel, barátokkal, szomszédokkal, de legfőképpen az Istennel való kapcsolatuk. Minden másban próbálják megtalálni a boldogságot: pénz, munka, egészség, társ. És ennek érdekében mindent meg is tesznek, csak a tartós öröm, boldogság marad el. Ezek mulandó dolgok, velük együtt elmúlik a boldogság is.

Hogyan lehet így továbbmenni?

Akkor nem marad más, csak a boldogtalanság?

A kezdeti boldogságból, a szerelmes mámorból hogyan jutottunk el ideig? Mi romlott el?

Ahhoz, hogy ezt megértsük, és a kivezető utat is megtaláljuk, térjünk vissza az édenkertbe.

A bűnbeesés történetét mindenki jól ismeri, de elevenítsük fel. Isten figyelmezteti az emberpárt, hogy a jó és gonosz tudásának fájáról ne egyen, de ez mégis megtörténik.

Ádámnak ezt Isten miért nem mondta el előre? Nem hangzik el figyelmeztetés a közelgő katasztrófáról, Éva megkísértéséről. Isten nem figyelmeztet, és nem is szól, de miért? Mert bízik Ádámban! Mert Ádám azért született, hogy helytálljon bízva az Istenben. Minden képességet megkapott Istentől a gondolataiban és a szívében is. Ehelyett mi történt? Ádám elbukott, cserben hagyja Évát. Ádámnak ez a passzivitása kihat az összes férfira. Minden férfi naponta megismétli Ádám bűnét, nem kockáztatnak, nem harcolnak és nem mentik Évát. Édenkerti Ádámok, hol vagytok? Te harcolsz Éváért? Kiáltasz érte? Napi kapcsolatban vagy Istennel? Vagy elsodornak a mindennapi problémák, gondok, és elfáradtál küzdeni az Istennel való bensőséges kapcsolatodért és Éváért?

De Éváról se feledkezzünk meg, hiszen ő is kudarcot vallott. Évát Isten Ádám segítőtársának teremtette. De Éva elbukik, és ráadásul becsapják. Azóta is minden nő fél, hogy ismételen senki sem fog kiállni mellette, senki sem védi meg. Ezért meg akarja változtatni a saját szerepét. Évák! Arra lettetek teremtve, hogy testetek izzadságával keressétek meg az anyagiakat? Nem. Szerepcsere történik

a házasságokban. A világ tönkreteszi a nő szívét, amikor arra tanítja, hogy legyen kemény, hatékony és független.

A lelke mélyén minden férfi arra vágyik, hogy a felesége hőse lehessen, és a felesége biztonságban, szeretve érezze magát mellette. A feleség meg szeretné mutatni a szépségét, el akarja varázsolni a férjét.

Akkor hogyan lesz boldog a házasságunk?

Mondhatnánk, hogy itt van ez az efezusiaknak írt íge, tessék ezt csinálni. Szedjük össze magunkat, olvassuk el többször, kezdjük bízni az Istenben, és teljes lesz a boldogságunk. De mindannyian érezzük, hogy ez így nehezen fog menni.

Isten tisztában van azzal, hogy képtelenek vagyunk saját magunktól erősek, bátrak lenni, képtelenek vagyunk az Isten képmásaként élni, hosszú távon szeretetet adni. Jól ismer bennünket, már az anyánk méhében is ő formált minket. Erőt ad az erőtlenségben, reményt a reménytelenségben, oltalmaz a viharokban, gondoskodik a nehézségekben, békességet ad a békétlenség idején, bölcsességet ad a gyermeknevelésben, bátorságot ad a mindennapokban. Ő az, aki képessé tesz bennünket arra, amire magunktól képtelenek vagyunk. Minden pillanatban lehetőségünk van arra, hogy őszintén odaálljunk Jézus Krisztus elé, és bevalljuk neki azt, hogy bármennyire is szeretnénk mindezt, nélküle nem megy, hisz maga Jézus Krisztus a szeretet. Isten nem követel tökéletességet, nem mércét állít elénk, hanem a legfontosabbat szeretné: kapcsolatban lenni velünk.

Amikor Isten kapcsolatban van velünk, gyógyítja a sebeinket, gyógyítja a régi sérelmeinket, a rossz érzéseinket a társunk iránt, enélkül csupán emberi próbálkozásaink lesznek, amelyekben kifulladásunk. Az Isten ugyanúgy szereti a társadat, mint téged. Megbocsát neki.

Boldog házasságot szeretnénk? Egy olyan életet, ahol kiteljesedhetünk mind a ketten, ahol a feleségek valóban nők lehetnek, míg a férfiak férfiak tudnak lenni? Merjünk kapcsolatba lépni az Istennel!

Bereczki Lajos

„Az én legfényesebb diadalom”

„Sok győzelmet vívtam életemben minden rendű ellenségeim felett, de ez az én legfényesebb diadalom, amellyel Krisztusnak ártatlan szolgálait az elviselhetetlen terhek alól kiszabadítottam.”

Ezek a szavak 1676. február 12-én (egy nappal a gályarabok kiszabadulása után) hangzottak el *Michiel Adriaenszoon de Ruyter* (vagy ahogy a magyar prédikátorok nevezték, *Ruyter Mihály*) admirális ajkáról, aki szívügyének tekintette a gályára hurcolt lelkészek kiszabadítását. Az admirális két hónappal később az egyik tengeri csatában halálos sebet kapott. Hazájában ma is úgy emlékeznek rá, mint a holland haditengerészet történetének legkiemelkedőbb fővezérére.

Tekintsünk most vissza a 17. századi történésekre. Római katolikus vallású főurak és főpapok összeesküvésének leleplezését használta fel a Habsburg-kormányzat arra – *I. Lipót* uralkodása idején –, hogy a Magyarország belső önkormányzatát biztosító törvények felfüggesztésével 1671-ben önkényuralmat vezessen be. *Zrínyi Péter*, *Nádasdy Ferenc* és *Frangepán Ferenc* kivégeztetése után a magyarországi katolikus klérus, élén *Szelepcsényi György* esztergomi érsekkel, úgy gondolta a maga és a katolikus arisztokrácia feje fölül a bécsi bosszút elhárítani, hogy az összeesküvés felelősségét egyetemlegesen a magyar protestantizmusra fogta, azzal vádolva az evangélikus és református lelkészeket, hogy ők szították a katolikus király elleni lázadást. Így nemcsak magukat menthették, hanem szabad kezet kaphattak az akkor még protestáns többségű ország erőszakos katolizálására, ami a Habsburg uralkodó érdeke is volt. (Szelepcsényi György négy év alatt 63 ezer protestánst kényszerített vissza a római egyházba.) Pozsonyban rendkívüli törvényszék alakult Szelepcsényi érsek elnöklete alatt, amely 1673 őszen beidézt 33 lelkészt és tanítót a Felvidékről és a bányavárosokból. Közülük 32 evangélikus volt, 1 pedig református. Az ellenük felhozott vád: felségsértés, hazaárulás, a római katolikus vallás meg-

Ruyter Mihály (1607–1676) holland tengernagy, nemzeti hős, a hadtörténet legnagyobb tengernagyaik egyike

sértése. Védekezésüket és ártatlanságuk hangoztatását figyelembe se vették. Kínzással és halálbüntetéssel fenyegették őket, majd azt követelték, adjanak írásos kötelezvényt (reverzálist), hogy római katolikusok lesznek, vagy lemondanak hivatalukról, vagy vállalják az önkéntes száműzést. A tárgyalás végére a megjelentek közül egy áttért, a többi vagy lemondott állásáról, vagy külföldre távozott. 1674. március 5-re mintegy 700 magyarországi protestáns lelkészt és tanítót idéztek Pozsonyba a vésztörvényszék elé. A hódoltságból a török hatóságok nem engedték el őket, a Tiszántúlról nem mentek el, így csak a Dunántúlról és Észak-Magyarországról jelentek meg közel 400-an.

A vád ugyanaz volt, mint az előző évben társaik ellen. Anélkül, hogy egyenként konkrét vádat emeltek volna ellenük, egyetemlegesen lázadónak nyilvánították és halálra ítélték őket, többet közülük már akkor börtönbe zártak. Majd felajánlották a három választási lehetőséget számukra is. Százan az idézésre megjelentek közül megszöktek, a többiek vonakodtak bármelyiket is aláírni a három feltétel közül, mert ez a bűnösség beismerését jelentette volna. A halálos ítéletek, a súlyos bilincsek azonban sokakat megrendítettek, s több mint kétszázan aláírták a kötelezvényt. Néhányan áttértek, a többiek lemondtak egyházi szolgálatukról, vagy a száműzetést választották. 89-en megtagadták az aláírást, tudva, hogy az aláírással, de még szökésükkel is nemcsak a magyar protestantizmus egészének törvényen kívül helyezését, a vallásszabadság elvesztését, hanem a vallásszabadsággal együtt a magyar állami önállóságot biztosító törvények felfüggesztését is elismernék. *„Lehetetlen, hogy mi egynéhányan eladnók vallásunknak és országunknak szabadságát, melyet a mi eleink sok vérük hullásával kerestek, s elviselhetetlen iga alá vessük mind egyházunkat, mind hazánkat”* – jelentette ki a törvényszék előtt a többiek nevében is *Séllyei István* dunántúli református püspök.

Az ellenállókat az ország hat különböző helyén várfogságra vetették, s embertelen dolgoztatással, veréssel, éheztetéssel próbálták őket megtörni. Közülük 41-et elindítottak Nápoly felé, hogy a gályákon evezőhúzó rabok legyenek. Néhányan útközben belehaltak a szenvedésekbe, mások megbetegedtek vagy megszöktek. A gályákon végül 30-at láncoltak le 1675 májusában. A Földközi-tengeren abban az időben a nagy hadihajókat, a gályákat az evezőhöz láncolt török hadifoglyok és halálra ítélt bűnözők hajtották – és magyar protestáns lelkészek, tanítók. Ők azért, mert másként tisztelték Istent.

A gályarabok élete elképzelhetetlenül nyomorúságos volt. A kikötőbe megérkező rabokat először is bevezették „a rabok lajstromába”, amelyet méltán hívtak a „halál lajstromának” is. Azután egyenként tüzes vassal bélyegezték meg őket, s hogy ne jajgathassanak az evezés közben, a rabok száját felpeckelték, akik emiatt szinte elszoktak a beszédétől. Aki kidőlt a sorból, arról leverték a bilincset, és a tengerbe dobták a holttestét.

A magyarországi események tiltakozásra indították a protestáns országokat. Holland, svéd, angol hivatalos közbelépés történt a bécsi udvarnál a gályarab lelkészek szabadon bocsátása érdekében, elsősorban *Geerard Hamel Bruyninx* bécsi holland követ ténykedésével. De a hivatalos diplomácia tekervényes útjain nehezen mozdultak előre a dolgok, s az életveszélyben forgó lelkészek megsegítésére, megmentésére magánemberek kezdeményezésére is szükség volt. Nápolyban, Velencében élő, vallásukat

Részlet a Ben-Hur című filmből

a pápai és spanyol inkvizíció üldözései miatt titkon gyakorló protestáns kereskedők, orvosok vették fel a gályarab lelkészek, tanítók ügyét, s nemcsak nemzetközi gyűjtést indítottak kiváltásukra, hanem saját pénzükhöz igyekeztek addig is segíteni rajtuk, amíg a protestáns hatalmak megmozdulnak. Ilyen segítő volt a *Weltz* testvérpár Nápolyban, egy *Zaffius Miklós* nevű orvos Velencében, *Leusden* utrechti és *Heidegger* zürichi professzor pedig a szabadítást Európa-szerte leveleikkel szervezték. Nézzük meg, mit ír ezzel kapcsolatban *Kocsi Csergő Bálint* pápai református professzor emlékiratában:

„Támasztá Isten egy kevés idő múlva Nápolyban Welz Györgyöt (ki vallására nézve nem tudom micsoda volt, de kitetszik cselekedeteiből, hogy nem volt igazi pápista), ki szükségekben felsegíté őket. Ez volt egy kiváltképpen való Abdiások az öccsével, Welz Fülöppel együtt, aki minden harmadik nap meglátogatta s hatalmasan vigasztalja vala őket. Ez ártatlan ügyeket látván bátran beszél vala mindenkinek e szegény eladott foglyokat. Pénzt ad vala nékik, nehogy elveszének a szükségben. Meztelenségeket holmi ruhával befedezi vala és gályákon való tiszteteket ajándékkal engeszteli vala, hogy igen keményen vélek ne bánjanak. A beteget meglátogatja vala, őket ottan-ottan így intvén: »Csendes elmével légyetek és meggondoljátok, mely csudálatos az Isten az ő munkáiban. Ezen ti dolgotokban is erőtlenség által nagy és csudálatos dolgokat viszen véghez. Várjátok és meglátjátok az Úrnak szabadítását.« Ez jöllehet olyan nagy ember volna, hogy egész Nápoly csudálná és tisztelné őtet, mindazáltal ez alávaló és elvettetett emberekkel nem szégyelli vala társalkodni és őket vigasztalni, sőt dicsőségnek tartotta, minthogy aranybetűkkel írt szimbóluma is ez vala: »Az valóságos élet Istennek és

felebarátunknak szeretete; aki nem szereti atyjafiát, gyilkos az«... Nem lehet megírni annak az embernek állhatatosságát, ritka szeretetét, alázatosságát, ritka engedelmességét, jeles tudományát. Ezt az egyet mondom csak, valami jó a keresztyén emberben található, ebben az emberben minden feltaláltott, akivel az Isten az ítéletnek utolsó napján cselekedjék irgalmasságot.»

„Volt nevezetesen Velencében egy Zaffius Miklós, ott gyakorló orvosdoktor, aki az Európában lakó hatalmasságoknak írt leveleiben siralmasan elejekbe adta a Krisztus szenvedő szolgálóinak azt a siralmas szenvedő állapotokat, serényen munkálódta szabadulásokat, gyűjtötte mindenfelől az alamizsna pénzt a váltságokra. Ugyanis írt Angliába, Genfbe, Zürichbe, Hollandiába, Bécsbe, a követeknek, Erdélybe a fejedelemnek és másuvá is. De írt sokszor vigasztalással teljes levelet a gályákon nyomorgó papoknak, s addig nem is szűnt meg mellettük munkálkodni, míglen Isten őket meg nem szabadította...”

Végre a nagypolitikában is bekövetkezett a kedvező fordulat. A spanyol és osztrák Habsburgoknak szükségük volt a franciák ellen Hollandia segítségére. A segítség feltétele a gályarab lelkészek szabadon bocsátása volt, s a nápolyi spanyol alkirálynak engednie kellett. Időközben Hamel Bruyninx nagykövet bebizonyította, hogy az eléltéltek nem lázadásuk, hanem vallásuk miatt szenvednek, és diplomáciai lépések megtételére bírta kormányát. A holland országgyűlés 1675. november 11-én utasította de Ruyter tengernagyot arra, hogy a gályarabok érdekében tegyen meg mindent. Ő tehát nem egyéni akcióra vállalkozott, de szíve szerint valónak tekintette feladatát. Ruyter Mihályról elmondhatjuk, hogy kiváló hadvezér volt, sok nagy tengeri győzelmet aratott Hollandia védelmében. Jellemző rá, hogy soha nem állította magát középpontba, szerényen viselkedett és élt, igazságosnak és emberszeretőnek bizonyult, aki még hadifoglyaival is emberségesen bánt.

Hithű és mélyen vallásos ember volt, aki rendszeresen olvasta a Bibliát, és részt vett az istentiszteleteken. Hitvallásosan református kegyessége nem tette türelmetlenné. Fájjalta a keresztyének felekezetre tagolódását, közöttük békét kívánt. De Ruyter a Földközi-tengerről már 1675 decemberében felszólította a szicíliai spanyol alkirályt, hogy eszközölje ki a nápolyi alkirálynál a gályarabok szabadon bocsátását. De Ruyter altengernagy 1675. december 12-én néhány hajóval Nápolyba érkezett, s ígéretet kapott az eléltéltek elengedésére nézve. A rabok erről külföldi pártfogóiktól értesültek, de reményeik szétfosz-

lottak, mert az altengernagynak a főerőhöz kellett csatlakoznia. Ismét nagy csalódás érte őket azt követően, hogy a gályarab *Otrokocsi Fóris Ferencet* idézve „*ama kiváló és ritka szerencsésű férfiú, aki egész életében mind külső, mind belső erényeire nézve a legelső volt az emberek között [ti. Ruyter]... a kétes halogatástól és a belső szánakozástól indíttatva... egy kegyes és hathatós levelet írt ügyünkben a nápolyi alkirályhoz... 1676. január 4-én, melynek olasz nyelvű másolatát mi magunk is láttuk.*” Az alkirály a levél vétele után a rabokat is tájékoztató külföldieknek ismét biztató ígéretet tett, de megint nem teljesítette, mert annak vette hírért, hogy a holland hajóhad visszatér hazájába, tehát számonkéréstől nem kell tartania.

Otrokocsi Fóris Ferenc azonban így folytatta írását: „*De bármennyire csikorogtak is a pokol kapui, és bármennyire szőtték alattomos terveiket, semmiképpen sem sikerült nekik megváltoztatni Istennek a mi szabadulásunkra kiszabott idejét. Mihelyst ugyanis Ruyter Mihály úr, e mi Mózesünk az isteni gondviselés folytán... megváltoztatván úttervét, egész hajóhadának orrát Nápoly felé irányította, szabadulásunknak jótékony szellője ismét feltámadt.*”

1676. február 11-én délelőtt érkezett a tengernagy Nápolyba. Hajóján fényes kísérettel felkereste őt az alkirály, s hízgelően gratulált január 8-i győzelméhez, majd ékes szavakkal fejtegette, milyen nagy hálával tartozik neki Spanyolország. De Ruyter a rabok felől érdeklődött, s mikor megtudta, hogy még mindig a gályákon vannak, így szólt: „*Hogyan örülhetnék a megtiszteltetésnek, mely itt osztályrészemül jut, ha az én kedves testvéreim, a prédikátorok gályapadokon ülnek és úgy kínoztatnak?*” A gályarabokat még aznap szabadon bocsátották. A meggyötört lelkészek, míg csónakon a hajókhoz vitték őket, a 125. zsoldárt énekelték:

*Akik bíznak az Ūristenben
Nagy hiedelemmel,
Azok nem vesznek el
Semminémű veszedelemben.
Mint a Sion hegye megállnak,
Nem ingadoznak!*

De Ruyter másnap találkozott velük, s nagy szeretettel fogadta őket, majd gondoskodott ellátásukról. A gályákra vitt lelkészek közül hat súlyos beteget Chieti városka börtönében hagytak hátra. Ketten meghaltak, az életben maradt négyet Weltz György kiváltotta, köztük *Harsányi Móric István* rimaszombati református lelkészt, az egyik legbátrabb hitvallót, akit társai Séllyei püspökkel együtt lelki vezérüknek tekintettek. Így összesen 26-an léphettek a szabadulást hozó holland hajók fedélzetére.

A chieti rabok szabadulásáról írt Kocsi Csörgő Bálint:

Thököly Imre magyar főnemes, kuruc hadvezér (1657–1705)

„A tömlöcből kihozatván a hollandiai követ Van Daalen Cornelius által hintóba ültetének és a hollandiai papokkal együtt felvívék őket a vicekirályhoz, az holott kitörlik neveket a halál könyvéből. Onnan vitetnek Ruyter exellenciájához, aki sok örvendezései után a maga asztalánál megvendégeli. Kinek midőn ennyi jóakarattját meg akarná köszönni Harsányi István, nem engedé, ezt mondván: Nem szükséges, tiszteletes uram, hogy a mi jóakarattunkat megköszönjék, mi itt éppen csak eszközei voltunk az Istennek. Monda Harsányi István: Az Isten eszközeinek is meg kell adni méltó becsületeket. Légyen azért dicséretes emlékezete Ruyter Adorján Mihálynak a magyarok előtt a gályán nyomorgó papoknak megszabadulásokért...”

A gályarabok 1676. március 25-ig élvezték de Ruyter vendégszeretetét. Akkor útlevelet és mások segítségével is bőséges ellátást kapva egy kereskedelmi hajón Velencébe utaztak. Majd elbúcsúzva egymástól csoportonként útra kelve Hollandiába, Svájcba vagy Németországba mentek, ahol nagy megbecsülés fogadta őket. Biztonságos körülmények közé kerültek, míg néhány év múlva visszatérhettek Magyarországra. A *Thököly Imre* névvel fémjelzett

szabadságmozgalom hatására I. Lipót ugyanis országgyűlést hívott össze 1681-ben Sopronban. Az ott elfogadott XXV. tc. kimondta, hogy a száműzött prédikátorok és tanítók hazajöhetnek s vallásukat szabadon gyakorolhatják.

Végül álljon itt két idézet. Az egyik Ruyter Mihály kérése. Amikor magtudta, hogy a megszabadítottak között reformátusok és evangélikusok vegyesen vannak, ezt mondta nekik: „Menjetek s igyekezzetek ki-ki övéivel arra, hogy hazamenvén egyik lehessetek; ennél kedvesebb hálát sosem nyerhetnék tőletek.”

Debrecenben a református Nagytemplom mögötti parkban található a gályarabok emlékoszlopa. A másik idézet a város nagy szülöttjétől, *Szabó Magdától* származik: „A gályarabok oszlopának nevelő ereje Debrecen első ajándéka, amely a meggyőződéshez való hűség parancsát írta gyermekszívembe.”

Irodalom

1. Antal Géza: *De Ruyter Mihály emlékezete* (Pápa: Főiskolai Kny., 1926).
2. Bíró Sándor et al.: *A magyar református egyház története* (Budapest: Kossuth, 1949).
3. Borsos István: *A pozsonyi rendkívüli törvényszék és a gályarabok története* (Szentgotthárd: Wellisch, 1911).
4. Kropf Lajos könyvismertetése: „Life of Lieut-Admiral de Ruyter by G. Grinnel-Milne. London, Kegan Paul et Co. 1896”. *Századok* (1897), 637–641. o.
5. *A magyaroroni protestáns egyház története* (Budapest: Athenaeum, 1907).
6. Makkai László, Barcza József, Csohány János: *In memoriam eliberationis Verbi Divini ministrorum Hungaricorum ad triremes condemnatorum 1676* (Budapest: Sectio Typ. Officii Synod. Eccl. Ref. in Hungaria, 1976).
7. Otrokocsi Fóris Ferenc: *Fenevad dühöngése Magyarországon a Jézus Krisztusról bizonyosságot tevők ellen ...1676.* ([Tahitótfalu]: ORLE, [1927]).
8. Thury Etele: *Adatok a magyar protestáns gályarab-lelkészek történetéhez* (Budapest: Athenaeum, 1912).
9. _____: „Gályarabjaink megszabadítása”. *Protestáns Szemle* (1909), 510–524., 583–596., 642–651. o.
10. Tóth Endre: *A gályarabság története* (Pápa: Főisk. Ny., 1926).

A Szolgatárs honlapja:
szolgotars.hu

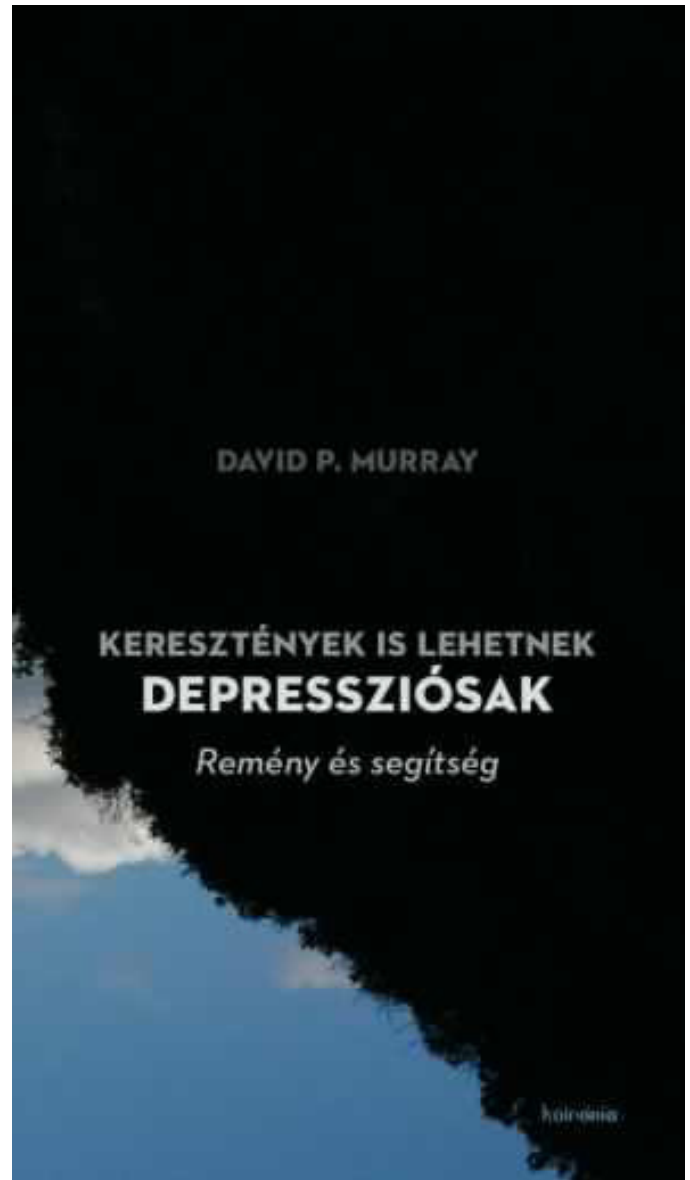
Margot Kässmann

Hit a terroron túl

Isten hatalmáról, mindenhatóságáról
és erőtlenségéről

Kálvin, 2004, 182 oldal

„A New York és Washington ellen elkövetett szörnyű terrortámadások, illetve a Pittsbugh közelében történt repülőgép-szerencsétlenség sokkolták a világot. Egy békében élő ország elleni teljességgel váratlan támadás és a sok ezer civil áldozat halála sokakat megrázott. Már 2001. szeptember 11-ének estéjén, illetve másnap sok helyütt tartottak spontán megemlékezéseket. A következő vasárnapi istentele Nagy-tiszteletű Urteken pedig közbenjáró imádságok hangzottak el: sok gyülekezetben azóta is rendszeresen imádkoznak a békéért. ... Szerencsére az olyan fogalmak, mint a "vallásháború" vagy a "szent háború" gyorsan eltűntek a nyilvános szóhasználatból. Egyre hangosabban fogalmazódott meg azonban egy kérdés, amely zsidó és keresztény hitű embereket, valójában azonban minden hívőt újból és újból foglalkoztat: Hogyan engedheti ezt meg Isten? Isten mindenhatóságának és a gonosz eredetének kérdése az, amely szeptember 11-e után ismét megfogalmazódik bennünk."

David P. Murray

Keresztények is lehetnek depressziósak

Remény és segítség

Koinónia, 2016, 160 oldal

David P. Murray amerikai teológus, író 1966-ban született Skóciában. 2007-ig szülőföldjén szolgált, Lochcarron és Stornoway lelkészeként. 2007 augusztusától az egyesült államokbeli Grand Rapids Teológiai Szemináriumán tanít. Számos könyv – többek között a Jesus on Every Page szerzője, a Head Heart Hand internetes oldal népszerű bloggere. A Keresztények is lehetnek depressziósak az első, magyar nyelven megjelenő kötete.

John Eldredge

Eposz

Isten története

Koinónia, 2011, 112 oldal

Csak akkor fogjuk megérteni az életünket, ha ismerjük az Eposzt. A szépség, a bensőségesség, a kaland, a veszély, a veszteség, a hősiesség és az áruulás Története ez.

John Eldredge, a népszerű író, lelkigondozó és előadó 1960-ban született Los Angelesben. Francis Schaeffer tekint mesterének, az egyetemen Dr. Larry Crabb és Dr. Dan Allender tanítványa volt. Könyveit a világ számos nyelvére lefordították. Alapítója és vezetője a Ransomed Heart Ministries nevű szervezetnek.

Tim Kimmel

Kegyelemben bízó nevelés

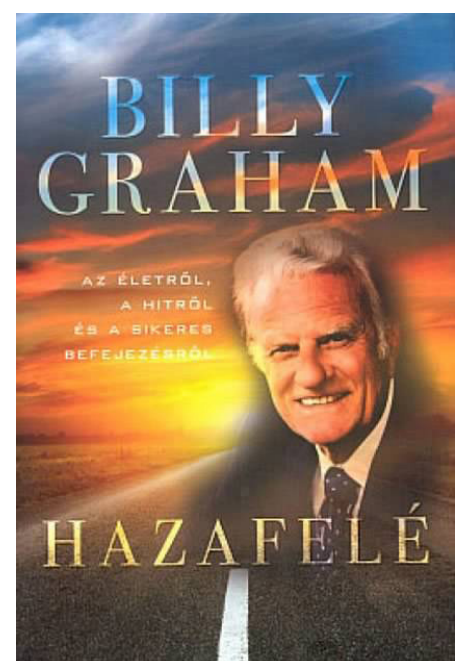
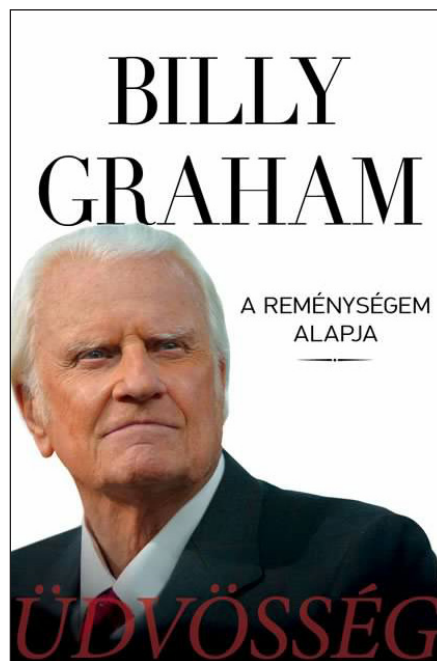
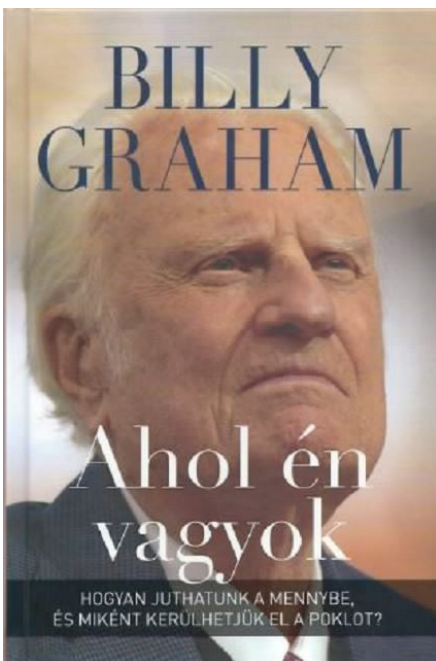
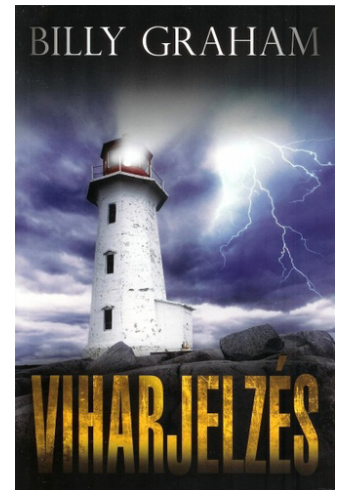
Szabadítsd fel a családot!

Koinónia, 2016, 352 oldal

Nevelési stratégiánkat a félelmeink határozzák meg” – állítja legismertebb könyvének bevezetőjében Tim Kimmel családterapeuta, az Európai Vezetői Fórum egyik neves előadója, a Family Matters szervezet alapítója.

A Kegyelemben bízó nevelés elsősorban azokat a szülőket szólítja meg, akik a közösségi és családi nyomás, a kimondott vagy ki nem mondott elvárások csapdájában vergődve próbálják nevelni tinédzser és kisebb korú gyermekeiket.

Billy Grahamre emékezve

Billy Graham, a híres baptista evangélikátor 2018. február 21-én elhunyt. Lapunk azzal kívánja tiszteletét kifejezni Billy Graham iránt, hogy olvasóink figyelmébe ajánlunk négy újabb kiadású könyvet Billy Grahamtól. Mind a négy kötet a Patmos Kiadó gondozásában jelent meg. Rendelés: patmosrecords.hu/billy-graham-konyvei

ÜDVÖSSÉG - A reménységem alapja

Ha úgy gondoljuk, hogy nincs szükségünk üdvösségre, magunkat csapjuk be. Ha úgy gondoljuk, nekünk már túl késő, hogy üdvösséget nyerjünk, akkor alábecsüljük Istent. Ha nem akarunk gondolkodni az üdvösségről, örökké tartó veszélynek tesszük ki magunkat. Billy Graham kilencvenöt évesen eltökéltséggel és mély együttérzéssel hirdeti Isten evangéliumát ebben a könyvben.

AHOL ÉN VAGYOK - Hogyan juthatunk a mennybe és miként kerülhetjük el a poklot?

Ebben a könyvben Billy Graham megosztja mindazt, amit a Bibliából megtudhatunk az örökkévalóságról. A hatvanhat

könyv üzenetét az igazságról, a veszélyekről, a szeretetről, és a jövő bizonyosságáról. Graham mindegyik rövid fejezetben más és más oldalról emlékeztet bennünket arra, hogy döntünk kell, hol akarjuk tölteni az örökkévalóságot: a mennyben vagy a pokolban.

VIHARJELZÉS

A könyv Billy Graham figyelmeztetése a huszonegyedik századi emberiséghez arról, hogy a Biblia alapján milyen jövő áll előttünk, és hogyan menekülhetünk meg a súlyos viharok közepette.

HAZAFELÉ - Az életről, hitről és a sikeres befejezésről

„Meghívom Önöket, fedezzék fel velem együtt az élet rejtett oldalait, az öregedés folyamatát, amint azt reménységben lehet feldolgozni és beteljesülésnek látni. Hit által még örömet is találhatunk benne, ehhez megtanulhatjuk úgy számlálni és nézni napjainkat, ahogyan Isten szerint lehet látni azokat, s felfedezni minden napon az ő jelenlétét, vezetését.”